

Núm. 832

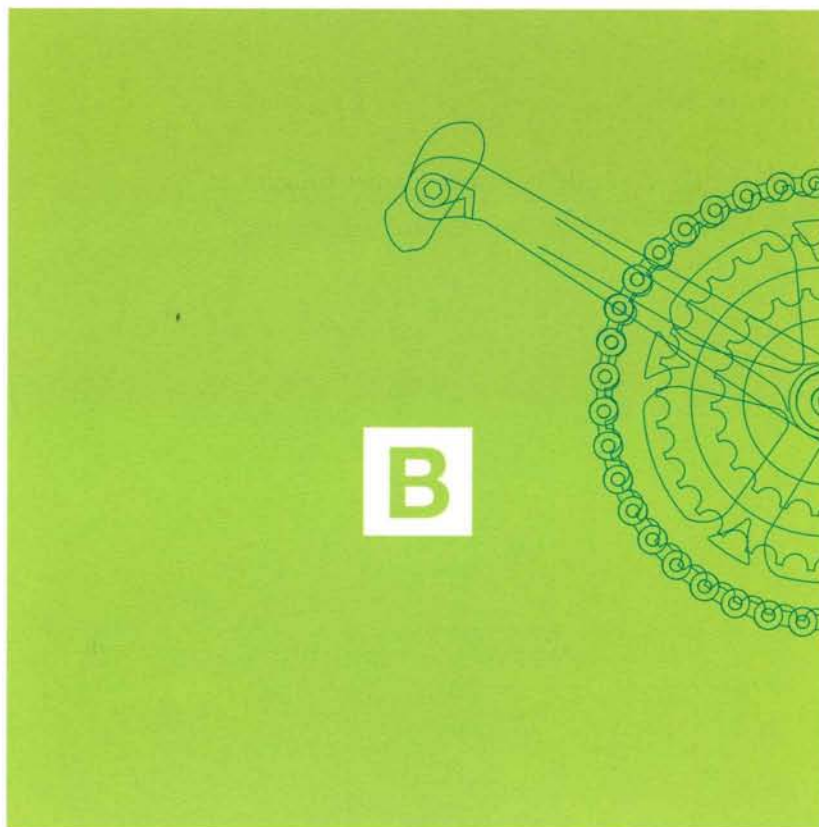
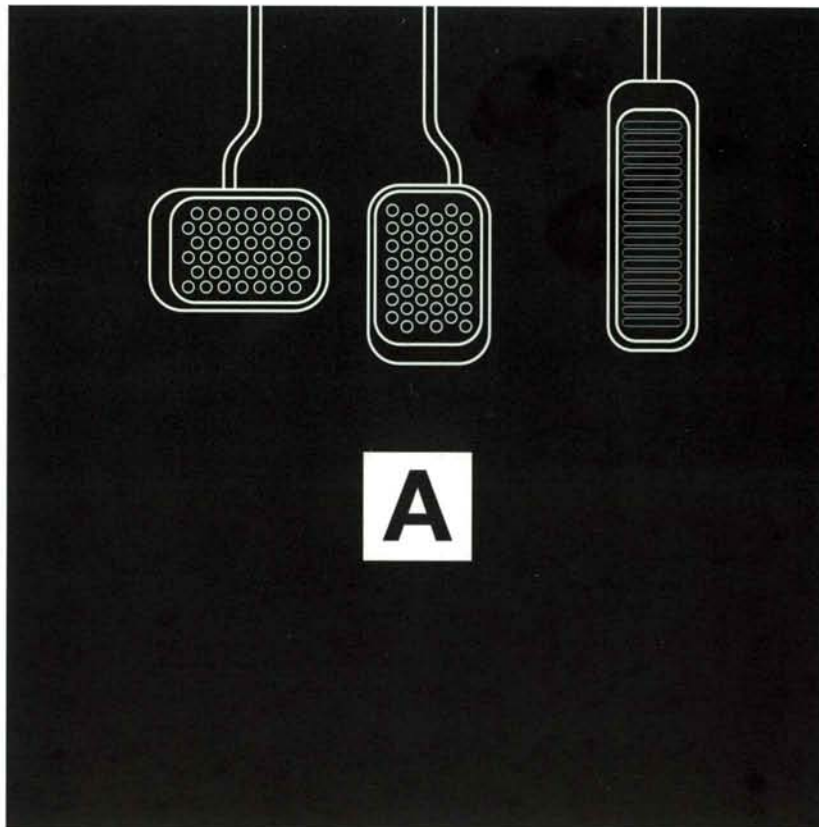
DESEMBRE 2000

650 ptes.

MUNTANYA

Redacció, administració i publicitat:
Paradís, 10 pral. E-08002 Barcelona,
tel. 93-315 23 11, fax 93-315 14 08,
adreça electrònica: cec@cec-centre.org
web: www.cec-centre.org

Director: Josep Nuet i Badia,
adreça electrònica: nuet@arrakis.es
Secretari: Joaquim Bordons
Consell de redacció: Francesc Beato,
Joaquim Bordons, Francesc X. Gregori,
Josep M. Panareda, Miquel Rafa,
Josep M. Sala

Corrector lingüístic:

Eulàlia Nuet i Badia

Cartògraf i dibuixant:

Armand Ballart

Dissenyador i maquetador:

Josép Nuet i Badia

Publicitat: Adolf Garcia, Exclusives
Publicitàries, tel. i fax. 93-237 95 01

Fotocomposició: PC Gràfic,
adreça electrònica: pcgrafic@arrakis.es

Fotomecànica: T4 Sorrosal, SA.

Impressió: IMGESA, Alarcón, 138.
08930 Sant Adrià de Besòs

Dipòsit legal: B. 545 - 1958
ISSN: 0212 - 2111

Preu d'aquest exemplar: 650 ptes.
(IVA inclòs)

Preu de la subscripció anual: 3.400 ptes.
(IVA inclòs) (sis exemplars).

A l'estranger: 4.900 ptes.

Comanda de números endarrerits a
la redacció de la revista.

La revista MUNTANYA és membre de

A.P.P.E.C
ASSOCIACIÓ
DE PUBLICACIONS
PERIÒDIQUES
EN CATALÀ

Els articles publicats a MUNTANYA
expressen l'opinió dels seus autors.
La revista MUNTANYA, editada pel
Centre Excursionista de Catalunya es
publica sense cap finalitat lucrativa.
El copyright dels articles, tant de la part
literària com de les il·lustracions, és
propietat dels autors respectius. Per
tant, és absolutament prohibit la
reproducció total o parcial, per
qualsevol sistema, dels articles de la
revista MUNTANYA sense permís escrit
dels propietaris del copyright.

MUNTANYA

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

Club Alpí Català

Entitat declarada d'utilitat pública

Any CXXIV, Vol. 104 Núm. 832, desembre 2000

Portada: Escalant a la paret del Capitan, Yosemite,
Estats Units d'Amèrica. Foto: Daniel Brugaroles

Editorial: Quinze anys d'excursionisme científic al Centre 222

Lluís Domènech i Montaner, un gran arquitecte
del segle XX, per Josep M. Garrut i Romà 223

63 anys de presència: sembrar i recollir,
per Joaquim Romaguera i Ramió 226

Ara fa cent anys i escaig... Mort i resurrecció de
Puigcercós, per Francesc Gurri i Serra 231

Pic dels Tres Senyors, circuit per la vall de la
Courbière (Arieja), per Joan Puras i Rexach i
Martí Puras i Rexach 233

El fruit i les llavors de les plantes,
per Enric Ventura i Lecha i Hermínia Escolà i Ribot 240

Puig del Pla Bernat i pic de Tarbesó, dues excursions
d'hivern, per Josep M. Sala i Albareda 243

La Terra de l'Or, per Daniel Brugaroles 246

Un nou descens a la ribera de Boldís,
per Àlex Batllori i Lacueva 250

Joaquim López i Valls: l'accident a la paret N del
Margalida, per Ignasi Miró Llagostera 252

Xavier Ribó i Rius, per Sebastià Benedé i Fonfria 253

Vies d'escalada, a cura d'Armand Ballart 255

Notícies, llibres & mapes 257

Normes de publicació de MUNTANYA

Els autors que vulguin publicar els seus treballs a la revista MUNTANYA han de tenir present el següent:

Els articles cal que siguin inèdits i escrits correctament en català, en suport magnètic (disquet) amb indicació del programa i versió o en el seu defecte a màquina. Se'n presentarà una còpia en paper a doble espai en fulls de mida DIN A4, deixant uns marges d'un parell de centímetres.

Els articles, d'un màxim de sis fulls, negociables, aniran encapçalats pel títol que l'autor proposa i portaran a continuació el nom dels autors. No portaran notes a peu de pàgina. Els peus de les il·lustracions i el nom de l'autor aniran escrits en un full a part,

precedits d'un número que es repetirà a la fotografia o dibuix corresponent.

Per a facilitar la correcció dels originals, no utilitzeu el subratllat en els textos que vulgueu publicar. Tampoc no utilitzeu codificacions ni lletres diferents en els arxius informàtics.

Els mapes, dibuixos i gràfics haurien de ser dibuixats correctament amb tinta xinesa sobre paper blanc, també els podeu aportar en format digital (disquet), preferiblement fets en Corel Draw o Illustrator.

Les fotografies, en nombre de sis a dotze per article, en diapositives, còpies de paper color o blanc i negre brillant, cal que siguin ben exposades i amb bona definició, que tinguin contrast, però que no siguin excessivament fosques.

Quinze anys d'excursionisme científic al Centre

Durant aquest curs 2000-2001, farà quinze anys que es fa fundar, per dir-ho així, el "Grup d'estudis botànics Ramon Pujol i Alsina". Aquest grup, que pertany a la Secció de Geografia i Ciències Naturals, s'ha dedicat a la que ha estat una de les activitats més constants al Centre des de la seva fundació: **la recerca i la divulgació dels temes relacionats amb la botànica.**

Si ho recordem, van ser quatre consocis Núria Arnau, Josep Nuet, Narcís Rucabado i Hilari Sanz, que van tenir la idea de sumar-se a l'homenatge que el Centre va retre al seu soci il·lustre Ramon Pujol i Alsina, al cap de poc temps del seu traspàs, l'any 1986.

Tanmateix, la idea no va ser fer únicament un acte d'homenatge puntual per a l'ocasió sinó, sobretot, engegar una iniciativa que tingués una continuïtat, amb la clara voluntat de continuar i d'estendre el tarannà obert, curiós i optimista que caracteritzava el nostre recordat Ramon Pujol.

Heu ací que el petit grup de quatre ha anat creixent i les seves activitats han florit abundantment fins a obtenir la simpatia i el reconeixement de tothom.

Davant d'aquest fet, que no és gaire freqüent a casa nostra, voldríem reflexionar breument. El Grup d'estudis botànics Ramon Pujol i Alsina té algunes característiques que es perceben clarament:

- No hi ha una estructura jeràrquica. El Grup no té president, ni secretari.

- Això sí, hi ha alguns líders que animen el Grup, aporten propostes i engresquen els qui hi volen participar.

- Aquests capdavanters tenen una excel·lent relació mútua. Col·laboren entre ells, no volen imposar-se i tampoc no intenten controlar res. Vénen al Centre i pertanyen al Grup perquè els agrada la idea i es troben bé en aquesta casa.

- S'obre les portes a qui té voluntat de treballar. Per això hi ha un bon estol de voluntaris, que aporten el que cadascú sap i pot fer. Aquests voluntaris no són voluntaris virtuals, sinó reals, que treballen en més o menys projectes, segons les disponibilitats de cadascú. No hi ha voluntaris que només ho siguin de nom. Aquests no caben en el grup. No s'hi troben bé.

- A partir de què cadascú aporta el que sap, en el Grup hi ha botànics consocis amb un bagatge científic provat, amb un nom reconegut en la comunitat científica catalana. Això enriqueix el Centre, i alhora, tots el altres consocis que participen en les activitats del Grup d'Estudis Botànics Ramon Pujol i Alsina.

- Els que en saben més faciliten l'aprenentatge dels altres. Els més experimentats o amb més coneixements faciliten l'adquisició de coneixements dels qui no en saben tant. Això ho fan a través de la preparació de les excursions, que serveixen per a fer un petit treball de camp previ, o treballant conjuntament en algun projecte de més envergadura, com per exemple el que van dur a terme fa uns anys amb l'estudi de la vegetació del volcà de Santa Margarida, a la Garrotxa (vegeu MUNTANYA, núms. 816, 817 i 818. 1998).

- Hi ha renovació de les idees i de les propostes. Si ens hi fi-

xem, no s'ha repetit mai cap curs. Sempre els cursos anuals són sobre temes diferents, per a obrir nous camps de coneixements tant per als qui ho preparen com per als qui hi participen.

- També hi ha obertura i diversitat d'objectius, ja que tant hi participen hi participen consocis fent treballs molts senzills en la preparació d'excursions, com fent treballs de recerca. Com exemple d'aquests darrers cal recordar que durant el darrer curs es van estar reunint periòdicament un petit grup dedicat a l'estudi de la fitosociologia i a l'anàlisi de les comunitats vegetals que s'inventariaven en el camp. Aquestes activitats, normalment, només les fan els botànics professionals o els alumnes dels darrers cursos de botànica a la universitat.

- El Grup es proposa plantejar les activitats científiques com una activitat lúdica, engrescadora i relaxada, sense perdre la rigorositat, perquè la ciència i l'amenitat no estan pas renyides. Pensar que els qui participen en les activitats són persones treballadores que al final de la jornada o el diumenge, busquen una activitat de qualitat, però que descansi, en un clima d'amistat i de bon ambient.

Des del Centre i des d'aquestes pàgines de MUNTANYA, que sovint molts dels nostres consocis botànics omplen d'articles ben interessants, invitem el Grup d'Estudis Botànics Ramon Pujol i Alsina a continuar i a mantenir el mateix esperit i l'impuls per a fer que aquests quinze anys, que celebrem enguany, només siguin els quinze primers.

Per molts anys!

Lluís Domènech i Montaner, un gran arquitecte del segle XX

Josep M. Garrut i Romà

Durant l'any 2000 commemorem el 150è aniversari de la naixença de Lluís Domènech i Montaner, consoci nostre i gran arquitecte modernista. Aquestes pàgines volen ser una contribució a l'aniversari que celebrem i que el Centre ha celebrat amb diferents actes.

L'arquitecte Lluís Domènech i Montaner, en un dibuix de Ramon Casas.

El modernisme és un esclat breu de la irrupció precipitada d'un estil de recent estrena oposat a l'eclecticisme dels neos, neogòtic, neobarroc, etc., i l'últim reducte del Romanticisme, com ho és l'impressionisme en la pintura. És un moviment que es dona entre 1880-85 i 1914, amb les transicions corresponents, tallat per la Guerra Europea. Dins d'aquest nou estil que defineix tota una època, destaca com a figura mundial el qui fou soci nostre, Lluís Domènech i Montaner, nascut a Barcelona l'any 1850 i mort a la mateixa ciutat el 1923. Ara commemorem el 150è aniversari de la seva naixença i aquest és el motiu que justifica aquest escrit i els actes celebrats en el nostre Centre.

A cavall dels segles XIX i XX, tenim, i ben nostres, tres artistes que són arquitectes—perquè primer és l'artista, el creador, i després ve l'arquitecte, que és una tècnica que s'aprèn— aquests tres grans artistes són: Lluís Domènech i Montaner, Antoni Gaudí i Cornet, i Josep Puig i Cadafalch, tots tres socis i col·laboradors del Centre.

Sens dubte, el més modernista fou Domènech i Montaner, gran dissenyador, d'una personalitat brillant i, com digué un dia a la sala de concerts del Palau Salvador Espriu, mirant de reüll el tester o escenari: «Aquest arquitecte encabritat...», que era com dir que s'encabritava

per les parets, per indicar la seva extrema fantasia.

Gaudí no se'l pot considerar modernista; tot i que va a parar en un sac sense ordre ni concert, segueix un camí diferent, malgrat que en alguns moments faci alguna concessió de formes dins d'aquest estil. Puig i Cadafalch està immers temporalment en el modernisme, però tampoc no ho és; tot pensant en l'arquitectura flamenca volia crear una arquitectura nacional catalana. El gran modernista és Domènech i Montaner, igual, si no superior, als quatre o cinc noms de l'arquitectura mundial, no en va un dels seus edificis fou declarat Patrimoni de la Humanitat.

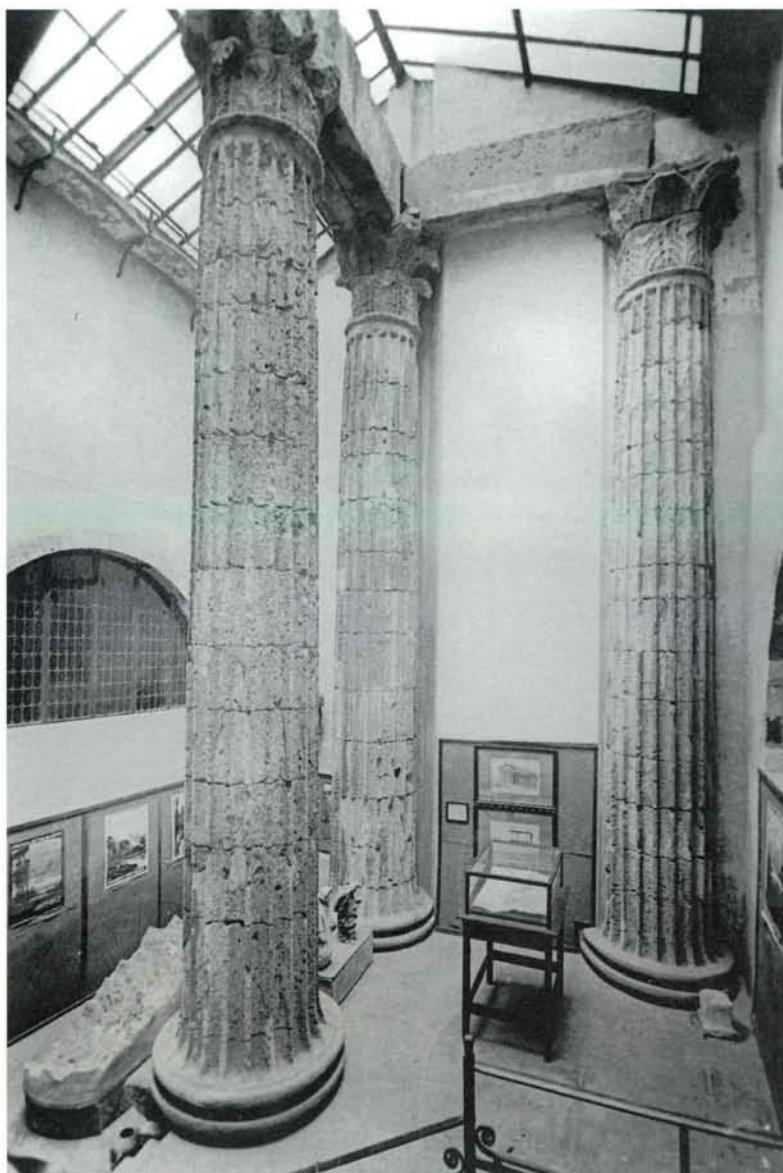
Aquest arquitecte nostre, que fem nostre, del nostre Centre, tingué una intervenció decisiva en la vida de l'entitat. S'escaigué que la casa fou adquirida per Ramon Montaner, que, com el cognom ja delata, era familiar del nostre artista. Aquesta compra tenia una finalitat, ja que és el moment que s'està construint, diguem-ne restaurant, el castell de Santa Florentina a Canet de Mar i, així com utilitzen columnes i pedres del priorat del Tallat, priorat dependent de Vallbona de les Monges, així mateix voleu fer-ho amb les columnes del temple romà de Barcelona, que han servit a finals del segle XIX als socis del Centre com a estatge social on hi havia els capi-

tells a l'altura de la vista, ja que la casa era dividida en pisos i el Centre estava en el més alt, corresponent als susdits capitells del temple.

Sembla que el mateix Domènech, ja tenia els seus dubtes sobre la conveniència de treure les columnes i portar-les a Canet, però, a més, rebé moltes recomanacions i pressions per part dels mateixos socis, entre ells el que fou brillant president, Cèsar August Torras, i no cal dir d'alguns il·lustres arqueòlegs que el convenceren. I així fou: Domènech decidí respectar les columnes, que eren tres llavors; la quarta estava a la plaça del Rei com un element més del Museu Provincial de Belles Arts que amb encert o no i més aviat a manera de dipòsit tenia les peces per a resguardar-les perquè no fossin destruïdes. El Museu arribà fins a 1932, quan d'una manera orgànica se sistematitzaren sota el guiatge del director general dels museus de Barcelona, Joaquim Folch i Torres.

La columna, però, que s'havia traslladat a mitjan segle XIX, tornà al seu lloc, *in situ*, l'any 1962, sota la direcció de l'arquitecte Adolf Florensa. Així podia reconstruir-se el temple romà dedicat a August, del segle I, que era exàstil, o sigui, amb sis columnes davant i darrere, i onze de laterals, l'emplaçament de les quals va poder veure i fixar l'arquitecte lleidatà Antoni Cellers i

La intervenció de Lluís Domènech i Montaner fou decisiva perquè les columnes del temple romà es quedessin en el Centre Excursionista de Catalunya.

Azcona, que construí les cases de finals del segle XVIII.

Aquest temple respon a la fórmula arquitectònica adoptada en aquesta època a tot l'Imperi.

Una de les obres de més envergadura de Domènech i Montaner fou el nou Hospital de la Santa Creu i Sant Pau de Barcelona. Obres de construcció de l'hospital en una fotografia de l'Arxiu Fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya.

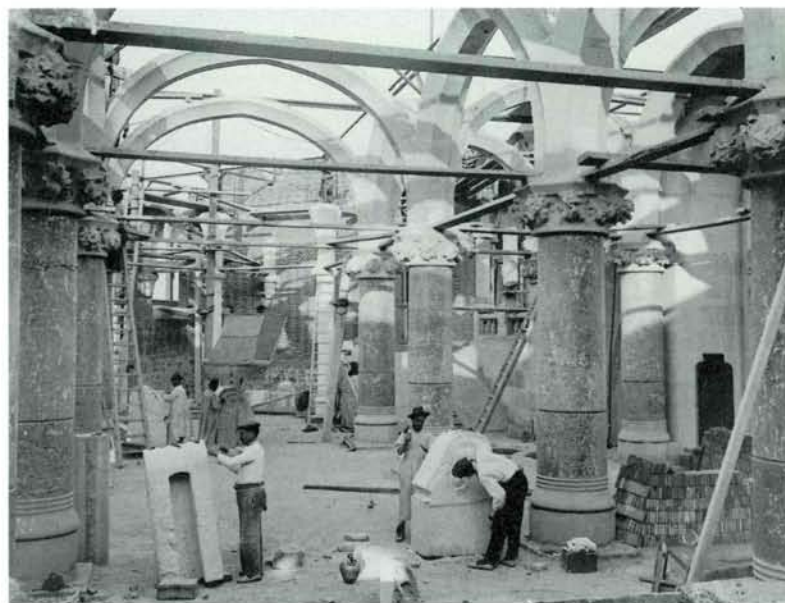
També podem afegir que aquest il·lustre barceloní, constructor del Palau de la Música Catalana, la casa Lleó Morera i l'Hospital de Sant Pau, entre altres, col·laborà com un més en les tasques culturals del Centre, a la vegada que com a arquitecte era un extraordinari dibuixant, ple de fantasia i atreviment. Vegeu, si no, en el Palau, fer volar pel sostre les valquíries wagnerianes i els cavalls alats, o l'ornamentació colorista fins a uns extrems límit, de parets i columnes; i si féssim una classificació a la manera de Linneus, podrien etiquetar-lo de «modernista, modernista» que sabé tractar amb encert i precisió aquest estil que clausura el

Romanticisme, com hem dit, i passa del sentiment més aviat clàssic dels segle XVIII, i gran part del XIX, a un

sentiment descaradament barroc. És allò d'Eugeni d'Ors, que classifica tota la història de l'art en dos moviments: clàssic i barroc, de manera que quan acaba l'un segueix l'altre, i així s'alternen en una continuïtat amb un origen tan llunyà que perdem de vista, i així continuarà pels segles dels segles.

Domènech i Montaner fou també un gran patriota; algú potser el titllarà de moderat, però se li veuen unes idees joves quan tenia seixanta anys i un fons exaltat i, alhora, serè i meditat. En ell res no era fruit de la improvisació, tot responia a una manera de pensar molt intel·ligent, de mentalitat grandiosa i superant els límits de la genialitat.

Fou, a més d'historiador, un bon heraldista i un escriptor valuós; heus aquí alguns llibres que l'acrediten en aspectes plurals: polítics, arqueològics, crítics de la història de Catalunya, tècnics, com correspon a la seva professió, que constitueix la seva principal tasca i la demostració que tot girava al seu entorn, dins dels paràmetres de l'arquitectura, un fet totalment vocacional. Per exemple, esmentem alguns títols: *Centelles. Baptisteri i cel·la memorial de la primitiva església metropolitana de Tarragona*, amb data de 1921; és el primer estudi seriós sobre el monument extraordinari de Constantí al Tarragonès. D'història criticopolítica, com *La iniquitat de Casp i la fi del Comte d'Urgell*, aparegut el 1930, a instàncies del seu fill Domènech Roura, quan feia set

anys que havia mort. Tècnics, com *Historia general del arte: arquitectura*, de 1886. Un altre llibre tècnic: *Iluminación solar de los edificios*, de 1877. No voldríem oblidar un llibre que, si bé històricament potser ja s'ha superat, és, però, un capdavanter de la bibliografia pobletana: *Història i arquitectura del monestir de Poblet*, aparegut l'any 1925.

No es tracta en aquest cas de fer una bibliografia exhaustiva, ni de bon tros, sinó de veure uns aspectes importants de l'historiador, del polític, del tècnic i, sens dubte, del creador de formes aplicades a l'arquitectura, que és la base de la seva obra i en la qual és un capdavanter mundial.

Fou també col·laborador en distintes institucions; president de l'Ateneu Barcelonès els anys 1898, 1911 i 1913, i ingressà a l'Acadèmia de Bones Lletres dos anys abans de morir, el 1921. Cultivà el periodisme centrant-se en dos aspectes: l'artístic i el polític.

En l'activitat política, directa i no solament teòrica, tingué càrrecs significats com el de president de la Lliga de Catalunya pels volts de 1888, quan actuava en la construcció d'alguns edificis en aquest moment decisiu de la Barcelona —com en deien— dels tres vuits: 1888, com ara l'edifici del restaurant, de maó vist i decorat amb ceràmica decorativa i figurativa, que aviat els barcelonins amb sentit de l'humor, pel tipus d'encastellament del disseny general de l'edifici i influenciats per l'obra de Seraff Pitarrà, el coneguerem pel «Castell dels Tres Dragons».

Aquest edifici fou un dels més costosos de l'Exposició Universal de Barcelona en aquesta data ja de la fi del segle XIX, el cost del qual va ranejar els dos milions.

No voldríem oblidar un fet importantíssim per a Catalunya, quan ingressà a la Unió Catalanista el 1892 i presidí la sessió inaugural en què s'aprovaren les Bases de Manresa, que ell defensà.

Va tenir contactes amb la ciutat de Reus quan la família Navàs li encarregà la casa que constitueix un autèntic *capolavoro* de l'arquitectura modernista de 1901, l'Institut Pere Mata de 1897, obres que qualsevol català de cultura ha de conèixer.

L'Institut Mental Pere Mata, de Reus, una altra de les obres importants de Domènech i Montaner.

No oblidem l'Hotel Internacional de Palma de Mallorca, que avui constitueix un dels edificis emblemàtics de la ciutat. I tampoc no podem ignorar que la seva família provenia de Canet de Mar i que hi passava llargues temporades. Allí tenia el seu estudi, que avui és Casa-Museu Domènech i Montaner, un petit museu sentimental, però —diria— modèlic. Així mateix tenim presents alguns altres edificis de la població.

Cal afegir-hi, i ho deixem per al final, l'edifici de l'Exposició del 88 ja esmentada, però per la seva singularitat l'hem deixat últim, un edifici exemplar que avui entraria abans d'hora al Guinness: l'Hotel Internacional, amb la seva dimensió monumental i la seva singular construcció, on res no era prefabricat sinó fet exclusiu per a aquell edifici. El mèrit o el cas sorprenent fou que la seva edificació només durà, fins que fou inaugurat, 64 dies. Avui no serien capços de fer-ho amb la qualitat i el dis-

seny especial amb què fou projectat, un fet que estem gairebé segurs que no s'ha repetit.

Tornem al començament. Lluís Domènech i Montaner fou company i consoci del meu pare i segurament de molts dels associats que visqueren i treballaren per mantenir el prestigi i el redreçament de la nostra entitat, el Centre Excursionista de Catalunya proverbial. Ell ens decorà la casa i enderrocà aquell entorn, i avui podem contemplar el temple que coneixem, el més antic de casa nostra, i sentir-nos orgullosos d'haver nascut i prosperat a redós d'aquesta obra de romans, les quatre columnes del qual podria ésser l'antecedent dels quatre pals de gules de l'ensenya de Catalunya.

Que l'esperit exemplar de Domènech per a nosaltres i el nostre Centre continuï emparant-nos com ho ha fet fins ara, quan es compleixen cent cinquanta anys de la seva naixença.

63 anys de presència: sembrar i recollir

Joaquim Romaguera i Ramió

Una crònica i una valoració del 63è Certamen Estatal de Cinema i Vídeo no professional Selectiu UNICA 2000

Un tast d'aromes: alguns sermons

Any rere any intentem donar compte a *Muntanya*, com a membre del Jurat seleccionador, del que ens ha suggerit el paquet de cintes arribades al Centre Excursionista de Catalunya per a concursar en nom de l'Estat espanyol a l'edició anual de la UNICA. D'acord amb l'apreciació de Jean-Luc Godard, no sempre parlem de les obres, que seria l'obligació primigènica del crític i quan aquest s'acostaria més a l'objectivitat, sinó sobre les obres, o sia, a l'entorn d'elles, que és quan el comentarista es mostra plenament subjectiu, quan parla d'ell mateix a partir dels «estímul» que ha rebut de les obres, però també gràcies a la

convivència amb els membres del Jurat, o per culpa seva.

I any rere any m'adono que les meues prèdiques-ressenyas són el resultat d'aqueixa combinatòria: el jo, que alhora explica i intenta explicar-se a si mateix per a entendre més i millor manta cosa. Si, a més, tenim molt present i en grau de consciència que arreu de l'Estat espanyol no es presta cap atenció als concursos/certàmens/festivals de cinema «no professional/amateur/independent», nosaltres som l'excepció més excepcional, vol dir que estem fent història escrita d'aquest cinema «no comercial», o sia, un plus de responsabilitat que a voltes ens angunieja: cada any m'hi passo més estona per a enllestir aqueixa crònica!

Ja sabem que el que ens arriba al Centre és només una escarida part del volum de films —estan desapareixent, fins i tot en súper 8 mm!!— i vídeos que es realitzen a l'Estat. Cada dia se'n roden més i més, individualment, en escoles d'imatge, tallers de vídeo —com el de Larrotxene de Donòstia—, universitats, institucions, per a televisions locals, centres culturals o d'esbarjo, etcètera.

Una prova de l'inabastable volum de títols que circulen per les disset autonomies i regions de l'Estat espanyol és la proliferació de manifestacions, amb premis o sense recompensa, i una altra prova és la creació d'una oficina que s'ocupa només del món del curtmetratge espanyol en l'Institut de Cinematografia i Arts Audiovisuals del Ministeri d'Educació, Cultura i Esports del Regne d'Espanya, i encara una altra prova són els espais televisius dedicats a emetre curtmetratges lligats com salsitxes o agrupats per afinitats.

I, finalment, dins d'aquest apartat reflexionador, és la consideració explícita del cinema com a entitat complexa estètica - artística - industrial - mercantil: que hi ha obres que són purament cinema i hi ha obres que són clarament fotocòpies del cinema; dit d'una altra manera —com deia el meu pare, que no tenia cotxe—: hi ha el Mercedes Benz, que

**En un descans
de les sessions
de selecció
dels films.**

és l'automòbil, i hi ha la resta, que són cotxes. I amb això volem dir que a l'hora de judicar les obres, veiem diàfanament que n'hi ha —la majoria— que són fotocòpies i algunes —una minoria— que són obres personals que exploren les possibilitats del llenguatge imatge-so-muntatge.

Si partíssim d'aital premissa, la gran majoria les tirariem al cove, però com que també hem de tenir en compte altres conceptes/criteris, el Jurat (en majúscula) es veu en la necessitat d'ésser laxos, d'ésser condescendents amb obres que no aporten res més que el relat, la narració, la trama, una idea. Queda clar, oi? Anem-hi, doncs!

Un glop d'essències: les classificacions i les dades

Enguany ens han vingut 42 obres, que hem agrupat així:

Per geografia:

Catalunya: dotze cintes (la meitat en català).

Euskadi: deu cintes (totes en castellà, encara que algun crèdit i en algun cas alguna veu de fons —p. ex., per TV— vingui en èuscarà).

Comunitat de Madrid: set cintes.

Andalusia: quatre cintes.

País Valencià: quatre cintes (en castellà).

Aragó: tres cintes.

Castella-Lleó: una cinta.

Castella-la Manxa: una cinta.

O sia que, pel que fa a llengües pròpies, tararí pif-pof: cada any menys usades en el cinema, vol dir que minva l'ús social de les altres llengües espanyoles distintes i distingides, encara que semblants al castellà (llevat de l'èuscarà, que aqueixa sí que n'és de diferent!).

Per formats/sistemes:

— VHS: dotze cintes.

— Betacam: vuit cintes.

— Mini DV: vuit cintes.

— SVHS: cinc cintes.

— Hi8 mm: quatre cintes.

— DVcam: dues cintes.

— Súper 8 mm: dos films.

— 16 mm: un film.

O sia, que la «modernor» dels aparells —més fàcil, més lleuger, més barat, més ràpid, més compatible, més durador, més disseny, més usar-i-llençar, més per a tothom, més

pam-i-pipa, més etcètera— s'imposa a cor batent i cavall desbocat: el digital s'ho acabarà cruspint tot, menys el 9,5 mm!, que constitueix de Calella del Maresme estant un reducte de representació *urbi et orbi*, el claustre de clausura de beats i beates inkorruptibles en defensa, promoció, difusió del 9,5 mm.

Per gèneres:

Ficció/argumental: trenta títols.

Documental/reportatge: sis títols.

Animació: quatre títols.

Experimentació: dos títols —tot i que potser alguns dels anteriors encaixarien millor aquí, però ja saben vostès que els calaixos no tanquen mai prou bé i el solapament de gèneres i estils és una característica del mestissatge, hibridació o impuresa cinematogràfica que avui es porta.

Un got d'espirituosos: el Jurat

El Jurat d'enguany és el següent: Antoni Colomer i Puntés, guionista; Raül Contel i Ferreres, cineasta; Xavier Estrada, tècnic de so; Joaquim Romaguera i Ramió, recercador i historiador de cinema; Maria Encarnació Soler i Alomà, presidenta de l'associació Cinema-Rescat; Jordi Tomàs i Freixa, cineasta; Pere Parera i Rodríguez, de la Secció de Cinema i Vídeo del CEC, secretari i fotògraf (sense veu ni vot), i Josep Jordi Queralto i Torner, delegat d'Espanya a la UNICA (amb veu, però sense vot).

Un bol d'infusió: allò gairebé impossible

Si mirem els continguts de les obres des del punt de vista del missatge, ens trobem enguany amb el primer títol que vam visionar, *La búsqueda de la felicidad* (Publio de la Vega García, de Madrid; mini DV, 1'), que ens assenyalava el tortuós camí que segueix mant realitzador a l'hora d'explicar-nos què vol dir-nos: maneres de cercar la felicitat quotidiana. Així, a *Son* (Carles Guri i Coca, de Sabadell; VHS, 1'), el gos vol clapar, però el periquito no el deixa, d'aquí que aquest acabi dins d'un rellotge, des d'on no el molestarà; a *Contigo camino pensando* (Cristián Pozo/David Page, de Madrid; mini

DV, 14'), tots són uns desgraciats, però tots cerquen la felicitat; a *Monuments de la nostra ciutat* (Salvador Strohecker, de Calella del Maresme; VHS, 10'), un cop morts, tots aconseguen la glòria gràcies a dedicar-los un monument urbà; a *This Is the End* (Pablo Semper, de Donòstia; VHS, 4'), un al·lot pela son germà i així se sent feliç!; a *t.veo siempre* (Leire Apellániz López, d'Arrigorriaga [Bizkaia]; Betacam, 10'), ella és feliç mirant la tevé tothora, tot i que acaba tancada en un sanatori; a *La memoria del cine en Fuentes de Ebro* (Ángel Gonzalvo Vallespí, de Saragossa; VHS, 23') ells eren o es creien feliços quan tenien cinema al poble...; a *Perversiones* (d'un col·lectiu, amb Ibón Goikoetxea, de Donòstia; Betacam, 15'), ell se sent feliç mirant pornos (vídeos, revistes verdes) o escoltant telèfons eròtics...; a *Remordimientos* (Rafael Portillo Domínguez, d'Alcalà de Guadaira [Sevilla]; Betacam, 15'), ella està contenta pel seu embaràs, però ell s'acaba suïcidant perquè les seves activitats el corsequen; a *Calobra* (Roberto Aznar Almazán, de Saragossa; Hi8 mm, 12'), un capellà mata un altre perquè sigui feliç un desgraciat, que, al seu torn, es mata; a *Qué dura es la vida* (Fernando Caballero Tamayo, de Lasarte [Gipuzkoa]; mini DV, 7'), un parell de trinxeraires desencisats del tot es volen suïcidar llançant-se al buit, si bé al final prefereixen seguir vivint; a *El psicoanálisis* (Luis E. Quiñonero, de Madrid; VHS, 17'), la particular teràpia del psiquiatre el porta al manicomí: els clients feliços, ell ben foll; a *Una familia feliz* (Juan José Díaz Cantero, de Caudete [Albacete]; Betacam, 13'), a l'hora de sopar cada membre de la família explica l'atrocitat/barbaritat que ha perpetrat aquell dia, gràcies a la qual se sent feliç, contestant així a la pregunta inicial: «¿Hasta dónde la gente será capaz de hacer para conseguir la felicidad?»: el noi ha atonyinat un parell de negres, el xicotet s'ha pixat damunt la professora, la noia s'ha follat dos païos al matí i una paia a la tarda, el pare ha practicat la piromania i la mare ha tallat el cap del lampista, que exhibeix en una safata-pastís, i tots acaben brindant amb cava... per la família! Última pregunta: «¿Es lícito utilizar cualquier

El jurat de selecció en un moment de deliberació.

medio para obtenerla?... la felicidad!

I així podríem anar extraient, en resseguir la resta de cintes rebudes, alguns «missatges» letals que ens etziben els seus autors/col·lectius: que tot déu cerca la felicitat, però que l'existència, i no la vida, el dia a dia, vaja, ho impedeix. Aquest tema, com el de la «guerra dels/entre sexes», presideix ara sí la vida dels humans, és la font d'inspiració de la majoria de guionistes «sense gaire imaginació», molts dels quals ho tracten per la via de la comèdia o de l'humor, en lloc d'encarar-se valentament amb aital problemàtica universal; amb imaginació crítica «positiva» i no amb frivolitat o banalitat «negativa».

Un tragueta de dolç: Copa Film Minut (cinc títols)

El primer que dic és que alguns curts breus haurien estat més bé i arrodonits si s'haguessin ajustat al minut: *Cuéntame algo sobre ese volcán*, de José Luis González Vera i Alfredo López, de Màlaga; DVcam, 3'; *Domingo negro*, de Ramón López Bello, de Madrid; VHS, 2'; *This Is the End*, de Pablo Semper, o *Pensamientos negros*, d'un col·lectiu, amb Eva Aycart i Íñigo Dendategi, de Donostia; SVHS, 4', cinta que en conté dos: *Zapatitos*, en blanc i negre, i *Vaquerito*, en color; si ha-

guessin participat per separat, la primera hauria guanyat sense discussió la Copa Film Minut.

Segon: alguns de minut han omplert un minut de cinta, però no han fet una obra d'un minut. Tercer: no s'hi val a enviar el tràiler d'una cinta de 17' (*Los girasoles*, dels germans Lagares Díaz, de Barcelona; 16 mm, 1'). Quart: presentar un minut un any i adonar-se l'any següent que la cosa dona per a més és el contrari (*Simón*, dels germans Lagares Díaz; Súper 8 mm, 7'). Cinquè: el Jurat atorgà la Copa Film Minut a *La búsqueda de la felicidad*, citat abans.

Una copa de cava: UNICA Joventut (cinc títols)

Només parlaré de dos: del que vam premiar, *t.veo siempre*, d'Apellániz, i del malaguanyat per bajanet i poca-solta, *Tengo que decirte una cosa*, d'Íñigo Kintana Mendoza, de Lasarte (SVHS, 5'). Aquest aconsegueix crear molt bé un clima d'expectació, per la planificació, la llum, la fotografia, l'edició, l'off de la noia que menja espinacs amb cigrons per sopar i rumia com dir a sa mare que trafica per la cuina alguna cosa que no s'atreveix a dir-li, unes interpretacions del tot creïbles. Mentre tothom s'espera que li digui alguna cosa transcendent, important, substancial, li confessa que...

ja n'està tipa de menjar espinacs, i com que en Kintana encara no en té pas prou d'haver-nos pres el pèl, ens enclasta el plat per la cara, contra la càmera. Nano, t'has carregat la pel·li, tret que consideris que nosaltres, els molts espectadors que aquí l'hem vista, no tenim cap polsim de l'humor que sales. Els gags verbals conclusius no poden ser estúpids.

En canvi, Apellániz juga fort: retrata en diverses situacions l'alienació d'una teleaddicta que arriba al punt d'aparcar-se al carrer davant un aparador per a poder veure la televisió, perquè no té pempis per a comprar-ne una; la dona acabarà reclosa, mirant la tevè, és clar, al costat del metge, que sembla que també li va la cosa... Esplèndida la teleaddicta Julia Hernández i ben mesurat el guió d'Eva Rivas. Li vam atorgar un primer premi, en principi, per unanimitat, i encara va rebre un parell de vots quan vam fer la classificació final dels films presentats (menys els de Film Minut).

Una tassa de cafè: Selectiu UNICA (32 títols)

Hi ha cintes que si no van subtítulades no es poden entendre bé, i pensant en un certamen internacional això s'ha de tenir molt en compte. N'hi ha que descansen precisament

en el que diuen les persones, expliquen un retall de la seua vida o recorden alguna cosa que convé fer ressaltar, com succeeix amb dos títols que a un servidor li van interessar, però que són no tan sols inviables, sinó també poc treballats: *La memoria del cine en Fuentes de Ebro*, de Gonzalvo Vallespí, quan en aquest poble hi havia el cine Avenida; ara no en tenen i la gent ho recorda: els supervivents es retraten una mica i es dona una certa visió de l'Espanya dels anys cinquanta. A M. Sanjuán, *pintando pájaros*, de Gabriel Ochoa Peris, de València (Betacam, 18'), d'un pintor que es va haver d'exiliar, ara se'n vol recuperar la figura i l'obra per part de gent d'aquí, que en parlen. Un i altre són reportatges televisius basats en els testimonis, interessants, però de curiositat restringida: podrien anar més enllà.

En canvi, *Weapons* [Armes], de Ramon Font de Saint-Germain, de Castelldefels (Barcelona) (SVHS, 7'), l'entén tothom: és un al·legat antimilitarista i antiarmamentista; les armes i les guerres i els militars només porten mort i sang (la pantalla es taca de vermell). Les imatges són les vitrines i tot el que es conserva en el Museu Militar del castell de Montjuïc de Barcelona. La música que escoltem és l'*Imagine* de John Lennon.

Contudent, clar i universal, però pel gust del Jurat massa reiteratiu: no cal repetir —cinematogràficament, eh?— allò més de tres cops, creiem. Amb tot, gràcies, i que circuli la còpia per pantalles grans i petites d'arreu del món. (Li vam donar un parell de vots en la classificació global.)

L'enterrament, d'Abel Arderiu i Surinyach, de Roda de Ter (Barcelona) (VHS, 20'), es basa en un conte del gran poeta català fill d'aquesta població, Miquel Martí i Pol, que ens ve a dir que la gent va als enterraments i xerren pels colzes de tot menys sobre el difunt. Bé. A partir d'aquí dues dificultats que l'autor havia de resoldre: l'ambientació d'època, anys cinquanta, prou reeixida, si bé surt perjudicada seriosament perquè els protagonistes no donen l'edat que representen, en especial el jove; el segon punt negatiu: massa respecte al text, d'aquí que soni literari, encotillat, en lloc de fer-se'l seu, d'apropriar-se'l cinematogràfica-

ment, d'adaptar-lo amb més agilitat i visualitat (una qüestió de guió).

I un guió de nova planta, amb diàleg imparabile, interpretació versemblant i planificació mínima però imaginativa és el que sustenta i atrapa el ja citat *Qué dura es la vida*, de Caballero Tamayo (millor curtmetratge Badia de Pajares, Astúries). Un parell de penjats fumen l'última cigarreta abans de llançar-se trenta metres avall; va i raonen els perquè d'aital compartida decisió, si bé acaben anant-se'n de copes perquè volen continuar vivint «esa puta vida».

(Parèntesi: de blasmes, renecs, grolleries, fàstics, invectives o paraulotes no tan sols aquest diàleg en va curull [i encara aquí s'hi adiuem], també una gran majoria dels films que hem vist, dels que veiem en sales o per televisió: és una «moda» ben assentada, a tall de crossa verbal, tant si ve a tomb com si no, i és que el *fuck* anglès ha fet estralls: fa jove, desinhibit, espontani, directe, natural... [Vaig anotar els més sentits, cap a la trentena, i guanyen «puta», «joder» i «coño», solets o bé integrant una breu frase feta que els emfasitza].)

La vida és dura, sí, i fer cinema no és fàcil, però quan es té una idea senzilla i se sap explicar amb els elements audiovisuals imprescindibles, encara que rugosament, la cosa rutlla, encara que et molesti el llenguatge, no el cinematogràfic, sinó el verbal. *Qué dura es la vida* va aconseguir quatre punts, la vam mencionar, es va exhibir juntament amb els títols seleccionats, però és d'aquelles peces que exigeix subtítols si vol viatjar a l'estranger.

Muntar una campanya antialcohòlica és una acció necessària i positiva. *La caja*, de Hugo Serra Andueza, de Madrid (Betacam, 14'), contribueix a això: tots els qui s'acosten a ajudar un begut enmig d'un parc (urgències, guàrdia urbana, jovent, passavolants, escombriaire, etc.) l'acaben deixant allí, i perquè no passi fred (l'endemà apareix nevat!) el protegeixen tancant-lo en una caixa de cartó. La lectura i els missatges que se'n deriven podrien ser, són, sucosos, però una còpia tècnicament impresentable invalidava entrar-hi a fons: una llàstima. Compte, a més, amb intèrprets professionals: Irene Visedo, Guillem Montesinos, Eloy

Azorín, Fernando Ramallo, segurament per a reforçar la campanya, que no sabem si és autèntica o de ficció...

També és difícil d'explicar *Cañí*, de Kike Kanalla, G. Beneroso i A. López, de Málaga (DVcam, 17'), que comença sensacionalment (un gaspatxo amb sevillanes i manzanilla, picadors i toreros, superstició religiosa i d'altres menes...), però que al cap d'un parell de minuts cau en picat: un desastre, i quina llàstima, perquè la cosa prometia, era divertidíssima, una kanallada de molt calat ben ambientada i interpretada.

Igualment acaba fallant *Al, Ben & Gail*, d'Igor Legarreta i Emilio Pérez, de Leioa (Bizkaia) (Hi8 mm, 15'): una història de lladregots, drogotes, donotes, inspectors i pistolots que s'explica a través d'un interrogatori i el que va passar, però que complica tant la narració, el relat, vaja, que hom acaba perdent-li el fil. Llàstima, perquè formalment té una factura sòlida, muntatge que va per feina, bona ambientació, bé de so i música, fotografia contrastada i treballada, personatges creïbles, suspens, etc.

I acabem la nostra crònica parlant dels quatre títols seleccionats per a la UNICA en representació de l'Estat espanyol:

Hades és en la mitologia el déu dels morts; el seu regne és habitat per tots ells, bons i dolents. I *Hades* és el títol del mini DV (d'excessius 8') de Pedro Ballesteros, de Barcelona: una exhibició infogràfica suggestiva, suggerent, d'estètica d'avui mateix, gairebé impossible d'explicar amb quatre mots, perquè pertany clarament a la mena d'obres d'experimentació aparentment sense relat que s'han de veure-i-escoltar amb atenció, en què tampoc no és diàfan el missatge, si és que n'hi ha un d'explícit. Un home colgat fins al coll (Andrés Corchero) mira al seu entorn i veu passar avions, ramats, un matoll crema sol (el foc!), mars i llacs (l'aigua!), els paisatges de fons varien, els sons i les músiques canvien a cada nova imatge-seqüència... I dessota seu, aigua, com si nedés; fins a aconseguir escapolar-se i trobar-se amb una formosa: els dos colgats, tots dos nedant, s'abracen. Passen avions, el matoll s'apaga, el ramat bela. Fi. (Li vam atorgar cinc punts.)

Gambito Danés, de Luis Trommer Liria, d'Elx (Alacant) (VHS, 4'), és

La Sala d'Actes
del Centre
durant les
projeccions de
selecció dels
films.

una animació infogràfica en 3D (modelació d'espais, texturització de personatges) que explica aqueixa figura d'escacs amb una vistositat i un dinamisme magnífics, amb la col·laboració de la música, és clar (no té parla), que acaba tan fantasmagòricament com comença; és com un comercial televisiu allargassat que narra la figura *gambito* (mat a la primera o sacrifici d'un peó...) d'un tal Danés, dic jo. (Li vam atorgar sis punts, potser pensant que obres així les entén tothom.)

Los ojos cerrados, de Daniel Cuesta, de Donòstia (Bètacam, 10'), es mereix els sis punts que li vam atorgar sense discussió.

Un exboxejador que ara du un barcutre i que li agradaria fer d'entrenador o treballar en un gimnàs, malviu amb la dona, que fa neteges, i la filla, que s'emprenya durant el sopar i toca el pirandó: hi ha mal rotlle. Apareix «el Siberiano», un antic manaia especialista en tripijocs bruts en la boxa que torna al barri i proposa a l'exboxejador que faci una feineta: escarmentar uns bandarres que s'han instal·lat al barri perquè li fan la guitza. El nostre bonàs es dirigeix amb una pistola al lloc indicat i es troba... sa filla punxant-se. El lípsi: se sent un tret. L'endemà, l'exboxejador al bar amb la cara de sempre. I així com comença, acaba: imatges de quan era boxejador, so d'ambient de com-

bats, bons records, de l'ahir a l'avui. Trista, bruta, negativa, la vida com un roc a la faixa. Esplèndides ambientació (el bar, la llar) i interpretació (sòbria, continguda), tot creïble a glops. Amb els ulls tancats boxejava —diu—, perquè pegar un altre és una barbaritat, però així és la boxa, i amb els ulls tancats executa la feina: si no s'entén amb la filla, encara admet menys que es drogui, és clar. Gairebé no li calen els subtítols, perquè el que es diu no és transcendent, s'infereix, si bé sempre l'ajudaria a l'hora de viatjar a l'estranger. David Cuesta posa de manifest ditets i pols.

I finalment *Psicòtica*, de Josep Maria Joaquín i Ventura, de Sant Joan Despí (Barcelona) (mini DV, 18'): rodó! Joaquín és un cineasta que planteja cada nova obra amb més risc, com un repte personal de qui coneix les seves capacitats i vol aconseguir que aquestes es plasmin en la pantalla a partir d'unes històries sempre de complexitat psicològica evident.

Amb *Psicòtica* ha fet dòmino, i no ho tenia fàcil, perquè en tot moment se situa valentament en el límit que planteja el relat i la posada en escena a què aquest l'obliga, fins i tot jugant amb l'ambigüitat de la protagonista, una clònica de Janet Leigh, la de *Psicosi* d'Alfred Hitchcock: dona disfressada d'home? Quan es treu la perruca que la fa semblar Janet, diries que és una dona, però

el dubte persisteix gràcies al fet que Joaquín no ens la mostra enterament quan es dutxa (la famosa seqüència de l'assassinat amb un ganivetàs per Anthony Perkins, recorden?). En fi, tot és molt subtil i palès alhora, en aquesta història d'una noia que es passa el dia tancada mirant el film de Hitchcock i un àlbum fotogràfic del mateix film, emulant, interpretant seqüència rere seqüència el que veu, repetint-ne alguna més d'una vegada, obsessivament i al mateix ritme que la narració de referència i amb la mateixa música, és clar. Una quotidianitat altra representada amb acurada gesticulació, amb idèntic suspens, la culminació del qual arriba amb la seqüència final, magistralment realitzada en una sobreimpresió que ens impressiona. També li vam atorgar els sis punts i tots confiem que a la UNICA mereixi la recompensa que s'ha guanyat, per risc, per haver sabut tractar el relat amb un pols i una posada en escena que s'imposen sense fissura.

Esperem que l'any vinent la col·lita superi la d'enguany, en nombre de títols i en qualitat, i que la lligó que deriva de tot concurs i humilment dels nostres comentaris, serveixin als participants per a practicar la modèstia de plantejaments de partença i l'economia en minuts per a l'edició/muntatge; o sigui, menys ambició i més concreció.

Ara fa cent anys i escaig... Mort i resurrecció de Puigcercós

Francesc Gurri i Serra

El record d'una esllavissada que ensorrà un poble de la Conca de Tremp, situat dalt d'un turó, a finals del segle XIX.

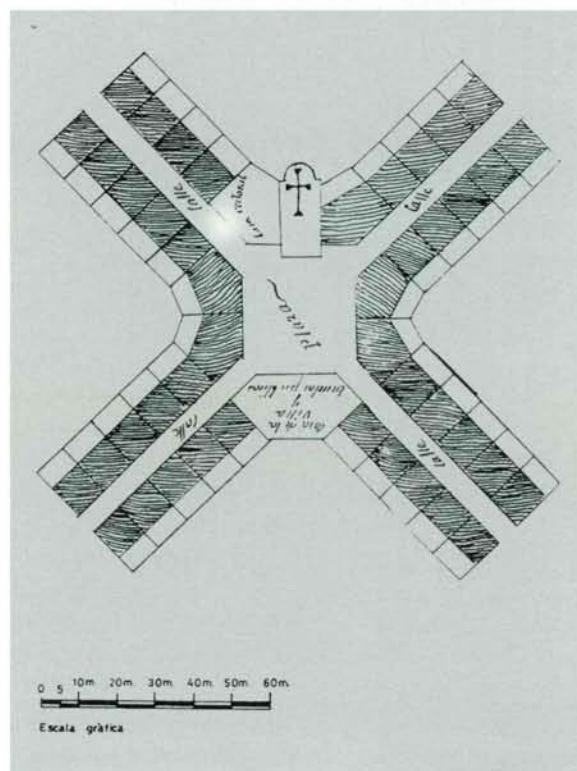
Fa pocs anys, concretament el 1992, Puigcercós, a la Conca de Tremp, commemorà amb una gran festa el centenari de l'any que van ser entregades als seus veïns les claus dels nous habitatges acabats de construir en substitució d'aquells del poble vell que uns catastròfics esllavissaments havien enrunat. Va ser, segons ens explica entusiasmada una mestressa, un acte molt emotiu, amb assistència de molta gent important, com els alcaldes de Barcelona, Lleida, Reus i Sabadell, entre altres, ciutats capdavanteres en el seu dia d'un moviment d'ajuda humanitària que va permetre la construcció del nou Puigcercós per a una gent atribolada davant del fet inesperat i terrible de veure com perdien tots els seus béns i quasi la pròpia història. Així, el 1892, amb l'entrega de les noves cases, finalitzava un magnífic exemple de solidaritat humana, perquè la desaparició del poble primitiu emportat per les ensulsiades va promoure una gran commoció en l'opinió pública, va mobilitzar govern, organismes i entitats, i es van organitzar col·lectes, sobretot a Barcelona, que aplegaren molts diners. Ara, entre els diversos actes commemoratius, que foren molt lluïts i ompliren de gent la moderna plaça del nou Puigcercós, amb músiques, balls i manifestacions folklòriques, es va procedir a retolar els carrers amb els noms de les localitats que més es van distingir en l'ajuda.

La tragèdia va començar l'any 1848 amb unes primeres esquerdes al turó dalt del qual s'aixecava el poble, amb el seu temple romànic de Sant Martí i les restes del modest castell de Puigcercós, amb una torre rodona que, segons explica Madoz el segle passat, feia de campanar. Una torre de planta circular amb carreus regulars i finestres sageteres que aparenta obra del segle XI, tot i que no n'hi ha notícia documental fins el 1194. Escara que les mencionades esquerdes, poc importants, van ser tapades, deu anys més tard en van aparèixer d'altres ja una mica més considerables que van produir algunes esclatxes a l'església i en algunes cases, fet que va començar a alarmar la gent. Però l'ensurt va ser passatger, i durant vint-i-tres anys tothom ho va anar oblidant. Però va ser durant els primers dies de l'any 1881 quan la cosa ja va esdevenir més seriosa, fins al punt que es va haver de fer veure a la gent que el lloc era inhabitable. Pel febrer del mateix any la revista *Minerva* informava: «La provincia de Lérida está a punto de ver desaparecer el poblado de Puchercós (...). Estos días se han reproducido dos síntomas, las grietas son mayores, los temblores de tierra han aumentado también, y la población está amenazada de sumersión. Una grieta abierta a poca distancia de una casa tiene 55 m de abertura y de profundidad 70». Quinze dies més tard, la mateixa revista insistia en el tema: «Las últimas noticias de

Puchercós son bastante aflictivas (...). Viñas, huertos y casas desaparecen y las grandes cortaduras amenazan una horrorosa catástrofe». Al mateix temps, en el *Boletín de la Comisión del Mapa Geológico de España*, Lluís Marià Vidal feia una exposició detallada del fenomen, que produïa «la natural zozobra de quienes veían cercano el peligro (...)». Fueron desocupadas las casas de mayor riesgo y por orden de la autoridad se estableció una vigilancia nocturna entre los vecinos para comunicarse lo que ocurriese».

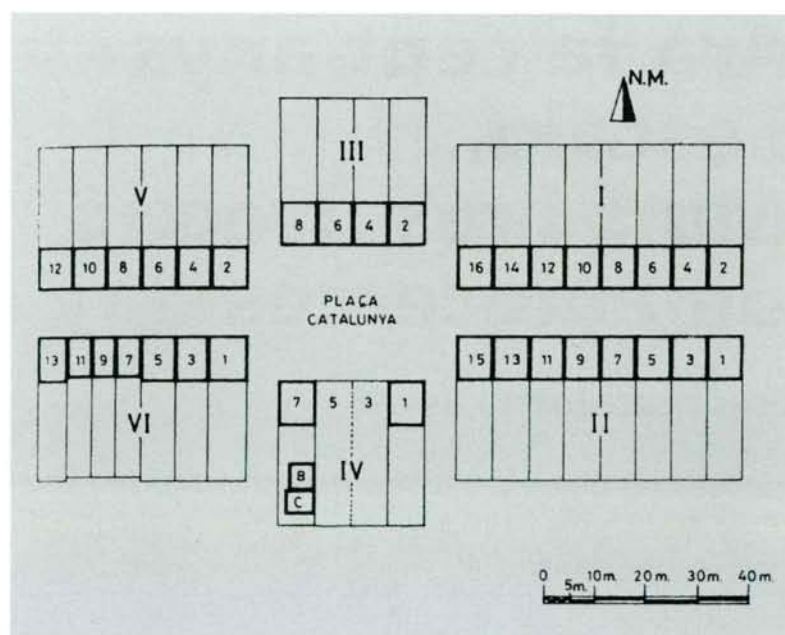
Es possible que aquestes esllavissades i enfonsaments fossin conseqüència llunyana, directa o indirecta, d'algun dels moviments sísmics que durant el segle XIX es van fer sentir a la comarca del Pallars, com el del 1853, que va produir a Sort un «fuerte sacudimiento de tierra acompañado de un ruido espantoso y de un violento estremecimiento de puertas y vidrieras». Ceferí Rocafort s'afegiria més endavant a totes aquestes informacions dramàtiques quan parla de noves i grans ensulsiades entre el juliol i l'agost de 1889, davant les quals «y lo fet d'aparèixer vapors y aire calent en les esquerdes que restaren obertes, espahordi de tal manera als pobres habitants de Puigcercós que veyent amenazades les primeres cases per lo costat de ponent,

Primer projecte del poble nou de Puigcercós (Arxiu Diocesà d'Urgell, Expedients Governatius. Arxiprestat de Tremp, 1886).

resolgueren abandonar-lo». En realitat, ja s'havia pres la decisió de tocar el dos del poble el 12 d'abril de 1881, en una assemblea de tots els veïns després de la constitució, a Tremp, el 20 de març anterior, d'una Junta de Socorro para el pueblo de Puigercós, semblant a la que des de feia poc funcionava a Barcelona, però com que les esclavissades no es van agreujar, la gent es va resistir a abandonar el poble i els socorristes (govern i organismes diversos) s'adormiren una mica a l'hora de cercar una solució al problema. Només va faltar una nota al diari de l'època *El País*, posant en dubte la moralitat de la Junta de Tremp i acusant els seus membres d'utilitzar-la amb finalitats electorals, perquè les coses s'emboliquessin i prenguessin un camí força tèrbol. Finalment, però, les noves ensulsiades del 1889 van fer que els de Puigercós, ara sí, marxessin del poble definitivament, i que les Juntas de Socorro recordessin que la seva missió principal era socórrer.

Davant de l'actual Puigercós, ampli i polit, amb la gran plaça de Catalunya al centre i sis illes de cases a les quals es dona el nom de

Barcelona, Lleida, Associació de Cors de Clavé, Reus, Premsa Associada de Barcelona i Sabadell, el visitant es troba amb una primera experiència urbanística moderna feta a muntanya, similar a la que molts anys després tindria lloc, per exemple, al nou poblet de Pont de Bar (el vell se l'emportà una riuada). Els projectes van ser tres: el primer en forma de creu, el segon agafant la mateixa figura que una planta d'església, i el tercer, que va ser el definitivament escollit, formant un gran carrer central interromput per la gran plaça i dos carrers perpendiculars a aquell i igualment interromputs per l'esplanada de la plaça. Pel que fa a les cases, es tracta d'habitatges relativament petits, de cinc a vuit metres de façana, de planta baixa i pis, i una superfície edificada entre 80 i 120 metres quadrats, amb una bona eixida o pati posterior de vint metres de profunditat. Dos anys després d'inaugurar el poble nou, concretament el 27 de maig de 1894, el bisbe d'Urgell, Dr. Salvador Lasañas –el que seria després cardenal a la mort del bisbe Morgades– va posar la primera pedra del temple «en presencia de grande concurso, habiéndole acompañado des de Tremp mucho clero, autoridades y particulares todos montados, formando una imponente comitiva de unos ochenta caballeros». La benedicció del nou temple va ser tres anys més tard, quan ja el bisbe Lasañas era cardenal, i el cronista explica que «ha arribat a est poble á

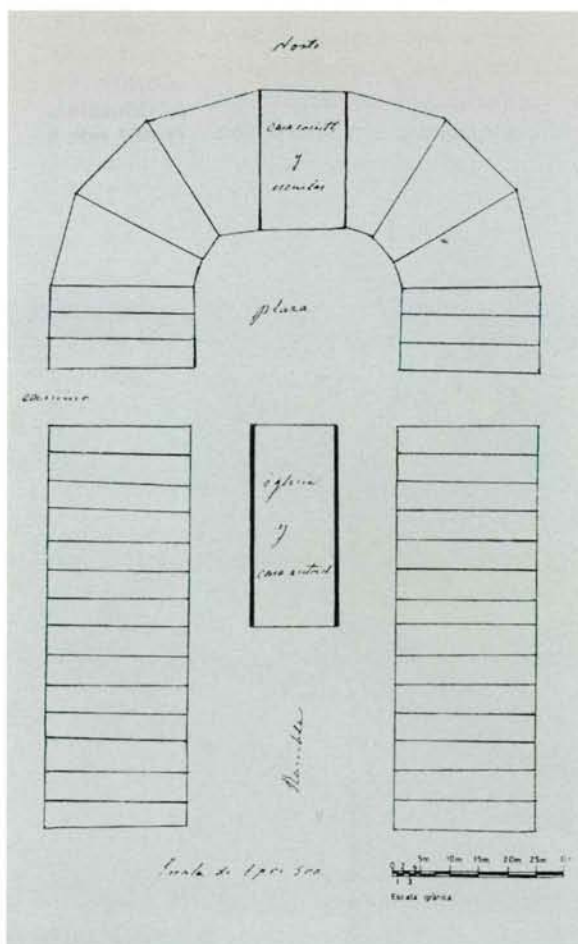
cosa de les set del demati y después de haber descansat un moment se ha revestit dels habits pontificals...». I caldrà afegir que, per no perdre el costum, l'arribada la féu «acompanyat de una trentena de a caball entre clero y seculares de Tremp y alcontorns».

Bé; ha quedat dalt la muntanya esberlada i ensulsiada, la torre inestable i migpartida del castell, que va ser campanar de l'església, les restes d'aquest temple i de les cases. Tot plegat fa una certa angúnia, malgrat el temps que ha passat des de la tragèdia, perquè la ferida a la muntanya és encara ben evident. Allà dalt del seu turó malmès queden, doncs, els trossos d'un retall de la història d'aquest indret del qual es té referència documental des de la primera meitat del segle X. Després vindrien els dies en què castell i terme passarien per moltes mans, guerres i conflictes veïnals, i els temps de la llarga dependència dels paborde i senyors de Mur, tota una relació de fets tan abundants com difícils de seguir fins a arribar al Puigercós actual, sortosament ben viu, i que bé mereix una visita quan els excursionistes van camí de les muntanyes pallareses.

Bibliografia

Una informació complementària sobre el tema pot obtenir-se amb l'obra *Notes per a la història de Puigercós*, de Joan Abolla i alt., publicat per Garsineu Edicions, 1992.

Segon projecte –més semblant al definitiu– del poble nou de Puigercós (Arxiu Diocesà d'Urgell, Expedients Governatius. Arxiprestat de Tremp, 1886).

Pic dels Tres Senhors, circuit per la vall de la Courbière (Arieja)

Joan Puras i Rexach
Martí Puras i Rexach

El pic dels Tres Senhors té una bellesa especial, una majestuositat i una personalitat pròpia que el fan altament atractiu i recomanable. Forma part del Prepirineu occità de l'Arieja.

El pic dels Tres Senhors (pic des Trois Seigneurs) és un cim modest, només té 2.199 metres. Pot semblar que no té interès, que és un bonic o un cim de vaques. Sobretot si es té en compte que és ben a prop de la pica d'Estats i d'altres cims pirinencs amb més anomenada i que atrauen més muntanyencs. Però qui pensi això s'equivocarà.

Un massís molt bonic

El pic dels Tres Senhors té una bellesa especial, una majestuositat i una personalitat pròpia que el fan altament atractiu i recomanable. Forma part del massís que porta el mateix nom i n'és la màxima altitud. Està desenganxat del Pirineu, més al nord, i forma part del Prepirineu francès de l'Arieja. És a ben pocs quilòmetres en línia recta de la pica d'Estats. Però no hi té res a veure; és un altre món.

La ruta més curta per a arribar-hi és passant pel túnel del Cadí i el de Pimorent fins a Ax dels Tèrmes (Ax-les-Termes), i seguir la carretera N-20 en direcció a Foix fins a Tarascó (Tarascon-sur-Ariège), on ens hem de desviar per a acostar-nos al massís.

Aquest massís està delimitat al nord i al sud per dues carreteres i dos importants colls. Al nord per la D-618, que des de Tarascó puja al coll de Port (1.250 m), i al sud per la D-18, que des de Vic de Sòg

(Videssos) puja al port de Lers (1.517 m). Des d'ambdós colls pot fer-se el cim (molt llarg, massa, des del coll de Port), però serà sempre per lloms herbosos i pelats, perquè partirem, en tots dos casos, de més amunt del límit del bosc.

La nostra proposta

L'ascensió que us volem proposar és força més dura, d'un desnivell gens menyspreable (1.200 m), va per la vall més profunda i travessa boscos esplèndids. Hem triat aquest itinerari per la seva bellesa i perquè comença al punt més baix possible, al costat mateix del riu més important que neix en aquest

massís, la Courbière, i que dona nom a la feréstega vall que penetra fins a sota mateix de la salvatge paret est del pic dels Tres Senhors.

És absolutament recomanable dur el mapa 2.047 ET de l'IGN francès, sèrie Top 25, d'escala 1:25.000. Hi trobareu tots els detalls i estareu sempre ben orientats.

L'aproximació

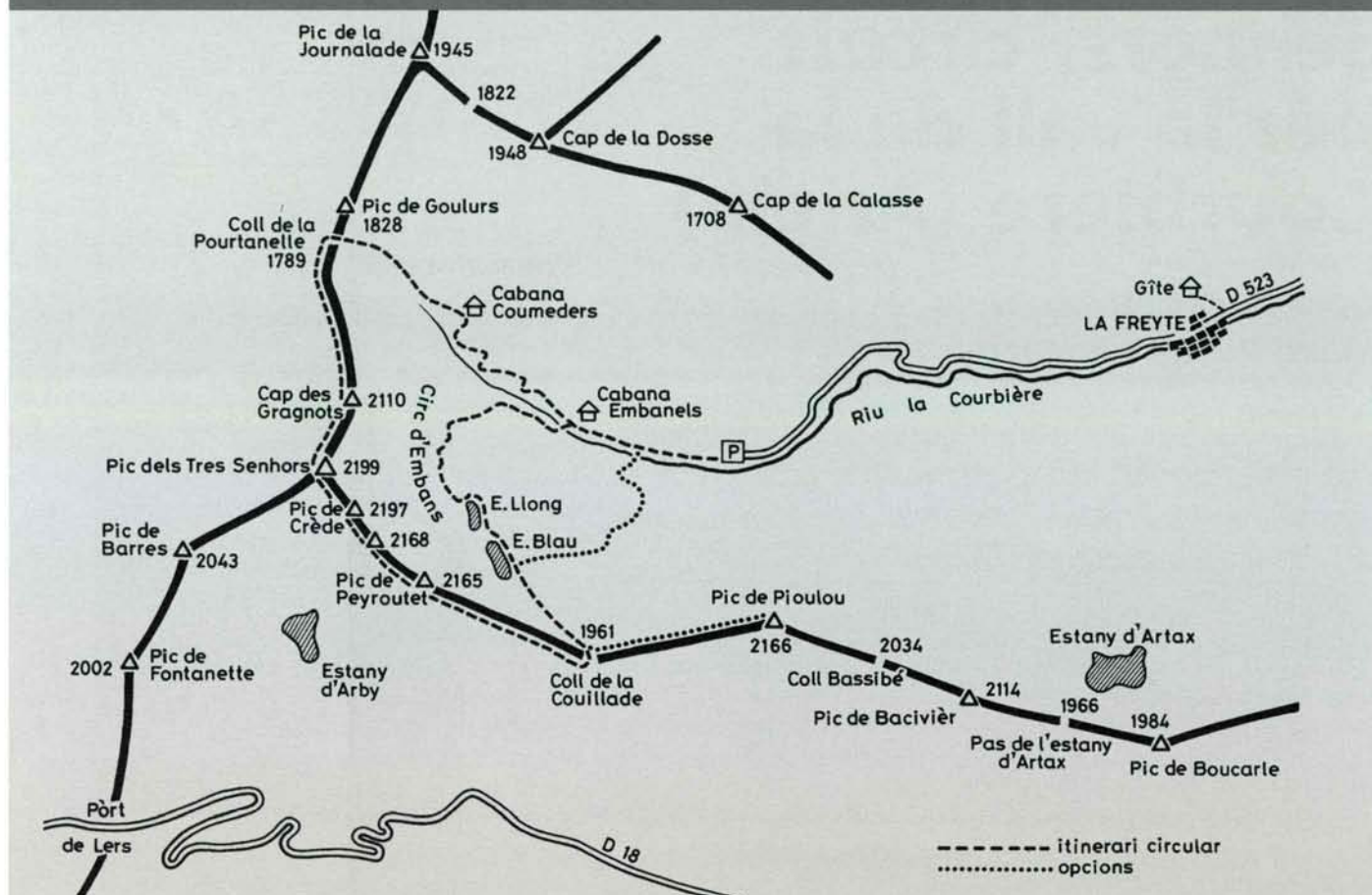
Així, doncs, des de Tarascó agafeu la carretera D-618 fins a Surba i allà desvieu-vos per la D-23. Aviat passareu pel poble de Rabat (Rabat-les-Trois-Seigneurs). Una mica més amunt travessareu l'últim poblet habitat, La Freyte, format per quatre cases a banda i banda de la carretera.

Hem de mencionar l'esplèndid refugi o gîte d'étape que hi ha a La Freyte. No es troba al mateix poble sinó un xic més elevat, als afores, i s'hi accedeix per una pista des de l'entrada mateix del poble. Un rètol de fusta ho indica. Val la pena passar-hi la nit i gaudir d'un refugi tan original en la seva concepció i distribució internes. De fora és més aviat lletjot. Sempre està tancat i les claus i la cura les té una senyora del poble que viu a la casa número vint del carrer principal. Cal avisar sempre amb antelació de la vostra arribada, i així la mestressa us estarà esperant amb les claus. No fa menjar, però podeu usar tots els estris de cuina, aigua calenta, dutxes, etc. (Gîte d'étape de la Freyte, 800 m, comuna de Rabat-les-Trois-Seigneurs, telèfon: 00 33 5 61 05 94 95).

Des del coll de la Couillade (1.961 m): a l'esquerra el Mont-Béas, al fons, la carena pirinenca amb el Mont Valier a la dreta.

Pic dels Tres Senhors

Des de La Freyte seguiu la carretera que s'endinsa cada cop més a la vall de la Courbière i que segueix el riu sempre per l'esquerra. Després del poble només trobareu alguna casa aïllada. En un punt on la carretera fa unes giragonses en forta pujada (959 m), des del primer revolt, un caminet a l'esquerra ens apropa al riu per a contemplar-hi una bonica cascada. Un rètol de fusta marca el punt exacte de l'inici del caminet. Continueu carretera amunt i de seguida arribareu a una esplanada on s'acaba l'asfalt, lloc idoni per a deixar-hi el cotxe.

Podeu encara seguir pujant per la pista, però no val la pena. Un quilòmetre més amunt hi ha una barrera que us obligarà igualment a deixar el cotxe, i en un lloc més incòmode. Aquesta primera esplanada pot servir també per a plantar-hi la tenda. Hi ha un pontet de fusta que travessa el riu. El lloc és acollidor i bucòlic.

Comencem l'ascensió

Ara sí, ja amb la motxilla a l'esquena, comenceu a caminar pista

amunt fins a la barrera mencionada. Només passar-la, la pista es bifurca. La de la dreta segueix rectilíniament amunt, paral·lela al riu, tal com veníem. La de l'esquerra baixa una mica fins a travessar la Courbière per un gual cimentat. A partir d'allà la pista puja fort fins a desaparèixer més amunt i transformar-se en un bellíssim camí, ben marcat amb senyals grocs i blancs, que puja per un bosc deliciós (Debès du Ressec) i que porta a l'estany Bleu (1.800 m). Aquest és un itinerari preciós i molt recomanable. Però el que us proposem encara ho és més, tot i que també és més dur i costerut, però alhora més espectacular i salvatge. I va a petar també a l'estany Bleu.

No passeu el gual cimentat (no us desvieu a l'esquerra) i seguiu la pista principal que continua paral·lela al riu per la seva esquerra. Un bonic pont de fusta passa el riu pocs metres més amunt i s'uneix a la pista de l'esquerra, passat el gual. Deixeu-lo i seguiu la pista que puja suaument pel bosc, enclotada i sense perspectiva. Aviat sortireu a una gran esplanada on hi

ha una cabana en ruïnes. És el **pla d'Embanels** (1.170 m).

Per primer cop veureu la impressionant paret est del pic dels Tres Senhors que s'alça tancant el pla. La pista es difumina i reapareix a l'altre extrem del pla. Però vosaltres ja no l'heu d'anar a trobar. El nostre itinerari travessa el pla, però acostant-se al riu fins a trobar un pontet que el travessa. Per primer cop heu passat la **Courbière**. Ara comença de debò la pujada. Us introduïreu en un magnífic bosc on regna sempre la penombra. Els arbres són molt alts i hi ha una bona visibilitat interna. Sou al vessant nord de la muntanya i la humitat i la frescor es noten. L'olor de terra humida us donarà forces per a emprendre la dura pujada pel bosc.

El camí està molt ben marcat amb fites de pedres (no hi ha marques de pintura), però puja fortíssimament. Primer fa moltes ziga-zagues i guanya desnivell molt dreturerament. Després inicia una ascensió en diagonal a la dreta, ja més suau, fins a tocar d'un petit torrent. Compte, no el travesseu. Aquí les fites es perden i

Descobreix

les mil cares del foc

al Palau Robert

Palau Robert

Centre d'Informació Turística
de Catalunya

Pg. de Gràcia 107, Barcelona

www.gencat.es/probert

Exposició

del 5 de desembre de 2000
al 30 de juny de 2001

Horari

dilluns, de 16 a 19h 30 min
de dimarts a dissabte, de 10 a 19h 30 min
diumenges i festius, de 10 a 14h 30 min

Per concretar visites de grups:
Tel.93 292 11 71

amb el patrocini de:

**Generalitat
de Catalunya**

CAM

Caja de Ahorros
del Mediterráneo

Hipòlit Lázaro, 34 - (Metro Joanic)
Telèfon 93 219 14 16
08025 Barcelona

**El vostre especialista en:
esquí i muntanya**

Qui Coneix Bé Aconsella Bé

24h
www.som-edelweiss.com

Gran Via, 527

Comte d'Urgell, 72 i 76

08011 Barcelona

Tel 934 548 309

Fax 934 519 260

edelweiss@som-edelweiss.com

edelweiss
INTER SPORT

Ascendint al pic de Peyroutet. Enrere queden el coll de la Couillade i el pic de Pioulou.

us podeu confondre. Seguiu amunt per un altre caminet costerut i mig tapat pels matolls. Una vegetació luxuriosa us envolta. Hi ha verdor i humitat arreu. Més amunt el camí gira a la dreta i travessa el torrent per unes pedres ben disposades. Després volta un turonet que hi té clavats els darrers arbres del bosc, i surt a una meravellosa esplanada ja fora totalment del bosc.

Som al **circ d'Embans** (1.500 m). La visió és majestuosa. Davant vostre, millor dit, a sobre, hi teniu la paret est del pic dels Tres Senhors. És una paret calcària de color marronós, solcada de dalt a baix per acanaladures verticals per on llisquen petits fillets argentats d'aigua, que vessen del circ suspès que hi ha quatre-cents metres més amunt. I a la seva base, on ara som, es retroben tots aquests

fil·ls d'aigua donant lloc a una verdor indescriptible de plantes i arbustos. Tenim la sensació de ser en algun indret tropical i selvàtic.

La gran paret ens barra el pas. Cal que ens dirigim a l'esquerra (sud) tot remuntant suaument aquest *plateau* curull de verdor. Anem cap a una barrera de roca que sembla tenir un pas en el seu punt més baix, per on salta un torrent. Sembla que

Aresta final del pic dels Tres Senhors des del pic de Crède (2.195 m).

**L'estany Bleu
des del pic de
Peyroutet
(2.165 m).**

no s'hi pugui passar, però sí que hi ha un caminet.

El camí puja fortíssim i en línia recta fins a sota el cingle. Allà unes canals difícils fan que el camí, ara ja suau i horitzontal, ressegueixi la paret cap a l'esquerra fins a travessar la barra de roca pel pas que hi ha fet l'aigua. És un collet estret entre plaques de roca calcària desgastades. Aquí podeu descansar de la forta pujada. Si mireu enrere podreu veure la magnífica paret amb les acanaladures, però ara des d'un nivell superior, tenint a baix el *plateau* on éreu abans, i a dalt el circ suspès que tot just s'insinua.

Proseguíu amunt per una valleta sense visibilitat, tancada per un collet enigmàtic. Però quan hi arribareu descobrireu una visió que us satisfarà molt. Sortireu de cop a la cua d'un estany (**estany Long**), situat en el sot d'una antiga cubeta glacial. És un estany petit i allargassat amb les ribes cobertes de gespa intensament verda. I a dins de l'aigua hi belluguen, tot ondulant-se compassadament, unes llargues algues de color verd fosc. Les petites onades de la superfície de l'estany fan que es moguin ingràvides, pentinant-se i repentinant-se contínuament.

Deixeu definitivament enrere la visió de la paret est del pic dels Tres Senhors. Ara, una nova perspectiva se us obre al davant. Encara serà més àmplia si voregeu l'estany Long per la dreta i accediu a l'altre estany situat un xic més amunt, en una altra cubeta glacial. Sou a l'**estany Bleu** (1.800 m). Davant vostre, més amunt, veureu el coll de la Couillade (1.961 m) que és cap on heu d'anar, i que està ja en plena cresta. A l'esquerra d'aquest coll veureu el llarg llom que puja fins al pic de Pioulou (2.166 m), i a la dreta, dalt d'una muralla que cau sobre l'estany Bleu, el pic de Peyroutet (2.165 m), que és un dels avantcims de la llarga aresta que arriba fins al Tres Senhors.

Gaudiu per uns instants de la nova visió i de la bellesa de l'estany Bleu. És més gran que el Long. Fa il·lusió haver-lo trobat. No ens esperàvem un estany tan gran i bonic aquí dalt. Bé, sí que ho sabem, perquè està molt clar al mapa, però no per això deixa de ser menys impressionant ni de tenir una bellesa màgica.

Ara podeu voltar l'estany per qualsevol costat. Si ho feu per l'esquerra, trobareu el punt per on sobreix, i també el caminet marcat amb pintura groga blanca que baixa fins a la pista

i passa el gual cimentat que us hem explicat abans. Us queden escassament dos-cents metres de desnivell fins al coll de la Couillade. Però són molt bonics.

La pujada és franca i suau, i l'estany Bleu va quedant més petitet cada cop que us gireu. El mapa que us hem recomanat al principi indica un camí que no puja al coll sinó que es decanta més a l'est, en direcció al pic de Pioulou, fins a assolir la carena. Podeu intentar aquesta opció, però no hi ha camí. És una forta pujada per entre matolls de neret que dificulten la passa. És millor seguir la vall natural que des de l'estany Bleu puja a la Couillade. Millor camí i més suau. I guanyareu temps.

Sense gaire esforç aviat arribareu al **coll de la Couillade** (1.961 m), una profunda bretxa ja dalt de la carena que va al pic dels Tres Senhors. Si teniu temps i esteu en forma, us recomanem fer, complementàriament, primer el pic de Pioulou, que és a la vostra esquerra seguint la carena. El desnivell és relativament petit (200 m), però és més llarg del que sembla i es fa un xic pesat. La vista des del **pic de Pioulou** (2.166 m), però, és molt interessant i val l'esforç.

La visió sobre l'aresta final del Tres

Senhors és total. També s'aprecia el circ penjat sota el cim, del qual regalaigua per les acanaladures de la paret est que cau sobre el circ d'Embans (que ja no podem veure des d'aquí, perquè queda molt ensoatat). El pic de Pioulou té un abrupte vessant est i és també una talaia magnífica sobre l'entrada de la vall de la Courbière. També s'aprecia perfectament el massís de la Pica d'Estats i, més a prop, els cims del massís de Bassièrs. Val la pena haver-se desviat i haver pujat fins aquí, encara que s'inverteixi una hora o més a pujar i tornar a baixar a la Couillade.

Situats altre cop al **coll de la Couillade** (1.961 m), iniciem ara la veritable ascensió al pic dels Tres Senhors per la seva aresta sud-est. Un camí puja molt dret per l'aresta descarnada i salva un primer tram rocós. Aviat l'aresta es fa més suau i horitzontal. A la nostra dreta hi tenim un notable precipici. Tres-cents metres més avall veiem nítidament la silueta fosca de l'estany Bleu. Es nota que hem pujat. A la nostra esquena resta el grandios bony del pic de Pioulou, ja força allunyat. L'aresta es transforma en una gran esplanada d'herba, ampla i llarga. Som al **cim de Peyroutet** (2.165 m).

Des d'aquí ja es veu perfectament tot el tram que ens queda fins al cim dels Tres Senhors. Travessem tot aquest llarg cim fins que l'aresta torna a fer-se estreta. Al davant hi tenim tres prominències seguides. L'última és el cim. Primer caldrà pujar a una **punta sense nom**, de 2.162 m. Li succeirà el **pic de Crède** (2.197 m), rocós i esvelt. Després se'ns presentarà el pic final. Un caminet hi puja directe pel llom. La part final és empinada i cal agafar-se amb les mans als grossos blocs de granit. Bruscament topem amb tres creus de ferro de diferents mides clavades en un clot reomplert de ciment, damunt d'un dels grossos blocs del cim. Ja som dalt del **pic dels Tres Senhors** (2.199 m).

Les tres creus fan referència al seu nom, encara que ens consta que fins fa poc només n'hi havia una, i que les altres dues són de col·locació recent. Som al bell mig del massís dels Tres Senhors. Des del cim surten tres llargues arestes que ondulen quilòmetres fins a clavar-se als esplèndids boscos que envolten el massís. Som dalt d'un cim punxegut, al mig mateix d'un entorn de cims arrodonits i de menor altitud, que van davallant en totes direccions fins a fondre's en la

verdor de les valls. La vista és esplèndida en totes direccions. Som prou lluny i apartats del Pirineu per a poder-lo contemplar linealment, d'est a oest, com una elevada barrera en l'horitzó. La perspectiva és nova per a nosaltres. No estem acostumats a veure el Pirineu distanciat des del cantó nord.

El pic dels Tres Senhors és un cim realment solitari i molt poc freqüentat. S'hi respira una pau especial. Mentre estàvem embadocats mirant el paisatge un avió militar va passar fregant el cim i ens donà un ensurt de mort. Deu ser perquè és un cim tan «tranquil» que els militars aprofiten per a fer-hi pràctiques de vol!

El descens: diverses opcions

Ara ve el descens. Si la pujada us ha agradat, ara us proposem un descens diferent i complementari. Podeu tornar pel mateix lloc. O baixar fins a l'estany Bleu, i des d'allà seguir el camí marcat amb pintura que baixa pel barranc de Baralaus fins a l'esplanada on teniu el cotxe. Però la nostra proposta consisteix a no repetir cap tros i fer una volta circular. Així, que comenceu a baixar per

Cim del pic dels Tres Senhors (2.199 m). Aresta cap al pic de Peyroutet i pic de Pioulou.

Cim del pic dels Tres Senyors (2.199 m). Els Pirineus al sud.

l'aresta nord (l'oposada a la que heu seguit de pujada).

S'hi baixa molt bé i sense cap entrebanc. Aviat sereu en un petit collet. Teniu davant una elevació de l'aresta. És el **Cap des Gragnots** (2.110 m). Podeu flanquejar-lo per l'esquerra, com fa el caminet, o fer un últim esforç i pujar-hi. Val la pena. És magnífica la visió sobre tot el que

us queda de baixada. Des d'aquí fareu un ràpid descens d'uns tres-cents metres de desnivell pel llom de l'aresta fins a un coll molt marcat i inconfusible. Passareu per una fita gegantina abans d'arribar al **coll de la Pourtanelle** (1.789 m), una clara entalladura a la roca. A partir d'aquí l'aresta torna a elevar-se bruscament fins al pic de la Journalade (1.945 m)

i el Cap de la Dosse (1.948 m). Deixeu aquests cims per a un altre dia. Ara cal seguir baixant, que encara us queden quasi vuit-cents metres de desnivell fins al cotxe.

Des del coll de la Pourtanelle cal baixar a la dreta (est) per a tornar-nos a submergir en la vall de la Courbière. El descens comença per uns pendents d'herba suaus (congestes de neu al

Baixant per l'aresta nord del pic dels Tres Senyors cap al coll de la Pourtanelle. Més enllà, el pic de la Journalade.

principi de temporada). Baixem per una bonica valleta que més avall queda tallada damunt d'uns cingles. Som a l'extrem dret de la paret est del pic dels Tres Senhors que hem resseguit per sota a la pujada. Aquí la paret ja s'ha difuminat, però encara queden alguns graons de roca amb feixes de vegetació. Cal anar baixant en diagonal a l'esquerra en direcció a una munió d'arbres, a un bosquet penjat i solitari, clarament destacat. Si no ho fem, i seguim recte avall, ens quedarem tallats sobre un graó de roca. No hi ha cap problema a localitzar el bosquet: és perfectament visible.

Un cop a dins, el caminet millora i baixa molt segur entre els arbres. Així haurem salvat aquest pas. Sortirem del bosquet ja en unes rampes fàcils que ens permetran perdre desnivell ràpidament. Arribarem a una zona planera tallada per un esplèndid torrent. L'hem de seguir avall. El camí es perd i caminem per entre matolls. És igual. Cal seguir baixant i travessar el torrent abans d'arribar al començament del bosc (1.450 m).

Veurem, una mica més avall, en una gran clariana del bosc, una barriaca blanca. Hem d'arribar-hi. El bosc és poc espès i no comporta cap problema

orientar-se. Creuarem un altre torrent, aquest ja més enèrgic. És el **torrent de Beulaygue**, que baixa de l'estanyet de Coumeders, i que aporta el cabal més important al riu de la Courbière, que es forma aquí mateix. Una petita pujadeta ens acosta a la cabana, oberta i aprofitable en cas de necessitat. No cal arribar-hi, però. El nostre camí de baixada segueix el barranc només creuar-lo. Pocs metres més avall esdevé una pista. Això sí, una pista molt dolenta, amb molt pendent i destrossada. Es fa incòmode baixar-hi perquè el cos s'hi embala, però els peus ensopeguen amb una multitud de pedres enormes. Procureu no córrer gaire i aneu baixant tot gaudint del magnífic bosc que ara us envolta.

Des d'algun revolt podreu veure per darrera vegada la paret est del pic dels Tres Senhors, ja totalment a l'ombra. Us adonareu de la gran volta que heu fet. La pista perd pendent i se suavitza molt quan arriba al **prat d'Embanels**. L'heu de travessar per a trobar la continuació a l'altre extrem. La gespa cobreix el prat i serà un descans per als vostres peus. Deixareu a l'esquerra la vella **cabana d'Embanels**. Aviat sereu a la continuació de la pista, per on ja heu passat a la pujada.

Amb el sol a l'esquena baixeu suauament per la pista ja coneguda. Aviat passareu la barrera i arribareu a la cruïlla amb el gual cimentat, on va a parar el camí marcat que baixa de l'estany Bleu, que era una de les alternatives que teníeu per a la baixada o la pujada (més curta, però no tan espectacular com la que heu fet). Encara no un quilòmetre més avall, arribareu a la gran esplanada on teniu el cotxe. No us estranyi gens si, tot plegat, heu trigat deu hores. Haurà estat dur, però haurà valgut la pena. Sens dubte, haureu fet un magnífic recorregut circular passant pel cim del pic dels Tres Senhors i per un dels seus racons més feréstecs i bonics.

Penseu que teniu una magnífica *gîte d'étape* al poblet de **La Freyte**, on podreu descansar de gust amb totes les comoditats.

Un darrer comentari: a l'hivern i a la primavera aquest itinerari està ben cobert de neu i tot canvia radicalment (pot ser també molt interessant!). Nosaltres l'hem fet a la tardor i podem donar testimoni de la seva bellesa, de la seva olor i del seu variat cromatisme, que fereixen agradablement tots els sentits.

Arribant a la cabana de la Jasse de Coumeders, on s'inicia el torrent de la Courbière, que dona nom a la vall.

El fruit i les llavors de les plantes

Enric Ventura i Lecha
Hermínia Escolà i Ribot

El fruit és un dels òrgans més interessants dels vegetals superiors que generalment utilitzem com a aliment, però de l'origen dels quals sabem ben poca cosa.

Tots sabem que la botànica és la branca de les ciències biològiques que estudia els organismes vegetals. A la vegada, la botànica es divideix en nombroses especialitats relacionades amb l'estudi de la forma dels vegetals, el seu funcionament, relacions d'origen i parentiu, els seus teixits, els seus òrgans, etc. Un dels òrgans més interessants dels vegetals superiors és el que popularment coneixem com el fruit de les plantes.

La naturalesa ens dona nombrosíssimes i diferents classes de fruit: fruits secs, carnosos, simples, múltiples, veritables, falsos, etc.

A part de l'ús comestible que li ha donat l'home, des d'un punt de vista biològic, la finalitat del fruit és oferir un cert grau de protecció a les llavors. Una altra finalitat molt important del fruit és, també, contribuir d'una manera molt decisiva en la dispersió de les llavors mitjançant nom-

brosos sistemes especialitzats que ara no ve al cas explicar i que per si sols serien motiu d'un altre treball.

D'on procedeix el fruit?

Tots ens hem menjat, més d'un cop, una sucosa taronja o una suculent poma, però cal preguntar-se: d'on vénen els fruits de les plantes?, quin és el mecanisme que fa que, de sobte, apareguin en les plantes aquests organismes tan diversos?

El fruit és la conseqüència del desenvolupament de l'ovari de la flor un cop ha estat fecundat. Després de la pol·linització de les parts femenines de la flor, l'estigma, i sobretot després de la fecundació de les ovocèl·lules, l'ovari experimenta profundes transformacions; en uns casos aquesta alteració només afecta la mida i l'enduriment, però en molts d'altres es modifica considerablement el volum

total, el gruix, la seva consistència i coloració, la seva composició química, etc. Per tant, podem dir que un fruit prové de l'ovari d'una flor en estat de maduresa.

La naturalesa, la constitució i la forma d'aquest ovari influiran en l'aparença i característica que tindrà el futur fruit, i això ens pot donar una idea de la gran diversitat de fruits que hi ha en la naturalesa; des de fruits que gairebé passen desapercebuts, com ara el de les orquídies i els frares, fins a fruits molt esponerosos, com els préssecs, melons, síndries, etc.

D'on procedeixen les llavors?

Com ja hem dit, dins l'òrgan més important de la flor, l'ovari, hi ha les ovocèl·lules, i són aquestes que un cop fecundades es convertiran en les futures llavors o sements. Així la llavor o sement prové d'un primordi seminal i la seva finalitat fonamental és aconseguir la perpetuació de l'espècie mitjançant la germinació posterior.

La llavor té una importància cabdal en el procés evolutiu i només la trobem en dos dels grups de plantes que avui dia són les més dominants: les gimnospermes i les angiospermes. És constituïda per un embrió, un teixit nutritiu i una coberta o testa. L'embrió representa la fase més inicial del nou individu i és format pel cotiledon (la primera o primeres fulles), l'epicòtil (la tija), la radícula (la rel) i l'hipocòtil (la regió entre la rel i la tija).

Tal com passa amb els fruits, en la natura també hi ha una gran diversitat de formes i mides de llavors; des de llavors extraordinàriament petites de mil·lèsimes de mil·límetre, com el cas d'algunes orquídies, orobancàcies, etc., fins a llavors de deu quilos de pes, com el cas del coco, del gènere *Lodoicea*.

A les llavors se'ls pot atribuir uns avantatges considerables respecte als vegetals més primitius: la protecció de l'embrió o futur individu a les inclemències i condicions adverses, a l'augment del potencial de dispersió i, potser la més important, la capacitat de letargia que tenen, això vol dir que no germinen fins que les condicions ambientals no són prou favorables; mentrestant queden com adormides es-

El característic fruit de l'auró blanc (*Acer campestre*), amb ales.

perant temps millors, però sense perdre la capacitat reproductora.

Aquest estat de letargia varia molt segons les espècies. En algunes és relativament curt, com les llavors dels roures (*Quercus*), l'arç (*Acer*), pollancre, àlbers, trèmols (*Populus*), salzes (*Salix*), però en altres casos aquesta letargia pot durar moltes desenes d'anys. Es va fer un experiment en el Museu Britànic que consistia a agafar unes llavors dels gèneres *Nelumbo* i *Albizia*, que tenien dipositades a l'herbari del Museu des de feia cent cinquanta anys; les van enterrar en un test amb terra preparada (agar) i, sorprenentment, van germinar bàsicament com a conseqüència d'haver-les humitejat.

Les classes de fruits

Tal com hem dit abans, en la natura hi ha una gran diversitat de fruits segons les formes, grandàries, vistositats, etc., i, potser per això, no hi ha una definició gaire clara sobre la determinació i classificació dels fruits, ja que alguns botànics donen molta importància a la naturalesa del fruit madur i poca al seu origen ontogènic; en canvi, d'altres científics en donen més a l'origen d'aquest fruit, és a dir, l'ovocèl·lula i la seva formació definitiva.

Malgrat això i atès que una agrupació natural dels fruits adequada en tots els aspectes no és possible, el que s'ha intentat establir és un esquema basat, en principi, en caràcters anatomicomorfològics.

Seguint, doncs, aquest criteri, podem dir que els fruits es classifiquen en tres grans grups:

- Els fruits pròpiament dits.
- Els fruits múltiples.
- Els fruits complexos.

Els fruits pròpiament dits

En aquest grup s'inclouen els fruits secs que s'obren quan maduren, els que no s'obren ni quan maduren i els carnosos.

Tots podem distingir amb una certa facilitat que el llegum de moltes papilionàcies, com les ginestes (*Genista*), la vulnerària (*Anthyllis*), l'argelaga (*Calicotome*), el llobí (*Lupinus*), la gatosa (*Ulex*), etc., quan

madura obre la seva tavel·la per la banda ventral.

També podem distingir que la nou de l'avellaner (*Corylus*) o l'aglà de l'alzina (*Quercus*) no s'obre ni quan madura.

Els fruits carnosos són aquells que tenen la part que envolta la llavor parcialment o totalment carnosa o fibrosa. En aquesta classe de fruits és molt fàcil distingir les següents parts: l'epicarp (la pela del préssec, cirera, pruna); el mesocarp (la carn que ens mengem); l'endocarp (el pinyol del préssec, cirera, pruna); i la sement (la llavor que es troba dins el pinyol).

Els fruits múltiples

Els fruits múltiples s'anomenen així perquè en realitat és com si fossin molts petits fruits reunits tots junts formant un sol cos. Són diversos frutículs, cada un d'ells procedent d'un carpel independent i tots en una sola flor, de manera que cada carpel fa el seu fruit independent dels altres; com a exemples tenim la panolla del blat de moro (*Zea*), la pinya americana (*Ananas*), la figuera (*Ficus*), etc.

Els fruits complexos

Els fruits complexos són aquells en què, a més de l'ovari, que generalment és infer, intervenen d'altres peces accessòries de la flor, com ara el tàlem i la placenta; com a exemples d'aquesta classe de fruits tenim les pomes i les peres (*Pyrus*), el codony (*Cydonia*), la serva (*Sorbus*), les ta-

ronges, mandarines i llimones (*Citrus*), la carabassa (*Cucurbita*), el meló (*Cucumis*), etc.

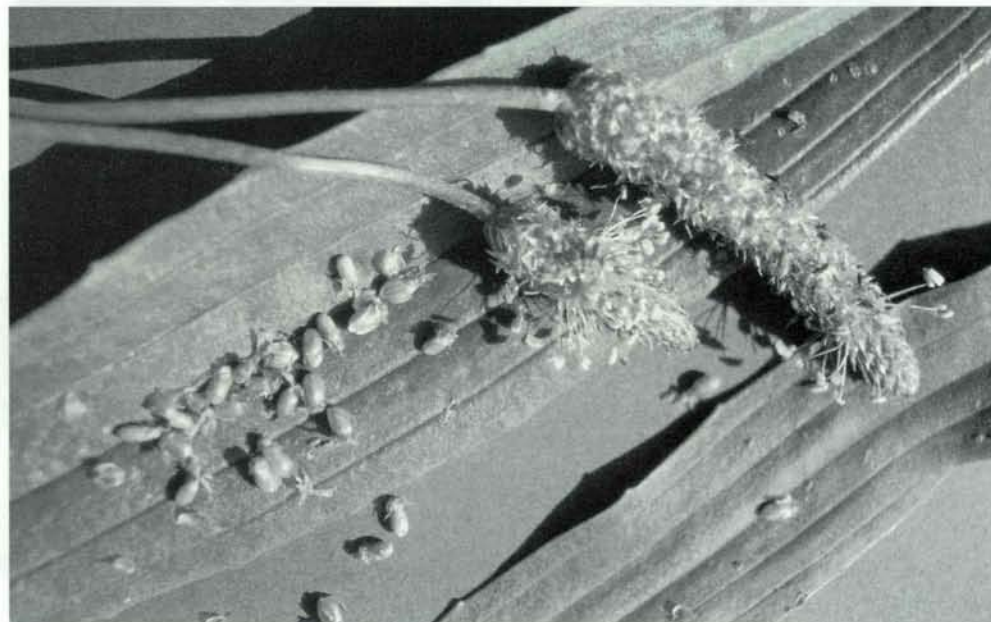
No cal dir que dins aquests tres grans grups que hem descrit d'una manera molt esquemàtica, hi ha una infinitat de mides i formes, sempre depenent que l'ovari de la flor sigui súper o bé infer, si té un carpel o més, si aquests carpels són oberts o tancats, etc. La llista arriba fins a una trentena de noms científics que ara no ve al cas d'enumerar i que engloben la majoria de les famílies més dominants de la vegetació actual.

Per últim, observarem que en tots els tipus de fruits que hem vist fins aquí, no s'ha esmentat, en cap cas, els estròbils o pinyes dels pins (*Pinus*) i els gàbul dels xiprers i ginebres (*Cupressus*). Això és perquè els carpels no són tancats i, des d'un punt de vista botànic, les gimnospermes no fan flors i el seu fruit no prové d'un primordi seminal; per tant, no podem dir que siguin fruits veritables.

Bibliografia

- E. M. GIFFORD & A. S. FOSTER. *Morphology and Evolution of Vascular Plants*, Wadsworth 1988.
- H. C. BOLD, C. J. ALEXOPOULOS & T. DEVELORYAS, *Morfología de las plantas y los hongos*, Barcelona 1989.
- R. E. SCAGEL, R. J. BANDONI, G. E. ROUSE, W. B. SCHOFIELD, J. R. STEIN & T. M. C. TAYLOR, *El Reino Vegetal*, Barcelona 1987.
- E. STRASBURGER, *Tratado de Botánica*, Barcelona 1994.

Les granes i l'espiga del plantatge lanceolat (*Plantago lanceolata*).

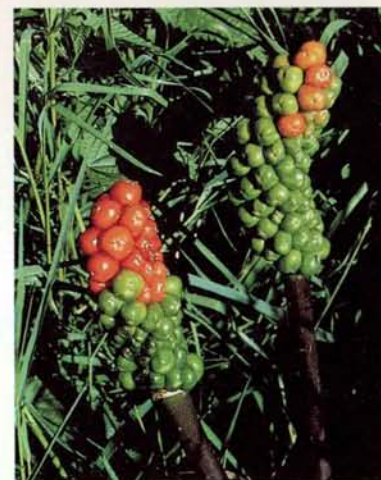
Una mostra de dos fruits secs que no s'obren: el de la llengua de cà (*Cynoglossum creticum*), a l'esquerra, i el del til·ler (*Tilia platyphyllos*), a la dreta.

Una mostra de dos fruits secs que s'obren: la rosella (*Papaver rhoeas*), a l'esquerra, i l'espantallops (*Colutea arborescens*), a la dreta.

Una mostra de dos fruits carnosos: el del xuclamel xilostí (*Lonicera xylosteum*), a l'esquerra, i el de la sarriassa (*Arum italicum*), a la dreta.

Una mostra de dos fruits múltiples: el del blat de moro (*Zea mays*), a l'esquerra, i el de la figuera (*Ficus carica*), a la dreta.

Puig del Pla Bernat i pic de Tarbesó, dues excursions d'hivern

Josep M. Sala i Albareda

Dues sortides d'esquí de muntanya, no gaire llargues ni complicades, per terres del Capcir i el Donasà, entre l'Arieja i l'Aude.

Mirar i estudiar un mapa per trobar-hi possibles noves excursions és una bona manera de passar una tarda avorrida d'un dia festiu a ciutat.

D'aquesta manera vaig proposar-me dues sortides d'esquí de muntanya, no gaire llargues ni complicades, per terres del Capcir, una, i pel Donasà, l'altra. Foren aquestes: al puig del Pla Bernat i al pic de Tarbesó.

Puig del Pla Bernat

Deixem el cotxe aparcats més enllà de l'església de Font-rabiosa. El

dia és una mica trist, amb un cel lleganyós que deixa veure de tant en tan un sol tímid i enfredoriat. Complerts els primers rituals de la jornada —calçar-se les botes, posar les pells i graduar les fixacions—, amb els esquís als peus comencem l'excursió.

La nostra fita és el puig del Pla Bernat, a la carena que del puig de Genivre, el punt més elevat de l'estació d'esquí de Puigbalador, corre a trobar la carena que baixa del pic de la Baixollada i fa de marge esquerre a la vall de Galba.

Seguim un ample camí que puja suaument en direcció a ponent, amb un espès bosc de pins a l'esquerra i una clotada de prats a la dreta. A la nostra esquena, més enllà de la plana del Capcir i per sobre la serralada boscosa que la limita, el Canigó tanca l'horitzó de llevant. En el cel s'obren algunes clarianes. Pugem en silenci, en Guti, en Rafa i jo. Cada u amb els seus pensaments i el seu ritme. Sobrepassem el pla de Campllong, i el camí, ben cobert de neu, comença a pujar decididament. Entrem al bosc. Deixem la pista i ens enfilem per entre els pins, deixant rere nostre una traça sinuosa. Em quedo una mica ressagat. El bosc, la neu, el silenci em produeixen una sensació estranya.

Com sortida del cor de la pineda, em sembla sentir una melodia. És la de «El Rei dels Verns», de Schubert. La cançó ens parla d'un pare amb el seu fill petitó que travessa un bosc espès, i com el rei dels verns l'hi vol prendre. Associada a aquesta cançó, se'm fan presents les imatges dels companys amb qui he compartit hores de muntanya, amb els seus moments difícils i altres de goig intens. Uns, camí del més enllà, ja no són amb nosaltres. Altres, circumstàncies de la vida els han allunyat i ja no compartim les ma-

El pic de la Tribuna i el roc Blanc des del puig del Pla Bernat.

**Pujant entre
bosc curull
de neu.**

teixes il·lusions, encara que els bons records perduren, i la majoria, afortunadament, encara que no són aquí, em fan companyia.

El sol trenca els núvols i il·lumina un paisatge de neu i bosc. La melodia es fon en l'espai i amb ella també els records i la sensació estranya. Quasi m'havia quedat parat. Els amics ja no es veuen. Només una traça fonda en la neu. Torno a caminar i més amunt els atrapo en sortir del bosc i tombar una petita carena. Som al **pla dels Escugots**. Planegem a mig vessant per sobre el Clot del Mig, que es despenja cap a la vall de Galba, i entrem al **Clot de Dalt**. A la nostra dreta tenim el serrat del Clot de l'Egua, on algun atrevit esquiador treu el cap des de les pistes de Puigbalador. Ens enveja o compadeix?

El sol ha guanyat la partida i ara pel cel corren parracs de núvols que el vent empeny. La muntanya brilla vestida d'hivern.

Cal guanyar un pendent bon xic dret per arribar al llarg pla inclinat coronat en el seu extrem pel puig del Pla Bernat. Unes passes rítmiques ens porten cap al cim. La vista s'eixampla per sobre la vall de Galba. Les pistes de Formigueres són a l'altre cantó de

la vall. El Peric i els seus satèl·lits fan de teló de fons.

La neu propera al cim és una capa prima i bastant gelada. El preu de ser la més alta. Un gros piló de pedres. El pedró. Som al cim del **puig del Pla Bernat**. Gaudir del cel, de l'aire i el sol. Omplir-nos els ulls de l'extens panorama. Davant nostre, a l'altre cantó de la vall, s'aixeca el pic de la Tribuna. Una atrevida traça d'esquí puja des del fons de la vall, la de Butadiol, nom de ressonàncies químiques, fins al seu cim i encén un nou desig. Més enllà són els cims del Roc Blanc i de la Baixollada els que atreuen la mirada. A ponent, el Peric senyoreja elegant mig tapant el massís del Carlit i, a mig-jorn i llevant, la vista s'estén per sobre el Capcir topant amb la serra de Madres i al lluny, per sobre el Conflent, el Canigó, que de cim en cim arriba a abraçar-se amb el Puigmal, ja en terres cerdanes.

Un mos satisfà les exigències de la matèria i, sadollat l'esperit de les meravelles hivernals, ens posa a punt per al descens.

Uns viratges amb precaució per sobre la neu gelada, ens fan perdre altura ràpidament i aviat trobem bona neu que ens permet gaudir de la bai-

xada fins al **Clot del Mig**. Una llarga diagonal i és la baixada per dintre el bosc, on la fantasia de cada un de nosaltres fa una traça diferent.

Ha passat mig dia, tampoc no hem estat matiners, i la llum pren aquella tonalitat dolça de les primers hores de la tarda. Una esquiada final pel llarg camí de pujada ens deixa a tocar Font-rabiosa. L'excursió s'ha acabat.

Pic de Tarbesó

Estació d'esquí de Mijanès. Petita, d'ambient familiar, sota el coll de Palleres, en la carretera que comunica el Donasà amb les terres d'Aix.

Vèncer la temptació d'un telesquí que ens pujaria fins al cim de Canrusc, estalviant-nos 500 metres de desnivell, no ens costa gaire i ens allunyem de la mecànica resseguint la riba dreta del **torrent de la Maure**, per dintre un bosc de faigs. Solemnitat de les branques nues, la grisor dels troncs i la blancor de la neu. Estem ja en terra salvatge. No veiem ni sentim la presència de ningú. Sols l'Abril i jo. El lliscar és fàcil i arribem a la **cabana de l'Orri de Maure**. Al fons es retalla sobre un cel blau, la silueta arrodonida del pic

de Tarbesó. El paratge és agradable. Una vall relativament ampla, amb els vessants que la tanquen a migjorn ben coberts de bosc i de pendent més pronunciat i acanalada els que cauen del pla de Monnegou, situat al cim de la serra, al nord.

S'acaba el terreny planer i comença la pujada, sempre discreta i de fàcil dominar que ens portarà a la **collada de la Comella de l'Ós**, a la carena SE del cim. Magnífica sorpresa en arribar-hi. De cop s'obre una bellíssima vista panoràmica cap al sud i ponent. Als peus tenim la clotada on dormen els estanys Negre, Blau i el de Rabassoles, emmarcats per les carenes i cims que separen el Donasà del país d'Aix i cap a ponent és tota la carenada pirinenca que s'allunya volent-se enfilar per sobre els tres mil metres. L'ampla carena facilita un còmode pujar, amb la companyia del finíssim paisatge. Sota el cim el pendent es redreça i ens cal posar ganivetes. És un tros curt.

Al cim hi ha uns francesos que hi han pujat des de l'estació d'esquí d'Ascou-Palheres, per la carena que ve del coll de Palleres, itinerari curt i fàcil. Aviat s'entornen per on han vingut i ens quedem sols. Llarga contemplació del panorama. Atrau la

mirada el conjunt de clotades i carenes que cap a migjorn corren cap als cims del Peric i Carlit. Zona poc freqüentada a l'hivern, per la llunyania dels punts de partida amb facilitat d'accés. Hem perdut el gust per trepitjar terrenys desconeguts, guanyats per les comoditats? O és que els anys comencen a pesar-nos a les cames? Però, i la gent jove?

Cap a ponent els Pirineus s'estiren fins més enllà de la pica d'Estats, venint del Canigó, cap de brot en l'extrem de llevant. Al nord, més enllà del coll de Palleres i per sobre d'unes carenes arrodonides, s'endevinen les terres baixes del Llenguadoc.

Prou contemplació i descans, que cal retornar a casa. Comencem una dreta baixada per les pales orientades a llevant. De sobte, una clapa de neu glaçada em paralitza. L'Abril ja és baix i em crida. Em sento ridícul quan de sobte i sense saber per què, em vénen a les orelles unes estrofes de la «Rosa de bardissa». Altre cop Schubert?

En la cançó el minyó vol collir la rosa, però aquesta es defensa volent-lo punxar, tot dient-li «sóc punxadissa». Potser jo he volgut collir la rosa de bardissa tan bella que és la muntanya i aquesta em recorda que

a voltes pot ser també punxadissa. Clavat sobre la neu dura i sense atrevir-me a tirar-me cara avall em sento cada cop més ridícul. L'Abril em crida i m'increpa. Malgrat que sigui punxadissa, colliré la rosa! I em deixo anar avall i no passa res. Sóc al costat de l'Abril, que em mira mofeta. Ell no ha sentit res.

La baixada continua feliç per les comes per on hem pujat al matí. Arribem als **plans de l'Orri de Maure** i, vorejant el torrent, som al cap de poc al bullici molt discret de les **pistes de Mijanès**.

He repetit aquestes dues excursions el passat hivern del 1999. Ni en l'una ni en l'altra, Schubert no ha volgut acompanyar-me. El bosc estava silenciós sota un plàcid sol d'hivern, camí del puig del Pla Bernat, i les pales del Tarbesó aguantaven una bona neu per a dibuixar-hi fantasies.

Mapes a consultar

Per al puig del Pla Bernat: IGN francès, TOP 25 núm. 2249 ET, Font-romeu-Capcir, esc. 1:25.000.

Per al pic de Tarbesó: IGN francès TOP 25 núm. 2248 ET, Axat-Querigut, esc. 1:25.000.

**Resseguint
extenses pales
nevades tot
pujant al pic
de Tarbesó.**

La Terra de l'Or

Daniel Brugaroles

Som als Estats Units, de vacances, escalant. Guanyen els somriures per majoria.

Davant la finestra i a fora un cel impecable, m'acabo el cafè amb llet. De vacances tots els dies són diferents. Tan lluny de casa i sempre tan a prop.

En aquesta ciutat les boires no acaben de marxar mai i sempre fa fresca, sempre és primavera. Deu ser per això que tots són joves i que no es constipen mai. Aquí cal saber com vestir-se. Mai no seràs un bon ciutadà de San Francisco mentre no encertis quina és la roba que t'has de posar.

Pelats de fred en aquest matí radiant, caminem cap a Daly City, l'Hospitalet a «la ciutat per a ser jove». La ciutat de l'amor lliure, la sida,

Alcatraz i els tramvies amunt i avall.

—I tu, què hi has vist?

—Doncs Mission Street i Daly City, a més de l'amic Pedro, el salvadorenc ranci que ens ha venut el Toyota Camry amb què ens les passarem fumades tot l'agost.

Una autopista elevada de cinc carrils, tots a vuitanta; escoltem «107.7-The Bonne». Això són els EUA! És fàcil criticar-los quan no t'hi estàs passejant, amb la boca oberta i bavejant. M'ha vingut al cap aquella frase antiga: «Me encantan los USA a pesar de los americanos». Bé, no sé com, però era un pèl diferent, oi?

Torno a al·lucinar. M'estic veient reflectit a la llanta cromada d'un d'aquells camions de divuit rodes que ens avança. Ara escoltem música country, «lo típic» quan circules per la 101 cap a Fresno. Hi ha tensió, però tot té una explicació: s'escalfa massa el radiador del flamant Camry de cinc-cents dòlars. No queda cap altre remei. Parem a la vorera i el deixem descansar. Lagulla trepitja el vermell.

—Això no deu ser bo. Tots hem acabat parlant al cotxe...

—Així no anem enlloc, punyeta!

Ara i aquí, la paciència és infinita, acabem de començar i les ganes d'arribar ajuden. Llàstima que el company té «fugisseres» després de la ràció de mongetes a l'estil texà d'ahir al vespre. Encara que em penso que ho podem aguantar, oi?

Per fi abandonem les planures, comencem a remuntar, primer els turons d'alzines, després els boscos de pi i sequoies. Tindrem temps de contemplar-les. Ho penso ara que estic ventant el radiador. Quina ironia! Sento com bull l'aigua a l'interior i no se m'ha acudit res millor que fer servir el carteret de «for sale», que vam comprar abans de marxar de San Francisco, per a ventilar el motor. De tot plegat queden les fotos i la mala llet.

És curiós com canviem d'estat d'ànim en pocs minuts: pugem i baixem igual que ho fa la carretera. Cada vegada ens acostem més als extrems. Quan hem de parar ho veiem tot negre, tard o d'hora haurem de trucar a la grua. En canvi, les eufòries si el cotxe tira bé, són tremendament exagerades, fins al punt que resulta angoixant.

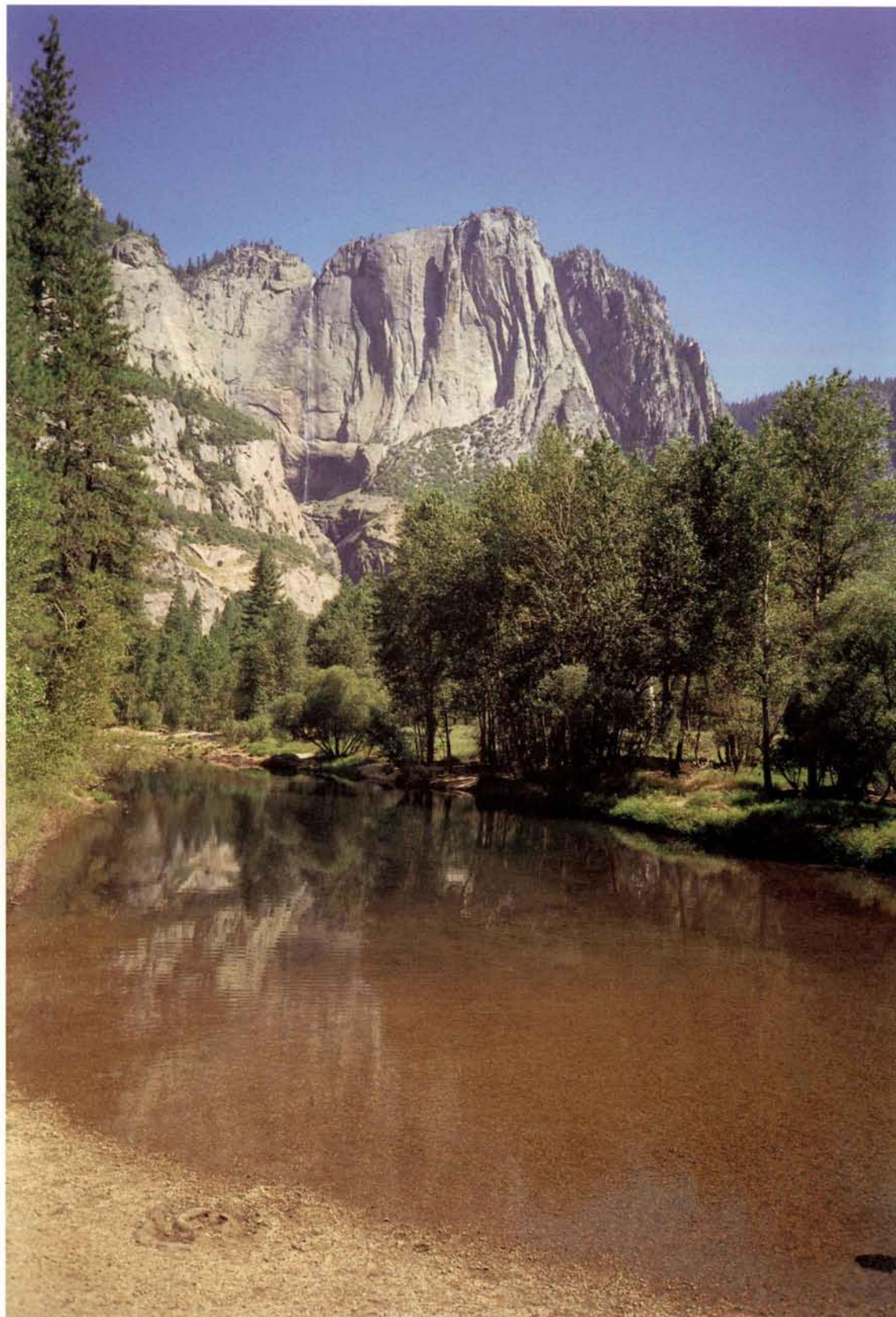
Algú s'ha acabat pixant sobre el motor, a veure si així es refredava, entre el riure histèric dels altres. Ja és de nit i això tot el dia que dura. Queden pocs quilòmetres perquè ens mirem de fit a fit amb el contorn negre del Capitán. Però fa pujada. La cosa es complica, sort que ja no hi passa ningú, ni turistes ni els nostres futurs amics, els rangers.

Són gent curiosa, els rangers. Són «fardons» amb els seus barrets de cowboy i les pipes a l'estil «Jinete Pálido». Les gavardines, les guarden per a les estones de temps lliure.

—Si és que poden deixar de controlar el ciutadà normal i corrent en algun moment.

Matí de boirines a la Ciutat per a ser jove. Un cop aconseguit el flamant Toyota Camry del 84 ens sentim una mica més americans. A mi se'm nota a la cara. Finalment comencem a integrar-nos; un parell de dies i ja ningú no notarà la diferència.

Tranquil·litat a la vall, al fons la paret de la Great Falls (grans cascades). Amagats de turistes i rangers, en aquestes platges de somni, qui enyora la Costa Brava i els «xulos» amb llanxes de quinze metres?

—Però espera, company. Deixem les anècdotes amb «la Law» per a quan toquin.

I és que quan surts de la gran ciutat això és com una pel·lícula de l'«oeste». De manera que, mentre jo torno a airejar el radiador flai-rant pixats secs, en Roger apaga el

motor. La nit se'ns fica a les orelles, només se sent l'aigua com bull. La bateria es fon, els crits paranoics trenquen l'aire.

—Ara sí que l'hem cagada!

Però passa un cotxe i, òndia, es para i ens ajuda. És el típic ianqui jove, sortit d'una sèrie de surfistes a Santa

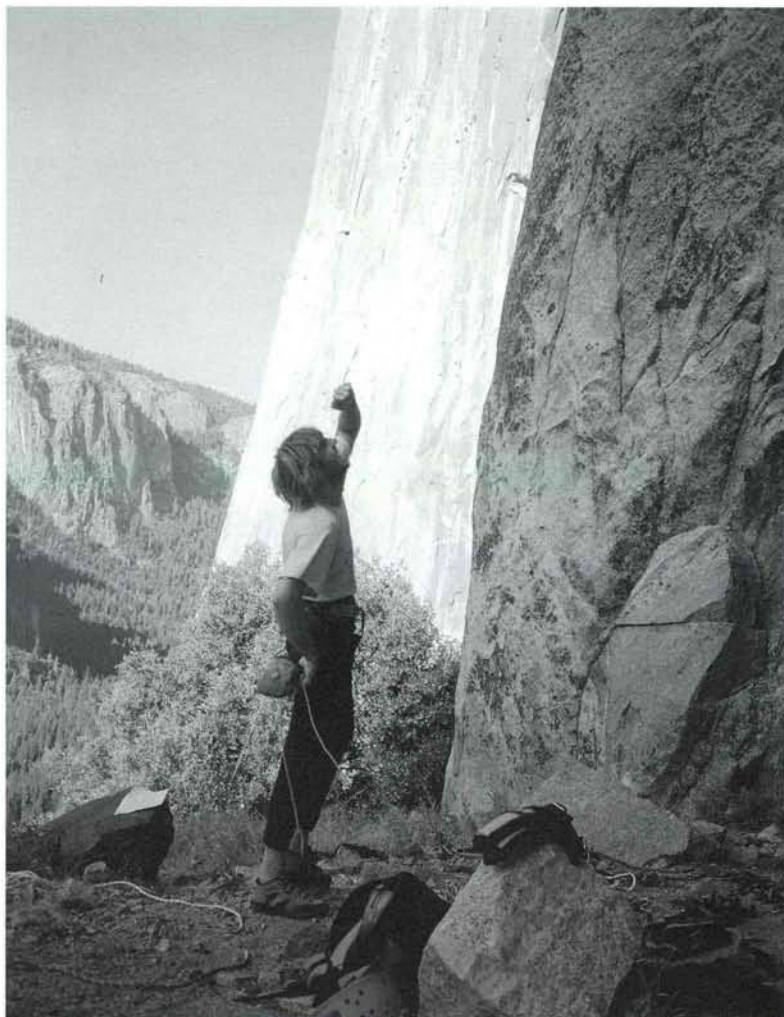
Cruz. Ens explica que ve de Colorado, ha vingut a fer tresc. I ens avisa que deu ser el radiador, que fa pudor de líquid de radiador. S'ha fet un silenci burleta.

—Oh yeah! Sure!

—Thank you for all, man!

—Yeah!

Primer contacte amb la paret. Aquí i ara no som res; jo m'he envellit de cop! Els nervis a punt d'esclatar, n'hi ha que repeteixen, altres hem esperat molts anys a posar-nos a prova amb El Capitán. És impossible entendre l'altura d'aquesta roca del peu de via estant sense acabar agafant torticoli. Sembla que no s'hagi d'acabar mai, però, d'ara endavant, lluitarem només per aconseguir-la.

Hem pogut engegar gràcies a les pinces de bateria a bateria. Mitja hora i ens perdem a les fosques, pel Camp 4.

Tothom que passa per la terra de l'or acaba al «Camp Four». Si no és que vénen per veure cascades, óssos i cérvols; o a fer el «paperina» mentre els passen amb el trenet turístic. És curiós com surten a la natura per asseure's en una butaca i passejar com qui mira la TV, amb l'opció final de poder-te comprar una cola i unes crispetes.

El panorama és aquest, entre cowboys de plàstic i equips de rugby juvenil, tipus «Sensación de morir». Evidentment, els escaladors i els caminaires aventurers som els que donem la nota. Contràriament al que podria semblar, nosaltres som els diferents! Encara no sé qui és més boig. Al costat de la vida més salvatge trobes la civilització més rànica, la que enyora el microones, les «sabatilles» i la cadira de l'oficina. No passa res, només que no entenc per què hi vénen. Després l'únic que faran durant

turistes. Com ja us he dit, val la pena que t'aïllin.

A nosaltres ens deixen quedar més d'una setmana. És el màxim que et deixarien estar al parc si ho anessis a preguntar. A la resta, els que no escalen, els fan passar corrents pertot arreu, amb el trenet. Una setmana i fora, això és una empresa com totes les altres. A casa, a més d'un li agradaria que els parcs nacionals funcionessin tan bé com aquest.

Un cop per setmana algú ha de registrar el grup. Això implica llevar-se i, amb cara de son, passar-te mitja hora esperant davant la caseta de l'amic rànger. Quan et toca, li dones el nom. Per exemple: Mr. Piltrafilla. Et donarà un tiquet que penjaràs a la tenda, ben visible. A la setmana següent la cosa es complica: la llei diu que te n'has d'anar. Però els rangers són comprensius i han inventat un article no escrit: si em canvieu la tenda de lloc, jo faré com si no ho veiés. L'espectacle a primera hora d'un dia qualsevol paga la pena. Puc veure un parell de tendes amb cames voltant pel camp, entre sequoies, cercant una parcel·la lliure. Mentrestant el rànger passeja comprovant les targetes conforme has pagat. Però no tot són flors i violes. Som a l'Oest americà i igual que al·lucines quan el veus, els que han nascut aquí són tots una colla d'al·lucinats. Quan l'amic rànger s'afarti de tu no es tallarà pas gens, farà cara de Chuc Norris (el típic rànger del *midwest*) i et dirà:

—Fa massa dies que et veig la cara. Tens vint-i-quatre hores per a marxar. Si no ho fas, tindràs problemes.

Creieu-me, a les pel·lícules no s'in-

l'estada d'una setmana és queixar-se i emular la «way of life» de la barba-coa i l'hamburguesa.

Ens trobem al càmping més mal habilitat del parc, amb prou feines hi ha un lavabo i una aixeta. Aquí prepararem les escalades, coneixerem els amics, farem les festes i els sopars a la vora del foc i ens amagarem (o ens amagaran) de la resta dels

Tot ens cau al damunt. Remuntem les cordes fixes ronyoses amb por. Allò de tirar endavant fins a tenir el peu al coll al «Capi» s'ha anat difuminant. Mal moment per a perdre la confiança; ara ja hi som posats. Ni pensaments de retirar-se. L'única opció: cap amunt!

venten res!

Arribats en aquest punt tens dues opcions. Marxar de la vall o penjar-te a la paret.

—Aquí segur que no ens vindran a buscar...

—Crec que en el fons ens estimen.

—Segur! De fet els turistes han vingut a veure't el cul, aquí dalt, mentre puges la paret!

—I tant! Mira! Tornen a parar el trenet, i els explicaran què hi fem aquí dalt.

—Em sembla que fins i tot puc veure el típic ianqui gras: en una mà una barreta de xocolata i cacauets, llardosa, a l'altra la Pepsi...

—Tot plegat llardós!

Tornem a riure a les fosques. Fa quatre dies que som a la paret, propers al deliri, mig adormits a l'hamaca. Escallem prop de catorze hores diàries. Avui ha estat divertit: no podíem fer les nostres necessitats més líquides al buit perquè ens seguien un parell de novaiorquesos de molt a prop. Ens ho han demanat «si us plau», de manera que ho fèiem a les ampolles buides. Ha arribat un moment que tant pes de més començava a tocar-nos allò que no sona. Jo estava gaudint del primer relleix on descansar les cames en una setmana i, de sobte, veig el company tirant els pixats al vent. Era com si beneís tothom.

—No els estic mullant! Fixa't, el pipí se'n va cap amunt!

—Sigui com sigui, plou en algun lloc... Que ho preguntin a l'amic Picó...

—Plou i fa sol!

[Per si algú s'ha preguntat com ens ho fem per a cagar, és fàcil —el dubte és, si més no, raonable—. Portem bosses de paper de les que donen al supermercat. D'aquesta manera ningú no es dedica a l'art: la pintura per als pintors, l'escalada per als que escalen. La iniciativa va sorgir als setanta. Havia arribat un punt que no es podien escalar les vies sense trobar-te els diedres, les xemeneies i les plaques redecorades pels qui havien fet les anteriors ascensions.]

Pas a pas, les ombres s'allarguen per la paret. Cada dia a les mateixes hores. Els paisatges canvien a mesura que els veiem des de més amunt. Ha arribat un punt que ja no tenim por de

l'altura. La distància ens ha fet perdre la perspectiva i ja no tenim vertigen. Ara sí que podem fer el valent.

He començat a enyorar els llargs difícils i suposo que en Joan Maria també. Ja s'acaba. El pati desapareix sota les rampes d'arribada al cim.

A dalt, quan ja no pots pujar més, trobaràs tota l'aigua del món i amb una mica de sort algunes llaunes deixades per escaladors mandrosos que han volgut carregar el mínim pes a l'hora d'afrontar el descens. Mengem i mandregem fins a primera hora de la tarda. Toca baixar. Cadascú ha de portar quaranta quilos: som els homes *petroll**, els dels turmells destrossats als trenta-cinc!

—Diu que a partir dels quaranta va dedicar-se a portar gent a caminar pel Montseny. Buscaven bolets.

—Ah sí?

—Sí. I també recollien castanyes.

Arribem al riu mig empenyats, el descens ha estat pesat i, a més a més de l'esquena, també ho paga el bon humor. Sortosament ens esperen els companys, ens felicitem mútuament per les ascensions aconseguides i ens banyem a la platja del meandre. Em perdo per la paret quan intento se-

guir «The Shield» (l'escut) amb els ulls. Puc veure-hi les reunions, els bivacs, «the groove» i «les tres fissures». Fins i tot el parell de pitons que hi he abandonat. Estic content.

M'entra la sensació que hem començat amb bon peu. Fem el fatxenda mentre travessem el Camp 4. Se'ns ha posat cara de professionals. Soparem tots junts, catalans i bascos. Una foguera, les famoses cerveses *King Cobra* a falta de l'habitual vi de Gandesa, comprat en un tuguri de Reus, i ració de *burritos* per a tothom. Dos pobles, una taula. Riurem i explicarem anècdotes fins que la son ens guanyi. Estem als EUA, de vacances, escalant. Guanyen els somriures per majoria.

* *Petroll*: Neologisme de l'argot dels escaladors. El *petroll* fa referència al fardell o pallet (en castellà, *petate*) que s'arrossega penosament per la paret durant les escalades de més d'un dia. La broma va sorgir de la necessitat d'escriure el mot català als articles de la revista *Muntanya*. Gens satisfets amb les paraules «pallet» i «fardell», calia cercar-li un nom més pesat i potent; *petroll*, per exemple.

Tercer dia.
El company mandreja a l'hamaca aprofitant que em toca a mi escalar; no li durarà gaire estona. Som de ple a l'escut (The Shield), que dona nom a la ruta triada. Ens queda un bon tros, encara que ja ens hi hem començat a acostumar. Fins i tot a trobar-nos-hi bé.

Un nou descens a la ribera de Boldís

Àlex Batllori i Lacueva

Un nou descens d'un barranc a la rodalia de Tavascan, a la comarca del Pallars Sobirà.

Fa dos anys que vam visitar la zona de Tavascan, al bell mig del Pirineu lleidatà, i vam observar l'existència de dos barrancs amb la possibilitat de convertir-se en dos descensos acceptables.

Així, doncs, el dia 15-VIII-1998 amb J. Martínez vam realitzar l'exploració i el croquis del primer descens: el canal de Castellassos (*Muntanya*, 825, pàgs. 210-212), que correspon al descens més proper al poble de Tavascan. El segon descens va quedar pendent per explorar i és la ribera de Boldís, situada a poc més d'un quilòmetre del poble de Tavascan. Però van haver de passar dos anys perquè poguéssim realitzar l'exploració, i així, el dia 15-VII-2000, juntament amb Joan del Tormo i Xavier Casas, vam fer l'exploració i el croquis d'aquest descens.

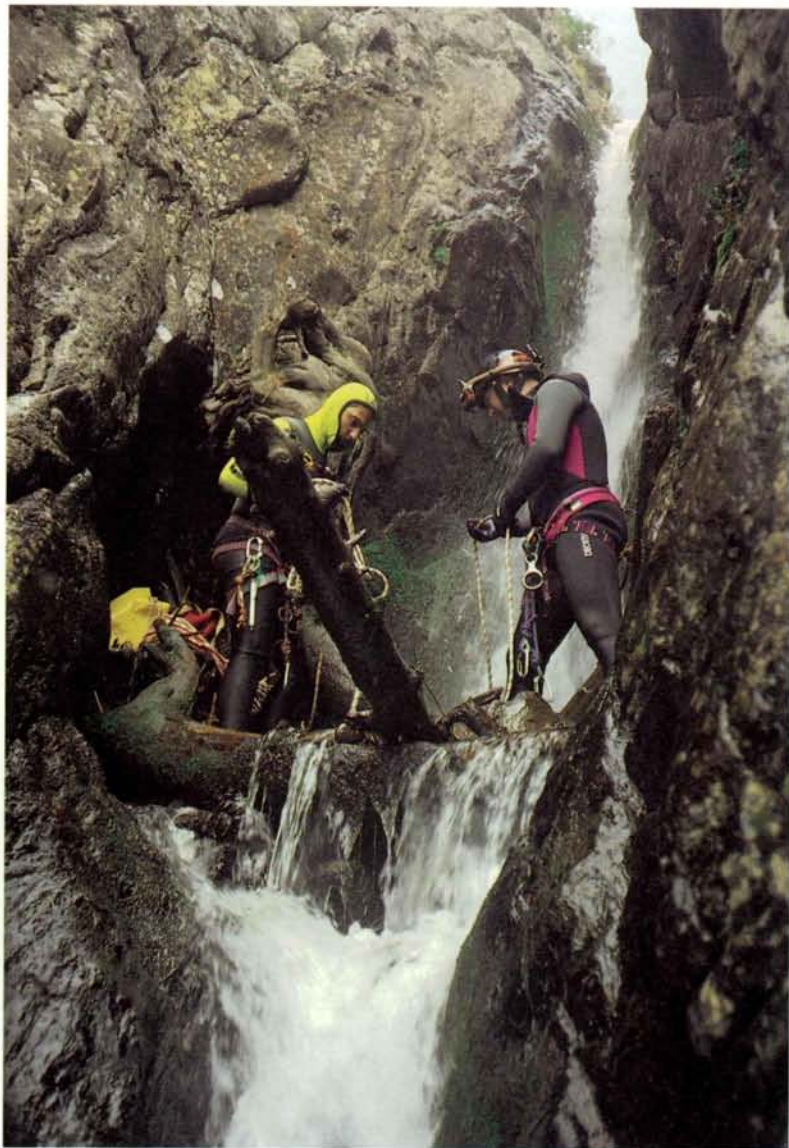
Tots dos barrancs estan envoltats d'una vegetació molt frondosa, cosa que dona «ambient» al descens, però, en contrapartida, trobem un bon nombre de troncs en el curs del torrent, la qual cosa ens obligarà a tenir una especial atenció amb les cordes a l'hora de fer les maniobres de desenganxar-les.

Aquesta zona té un interès important per a realitzar aquest esport, per-

què a més d'aquests dos descensos, en trobem d'altres de més coneguts, com ara el forat de la Mena, el forat de Broate i la Roia de Mollàs-riu de Tavascan, que trobem seguint la pista de Tavascan a Quanca. Actualment hi ha cinc descensos en aquesta zona, si hi comptem els dos últims publicats.

Situació

Si seguim la carretera de la Pobla de Segur en direcció a Sort, un cop passada aquesta última població, arribarem a Llavorsí. Després seguirem la carretera cap a Ribera de Cardós i posteriorment cap al petit poble de Tavascan. Aquí s'acaba la carretera asfaltada; haurem de continuar per la pista que ens porta fins al pla de Boavi i a la nostra dreta ja podrem veure les cascades de la ribera de Boldís.

Urgell, 95 bis - Tel. 93 453 50 01
08011- Barcelona

OFERTA D'ESQUÍ 1999-00

[Http://personal2.redestb.es/pedraneu](http://personal2.redestb.es/pedraneu)

Urgell, 95 bis - Tel. 93 453 50 01
08011- Barcelona

CONJUNT ESQUÍ CARVING

ESQUÍS
FIXACIÓ
MUNTATGE

25.995 ptes

CONJUNT ESQUÍ FREE

ESQUÍS (TOT TERRENY)
FIXACIÓ
MUNTATGE

45.995 ptes

CONJUNT ESQUÍ DE MUNTANYA

ESQUÍS
FIXACIÓ
MUNTATGE

51.995 ptes

PEDRA NEU • CAMPAMÀ

**LLOQUEM: ESQUÍS PISTA/MUNTANYA/ARVA/PELLS DE FOCA
TENIM CURA DEL MANTENIMENT D'ESQUÍS I FIXACIONS**

La revista inclou:

- * Itineraris d'excursions a peu, en bicicleta tot terreny, en esquís.
- * Articles sobre alpinisme.
- * Reportatges sobre muntanyes i països llunyans.
- * Articles sobre història i fets de l'excursionisme.
- * Dossiers i treballs sobre medi ambient i defensa de la natura.
- * Informació sobre llibres, guies i mapes que surten al mercat.
- * Vies d'escalada.

MUNTANYA publica sis números de cinquanta-dues pàgines (Din A4), impreses sobre paper ecològic de qualitat, en color i en blanc i negre.

La primera revista
excursionista catalana

MUNTANYA

Membre de l'Associació de Publicacions Periòdiques en Català (APPEC)

Oficina de guies - UIAGM

El Centre ofereix als seus socis la possibilitat de realitzar ascensions de tot tipus acompanyats per un guia d'alta muntanya. Ara podeu viure aquella escalada o travessa que sempre us ha atret, sense preocupar-vos de res i amb la tranquil·litat de saber-vos en bones mans.

PROGRAMA DE SORTIDES GUIADES PER A L'ANY 2001

Esquí fora de pista sobre glaceres: la Vallée Blanche i l'Argentièrre (hivern, 3 dies)
Iniciació a l'escalada en cascades de gel (hivern, 2 dies)

Travessa amb esquí Chamonix-Zermatt (setmana santa, 7 dies) o Verbier-Zermatt (5 dies)

Mont Blanc (estiu, 5 dies)
Mont Rosa: punta Gnifetti (estiu, 4 dies)
Cervi (estiu, 5 dies)

Mali, tresc i escalada per l'Alt Gourma (tardor, 8 o 15 dies)

Baptisme d'escalada a Montserrat (tot l'any, 1 dia)

Per a més informació:

Àrea d'atenció al soci, cada dimarts de 7 a 9 del vespre o parlant amb Joan Jover, telèfon 93 347 02 69

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA - Club Alpí Català

Paradís, 10 pral. - E-08002 Barcelona - Tel. 93 315 23 11, fax 93 315 14 08

Adreça electrònica: cec@cec-centre.org - Web: www.cec-centre.org

Retalleu aquesta butlleta i envieu-la a MUNTANYA Centre Excursionista de Catalunya, Carrer del Paradís, 10 pral. 08002 Barcelona, o al fax 93 315 14 08.

Cognoms _____
Nom _____
Adreça _____
Població _____ Codi postal _____
Se subscriu a la revista MUNTANYA (sis números l'any), a partir de l'any _____,
amb la quota anual de _____ pessetes (IVA inclòs).

Barcelona, de de Signatura _____

Pagament per banc o caixa

Senyors del Centre Excursionista de Catalunya
Els prego que, d'ara endavant, el rebut anual de subscripció de la revista MUNTANYA sigui presentat a:
Banc / Caixa _____
Agència _____ núm. _____
Adreça _____
Població _____ Codi postal _____
Número de compte corrent _____
Número de llibreta d'estalvi _____
Nom del titular del compte o llibreta _____

Signatura

Barcelona, de de

Aproximació

Deixarem el cotxe a la pista i baixarem cap al riu per un corriol que ens porta a un pla d'acampada. A continuació creuarem el riu i començarem a ascendir pel mig del bosc, ja que no hi ha un camí traçat, mantenint a la nostra dreta la ribera de Boldís.

El primer tram per a accedir al descens, tot i que presenta fortes rampes, el farem sense gran dificultat. El segon tram és més laboriós, ja que haurérem de superar una barrera de roques que s'interposen en el descens. L'accés al barranc el farem amb curtes i senzilles desgrimpades fins a arribar al llit del riu. En aquest punt comença el descens obert per nosaltres, encara que podem observar una cascada amb una forta inclinació més amunt, no vam poder arribar a la capçalera a causa de les dificultats d'accés, la qual cosa ens va obligar a iniciar el descens en el punt més accessible per a nosaltres.

Descripció

Comencem el descens per dues rampes no gaire inclinades de 12 i 15 m, però com que es tracta d'un terreny molt relliscós, haurem de fer una instal·lació. Després trobarem una barrera de troncs i en aquest punt començarà el tram engorjat del descens. Primer trobem un ràpel arrampat de 19 m, seguit immediatament per una altra rampa de 18 m i un petit pou de 17 m (atenció als possibles embolics de les cordes en els troncs que hi ha a les parets d'aquest pou!).

Finalitzat aquest pou, una petita rampa ens porta al ràpel més espectacular i bonic de tot el descens, de 23 m. A la base d'aquest ràpel trobem una petita badina i a partir

d'aquest punt ens espera un llarg recorregut sense incidents, llevat d'un ressalt de 10 m. Després trobarem un pou arrampat i obert de 45 m i un pou rampa de 26 m. A la seva base una barrera de troncs s'interposa en

el nostre camí i, un cop superada, ens trobarem a la capçalera de la cascada de Boldís, molt visible des de la pista. Un ràpel de 30 m ens conduirà fins a una altra barrera de troncs, que ens estalviarem per la seva dreta, i sortirem a uns prats on trobarem el riu. Aquí finalitza el descens. Si creuem el riu i ens enfilem una mica, en cinc minuts arribarem a la pista on hem deixat el cotxe.

Material necessari: vestit de neoprè, dues cordes de 50 m i bagues per a reposar.

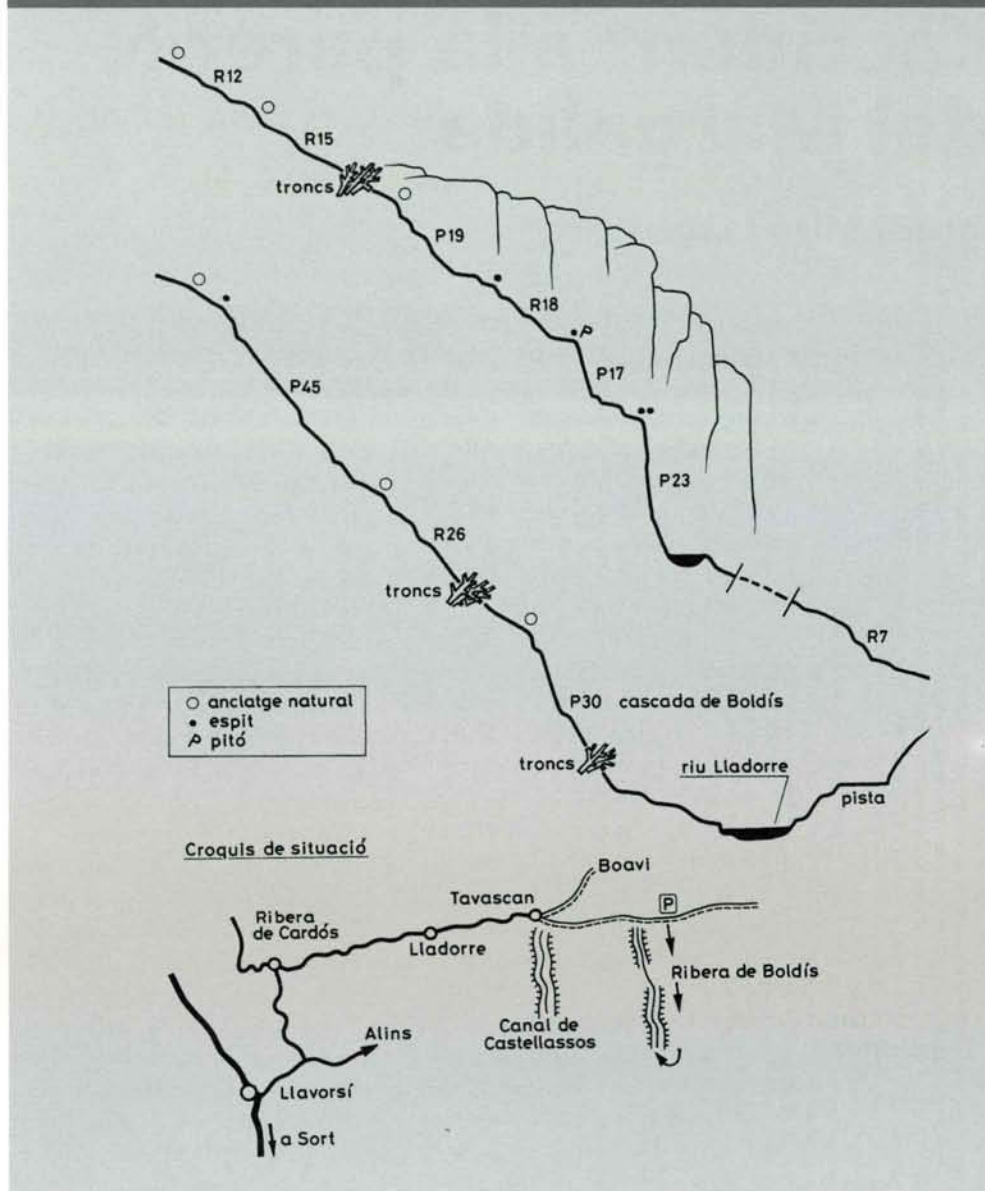
Horari: 2 h d'aproximació i 3 h de descens.

Desnivell: 320 m, aproximadament.

Època de descens: de primavera a tardor i en estius plujosos.

Mapa útil: Pica d'Estats (Alpina).

Esquema del descens a la ribera de Boldís

Fitxa tècnica

Tram	Corda útil	Ancoratges
Rampa 12 m	1-50 m	natural (arbre)
Rampa 15 m	1-50 m	natural (arbre)
Pou 19 m	1-50 m	natural (arbre)
Rampa 18 m	1-50 m	1 espit
Pou 17 m	1-50 m	1 espit i 1 pitó
Pou 23 m	1-50 m	2 espits
Pou 45 m	2-50 m	natural i 1 espit passamans
Pou rampa 26 m	2-50 m	natural (arbre)
Pou 30 m	2-50 m	natural (arbre)

Joaquim López i Valls: l'accident a la paret N del Margalida

Ignasi Miró Llagostera

La troballa del cos de Joaquim López, que morí d'accident de muntanya i que ha estat quaranta-sis anys dins la gelera de Barrancs.

Lagost passat em va trucar l'Andreu Pérez de Vara, antic president del CADE, dient-me que el seu fill, junt amb altres companys, havien trobat a la vall de Barrancs, junt amb unes restes òssies humanes, el DNI d'en Joaquim López i Valls, en Quimet Llopis per als amics. La nova m'agafà desprevingut, ja que, després de quaranta-sis anys dels fets, ja ho havia arxivat al soterrani de la memòria, encara que no ho hagués oblidat mai.

En Quimet i jo érem d'entitats excursionistes diferents. Ell era del CADE, del Centre Excursionista de Catalunya, i jo del GAM, del Club Muntanyenc Barcelonès, però això no hi feia res, ja que sortíem i ens reuníem en funció de les afinitats personals, prescindint d'etiquetes. Teníem una edat semblant i tots dos teníem una promesa molt bonica i ganes de casar-nos. Teníem la sort que les nostres xicotes eren muntanyenques i sortíem sovint tots quatre. Ell tenia últimament dues dèries o fites muntanyenques: l'agulla

del Pas del Príncep a Montserrat i la paret nord del Margalida. La primera la férem d'una manera brillant. Recordo el pas clau de l'ascensió, que era —no sé si encara hi és— una presa que en dèiem «la barreta de tercera» i era una pedra que sobresortia com una barra de pa encastada de color gris molt fosc i que venia després d'un tram molt llis. Aquest nom tan singular feia referència a una peça de pa que era la ració que tocava a una persona, pocs anys abans, quan tot estava racionat.

L'estiu del 1954 ens decidírem a anar al Margalida. Jo no recordo si ell hi havia estat abans o s'ho havia estudiat molt bé. La logística l'organitzà ell i fou impecable. Dormírem a Senet, a la fonda de l'alcalde del poble. Al matí vam sortir cap a la vall de les Salenques amb el feto carregat en un mul i pujàrem fins a la divisòria de la vall. Aquí hi ha uns graus que la bèstia no podia pujar i seguírem a peu fins a acampar prop del coll de les Salenques. L'endemà a trenc de dia vam passar a l'altra banda del coll i seguírem per sota de la paret fins gairebé al peu de la canal de la bretxa. A Barrancs hi havia força glaç i, com que no portàvem grampons per estalviar pes, anàrem flanquejant mantenint-nos tan enlairats com era possible. Començàrem l'ascensió encordats amb unes cordes de cànem noves —encara no n'hi havia de fibres sintètiques— i anàrem canviant de capdavanter a cada llarg de corda. La grimpada no era gaire agradosa perquè els estrats del granit estaven inclinats cap avall i les preses ens escopien. A més a més, tota l'estructura era força descomposta.

Haviem pujat uns cent cinquanta metres, aproximadament. Aquell tram era d'una verticalitat completa i estàvem pujant per un diedre. Férem el

canvi de cap i en Quimet passà al davant. Pitonà el diedre un parell de vegades i quan es trobava uns quinze metres damunt meu m'avisà sobtat. Jo vaig sentir com un retruny llunyà i al mateix instant la sensació que tens quan un tren et passa fregant. Jo estava dret, amorrat al diedre, assegurant; les cordes seguien cap amunt passant pels mosquetons que jo veia. Ni la més petita sotragada. Vaig cridar-lo repetidament sense obtenir resposta. Jo creia que ell era a dalt i, amb compte, vaig estirar les cordes per por de no desequilibrarlo si estava ferit o commocionat, però les cordes es despassaren dels mosquetons sense oferir resistència. Llavors em vaig fer càrrec de la tragèdia. Mirant avall, l'únic que vaig poder veure va ser una de les seves sabates en un sortint de la canal. Vaig nuar els tres trossos de corda que em quedaven i vaig baixar rapelant amb molta cura en recuperar la corda perquè no em quedés travada en un nus.

A la rimaia no vaig veure cap rastre. Tampoc no em podia bellugar gaire perquè no portava estris per al gel i el dia s'acabava. En la recerca que vam fer un parell de dies després, amb l'expedició que vingué de Barcelona, tot i que baixàrem dins la rimaia uns trenta metres, no trobàrem res. Això era al mes de juliol. A principis de setembre hi tornàrem per dir una missa a baix a Barrancs i tornàrem a investigar sense resultat. Recordo que en Joan Cardona ens va fer abandonar perquè ens trobàvem al con de dejecció de la canal i queien pedres i glaç contínuament.

En un cas així, el qui sobreviu sembla que en tingui culpa. Jo em vaig salvar gràcies a la verticalitat o potser fins i tot al sobreplom d'aquell diedre, perquè va caure un bloc de les dimensions d'un utilitari que em passà just per darrere i que prèviament havia tallat netament les cordes. Imagino que, en pitonar en una esquerra baixa del bloc, es va alterar el migrat equilibri amb què s'aguantava, somogut pel continu gelat-desgelat de l'aigua colada a les fissures.

Tots sabem d'algun cas d'alpinistes que, caiguts en una esquerra han reaparegut al cap d'una pila d'anys al final de la gelera, però aquest no és el nostre cas, ja que en Quimet caigué a la rimaia i hi havia d'haver un efecte de laminació gel-roca amb destrucció total. Però, malgrat això, va sortir.

Aquest mosquetó i els tres pitons junt amb restes òssies, trossos de roba i una carpeta amb diversos documents, entre els quals hi havia el carnet d'identitat de Joaquim López i Valls, foren trobats el passat mes d'agost al final de la glacera sota el Margalida, per David i Simón Pérez Wiesner, Antonio Girón, i Jorge Valladares.

Xavier Ribó i Rius

Sebastià Benedé i Fonfria

Una breu ressenya sobre la vida i l'activitat excursionista del soci número 1 del Centre que ens ha deixat als noranta-set anys.

L'any 1919, a l'edat de setze anys, es va fer soci del Centre. Va ser vocal de la junta directiva presidida per Francesc Maspons i Anglasesell, l'any 1925, i president de la Comissió de Patrimoni l'any 1975.

Quan Lluís de Quadras va deixar la presidència, se li va oferir el càrrec, que no va acceptar, per creure, amb un excés de modèstia molt clàssic en ell, que no tenia facultats suficients, encara que també és possible que cregués que, amb el seu historial polític, com a home de la Lliga Regionalista, de Francesc Cambó, hauria pogut crear dificultats i problemes al Centre, pel fet d'haver de tractar amb les autoritats d'aquella època.

Va ser, tota la seva vida, un gran col·laborador social; sempre es va poder comptar amb el seu ajut econòmic per a tots els actes de l'entitat, tant culturals com socials, com també per a les obres de conservació i millora del nostre local, del xalet de la Molina o d'on fos necessari. La seva última aportació va ser per a la capella del Xalet, que actualment estem restaurant.

Quan es va decidir la compra de la casa del carrer del Paradís número 12, per a poder ampliar el nostre local social, la junta directiva va crear la categoria de soci vitalici amb una aportació fixa, pensada per als associats que tinguessin una situació econòmica per a poder-ho fer i a fi de poder obtenir el capital necessari per a l'adquisició de l'immoble. En Ribó no sols es va fer soci vitalici ell, sinó també la seva esposa, Ramona Massó, i els seus fills Maria Lurdes, Xavier i Rafael.

La seva activitat muntanyenca es va centrar en els anys vint i principis dels anys trenta, amb activitats a les muntanyes de Núria, Ulldeter i Carançà. Sobretot cal destacar les

seves ascensions al massís de la Maladeta, amb excursions al pic del mateix nom, a l'Aneto, Margalida, Tempestats, pic d'Alba i d'altres. Va formar part del grup d'Estasen, Oliveras, Pujol, Josep Maria Guileria i,

sobretot, Josep Rovira, amb qui va fer molt temps sortides.

Entre les seves activitats destaca la baixada del pic de Margalida per la paret de la bretxa de Russell i l'ascensió al pic de Russell, fetes el 24 de juliol de 1926, amb Agapit Vallmitjana, que surt ressenyada a la guia *Posets - Aneto*, d'André Armengaud i Agustí Jolis.

Però ell estava també molt col·loï de les seves ascensions a la Maladeta (el seu cim), per la gelera i la rimaia, i d'haver portat la seva dona a l'Aneto poc després de casar-se. Igualment explicava l'ascensió al pic de l'Infern per la seva paret nord.

Xavier Ribó amb els seus fills, dalt de la Jungfrau (4.166 m), l'agost de 1959.

Fotografies de l'activitat excursionista de Xavier Ribó a la pica d'Estats, durant l'agost de 1967, tretes d'un vell àlbum familiar.

Els anys cinquanta i seixanta, amb la seva dona, passava cada estiu uns quants dies a Caldes de Boí. Així van ascendir al Comaloformo, la Punta Alta, el gran Tuc de Colomers, entre altres.

Als voltants dels seus seixanta anys i en companyia d'algun dels seus fills, l'any 1959 va fer la Jungfrau, i el 1961 el Breithorn a peu des de Zermatt, dominant el refugi del Theodul, i el 1967, la pica d'Estats, pels estanys d'Areste i la via Gabarró.

Des del seu xalet de Campelles, ha seguit tots els itineraris amb l'ascensió als cims del sector.

En l'àmbit professional, va ser nomenat agent de canvi i borsa l'any 1945 i va actuar fins l'any 1978, quan per haver complert setanta-cinc anys es va jubilar obligatòriament.

El seu despatx sempre va tenir una gran anomenada per la seva professionalitat i serietat.

Durant molts anys fou membre de la Junta Sindical del Col·legi d'Agents de Canvi i Borsa, i s'ocupà de les relacions públiques amb les borses estrangeres, sobretot Londres i Nova York. Possiblement, als anys seixanta, hauria pogut arribar a síndic-president de la Borsa de Barcelona, si no hagués estat, com en el cas del Centre, per la seva modestia i la seva vinculació política.

Políticament va ser sempre un gran admirador de Francesc Cambó i de la idea de la Lliga Regionalista. De jove va entrar a la Secretaria de Cambó, es va encarregar de l'organització de les campanyes electorals i va portar la

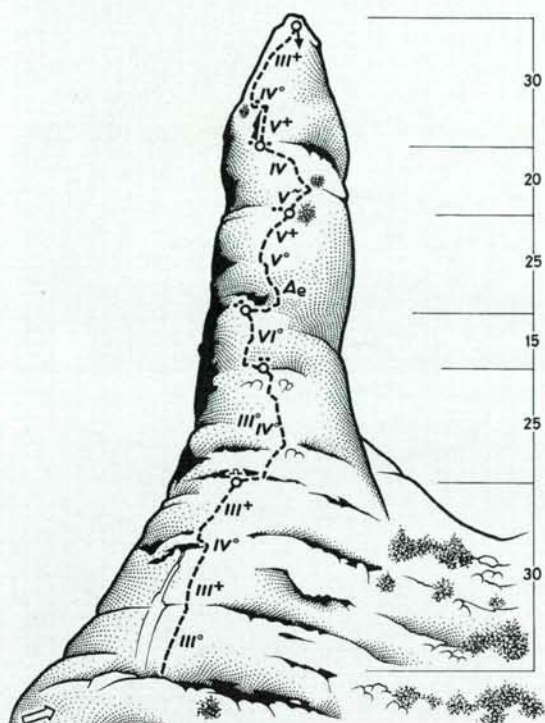
Secretaria Econòmica del partit, preparant els corresponents informes i dossiers, i publicant ben sovint articles a *La Veu de Catalunya*.

Va tenir sempre una col·laboració directa i íntima amb Cambó i, com a home de la seva confiança, aquest el va nomenar, durant la nostra guerra civil, cap de l'Oficina que va obrir a París per ajudar els qui fugien d'Espanya, econòmicament i moralment, tant si eren d'una banda com de l'altra.

Durant tot el període de postguerra no va realitzar cap mena d'activitat política de col·laboració amb el règim. Sí que impulsà moltes iniciatives de suport a la cultura i al catalanisme i hi donà suport.

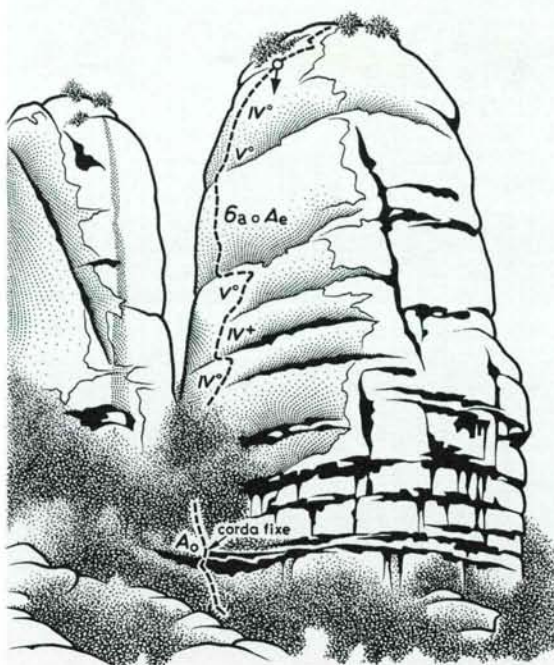
Descansi en pau el nostre bon amic Xavier Ribó i Rius.

Vall de Serradell (la Picorra del Racó)

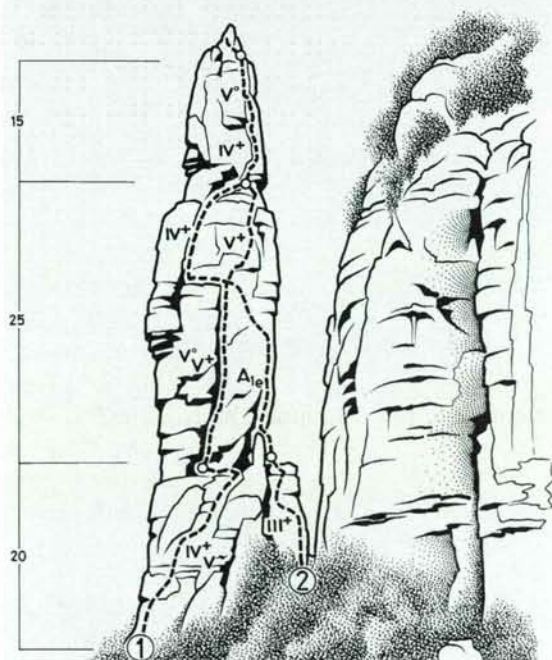
Via Original (145 m, ED⁻), 1a. asc. 19-VI-60, per Kildo Carreté i Tony Niemann.
Material: via exposada reequipada amb parabolts.

Serra de Sant Honorat (agulla del Corb)

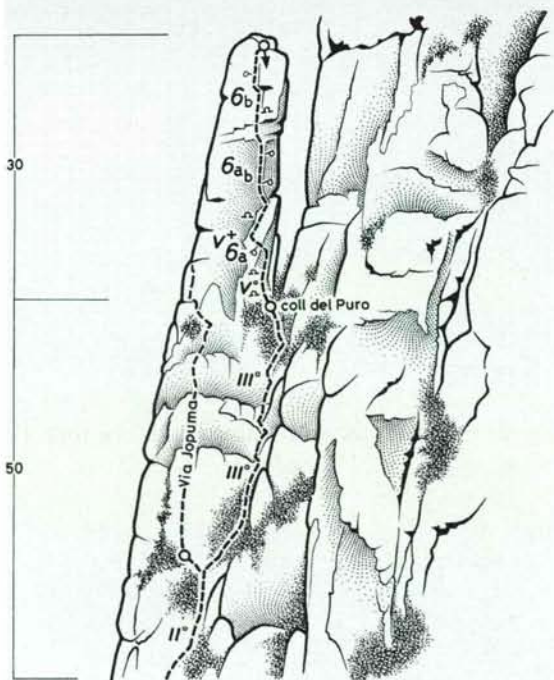
Via Anglada-Muñoz (40 m, MD), 1a. asc. 20-X-2000, per José Manuel Anglada i Miquel Muñoz. Material: via equipada amb burins de l'època.

Pantà de Camarasa (roc del Bisbe)

1. Via Directa (60 m, MD⁺), 1a. asc. anys seixanta, per escaladors de Lleida.
2. Via Normal (50 m, MD/Ae), 1a. asc. 8-IX-63, per M. Cortés, V. Luque, S. Sirera i P. Duaigües. Material: cal portar friends.

Camarasa (el Puro)

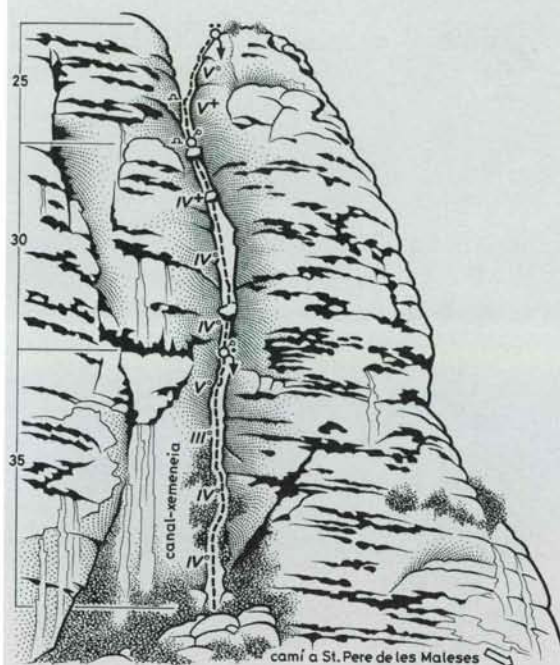

Via «Learning to fly» (80 m, ED), 1a. asc. 16-VII-00, per Olga Rovira i Jordi Marmolejo. Material: joc de tascons.

VIES D'ESCALADA

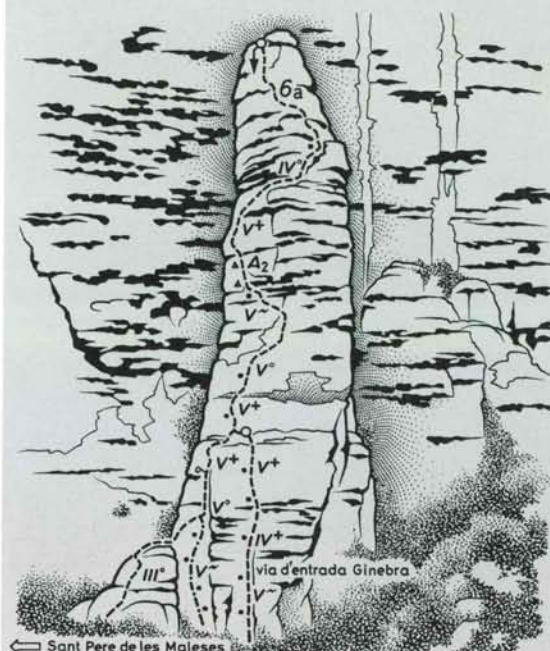
a cura d'Armand Ballart

Collegats (agulla del barranc de Sant Pere)

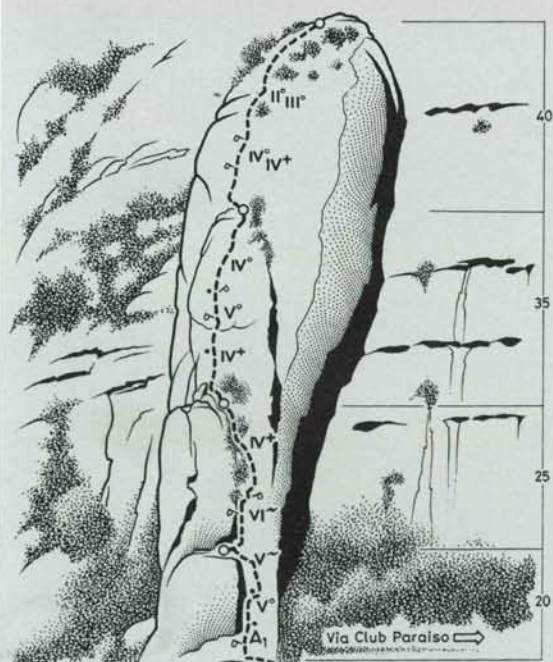
Via Original (90 m. MD), 1a. asc. 14-X-00, per Lluís Solé i Armand Ballart. Material: algun pitó, cordinós i cintes llargues.

Collegats (agulla Aaron)

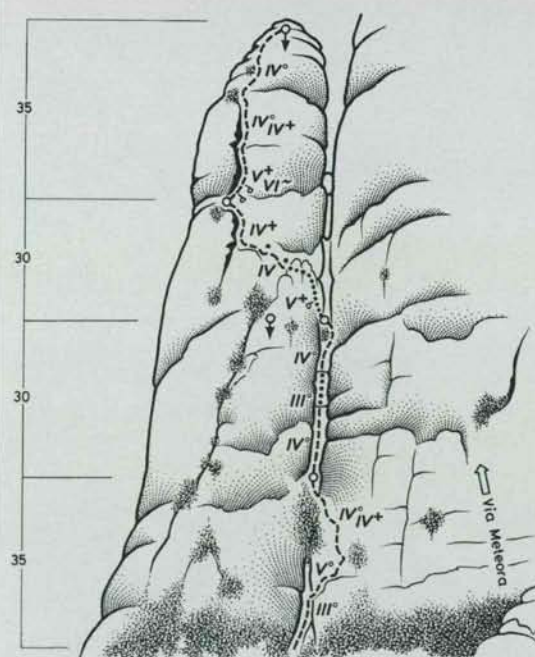
Via Original (50 m. ED-), 1a. asc.: 6-IV-92, per César Pérez Hurtado i Armand Ballart. Material: algun pitó, 2 ploms i cintes llargues.

Serra de Comiols (Sac Bernat)

Via Original (120 m. MD), 1a. asc.: 3-X-68, per Francesc Jaimejuan i Jesús Saraté. Material: 4 pitons variats i 3 xapes recuperables.

Serra de Comiols (Sac d'en Farré)

Via Original (130 m. MD), 1a. asc.: finals dels anys cinquanta, per Ernest Lamarca, Maria Puig i Miquel Muñoz. Material: 4 pitons variats i cintes llargues.

© Dibuix de Núria Ribot, 2000.

La Junta Directiva
del Centre Excursionista de Catalunya
desitja als seus socis i amics
un bon Nadal i un feliç any 2001

NOTÍCIES

Homenatge a Lluís Domènech i Montaner, amb motiu del 150 aniversari del seu naixement

El 2000 ha estat declarat any Domènech i Montaner, i el Centre Excursionista de Catalunya participa d'una manera especial en aquesta commemoració.

No podria ser d'altra manera, quan Domènech i Montaner, arqui-

tecte, historiador, pedagog i polític, un dels màxims representants del moviment modernista mundial, fou soci de la nostra entitat, i soci actiu. L'edifici del nostre local social és obra d'aquest gran arquitecte, i a ell mateix devem en gran part que les columnes del temple romà restessin en el seu lloc, en el pati interior del Centre.

El programa d'actes es desenvolupa al llarg del mes de novembre del 2000, organitzat per la Secció d'Història i Art. Consistí en dues conferències a la sala d'actes del Centre Excursionista de Catalunya i una visita a Canet de Mar.

La primera de les conferències, la del dijous dia 16, fou a càrrec de l'ar-

quitecte Lluís Domènech i Girbau, besnet de Domènech i Montaner, i ens parlà de «Domènech i Montaner, un home per a una època». Aquest acte fou presidit per Jordi Portabella, tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Barcelona, amb la presència del president del Centre, Enric Nosàs. Hi assistiren familiars del gran arquitecte, entre ells la seva néta, i un nombros grup de socis que omplien totalment la sala d'actes.

El dissabte 18, es va fer la visita institucional a Canet de Mar. El president del Centre encapçalava un nombros grup de socis, que foren rebuts a l'Ajuntament de la vila pel seu alcalde, Francesc Garcia i Puja-des. Es visità la Casa Museu Domènech i Montaner, de la mà de la seva directora, Lourdes Figueras i Borrull, es va fer un recorregut per la població resseguint les més importants obres modernistes, i també es va anar fins al castell de Santa Floretina.

Per cloure els actes, el dimarts dia 21 l'arquitecte Ramon Cortès i Rosich ens parlà de «Domènech i Montaner i la ciutat», un repàs a les obres més representatives del genial arquitecte.

F. B.

«Info Meteo» Informació meteorològica per als socis del Centre

Crec que tots sabem que el Centre ha estat un dels pioners en l'intent de posar a l'abast dels excursionistes la necessària informació i el coneixement de la meteorologia, donada la seva importància.

En el temps ja reulat de l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques i de l'Associació d'Excursions Catalana i, naturalment del nostre Centre Excursionista de Catalunya, que aglutinà les dues entitats, aquest neguit es posà de manifest en el suport a aquesta ciència i en la instal·lació d'aparells meteorològics en diferents punts de Catalunya, en publicacions, cursets, visites, informació setmanal, etc. Però la il·lusió cabdal fou bastir al turó de l'Home, al Montseny, el primer observatori d'alta muntanya de l'Estat espanyol, impulsat pel Dr. Eduard Fontserè. Aquest projecte no reeixí plenament a causa de la guerra civil i la postguerra.

Ara les coses han anat per altres verals i la tècnica moderna ens dona elements suficients per a conèixer pun-

tualment l'estat del temps en qualsevol racó i les prediccions futures.

Aprofitant aquesta informació de què disposa el Centre, informació de primera mà, que ens facilita el Servei Meteorològic de Catalunya, via web del Centre, s'ha creat un nou servei a disposició dels socis, que és la informació diària de l'estat del temps i prediccions futures.

El passat dijous, 21 de setembre del 2000, fou posat en marxa aquest servei informatiu, gràcies a l'interès de la Secció de Geografia i Ciències Naturals, i fou inaugurat pel president del Centre, acompanyat del president de la Secció i nombrosos socis, en forma de planell, l'«Info Meteo», al vestíbul del Centre.

L'acte fou complementat amb una conferència, amb diapositives de Miquel Meseguer i Garcia de Castro, fill del que fou consoci nostre, guarda i «home del temps» al turó de l'Home, que ara continua l'obra del seu pare. Parlà de la gènesi de l'observatori i sobre la meteorologia del lloc.

Del 13 al 21 de setembre, a la sala d'exposicions del Centre, el meteoròleg Jordi Zapata ens presentà una interessant exposició fotogràfica i documental sobre «Les inundacions al Pirineu Oriental i els aiguats de l'any 1940».

El dimarts 26 de setembre, a la sala d'actes, el mateix Jordi Zapata ens parlà dels «Aiguats del 1940», conferència il·lustrada amb diapositives i un vídeo.

Una vegada més, el Centre es posa al dia pel que fa al servei del soci. A l'hivern aquest servei també serà complementat amb informació puntual del risc d'allaus.

Narcís Rucabado i Franquesa

I Cursa alpina de la Molina

El passat diumenge 1 d'octubre del 2000 va tenir lloc la primera edició de la Cursa Alpina de la Molina, organitzada per la Secció d'Esquí del Centre Excursionista de Catalunya amb motiu del 75è aniversari del xalet-refugi de la Molina.

Un total de 85 participants, entre corredors i excursionistes, van fer el recorregut d'uns vint quilòmetres amb un desnivell acumulat de 1.350 metres pels voltants de l'estació d'esquí de la Molina. Els participants es van trobar amb un terreny cobert per la neu, que en alguns trams s'havia convertit en gel. Tot i les condi-

ons del traçat, l'organització no va haver de canviar el recorregut previst i durant tot el matí el bon temps va acompanyar els participants. A dos quarts de deu del matí es va donar la sortida a l'aparcament del telecabin de la Tosa. Des d'allà, els corredors enfilaven cap al Pedró dels Quatre Batlles fins a arribar a la Tosa d'Alp, creuaven pel coll de Pal i pujaven al Puigllançada. Finalment baixaven pel coll Ciser i la pista estàndard de l'estació d'esquí i arribaven a la plaça del Xalet de la Molina del Centre Excursionista de Catalunya.

El primer a creuar l'arribada a la plaça del Xalet va ser Eduard Barceló, del Club Esportiu Urgellenc, amb un temps de 2:04:46. Xavier Cadena, del Centre Excursionista de Catalunya, va ser el segon, amb 2:04:58. I Joaquim Gil, del Grup Esportiu Campdevàrol, va arribar tercer, amb 2:05:15. Tots tres participants van quedar primers de les categories B (20-29 anys), C (30-39 anys) i D (40-49 anys), respectivament. La classificació femenina va ser encapçalada per Anna Serra, independent, amb un temps de 2:12:40, que també va ser la primera classificada de la categoria C (30-39 anys). La segona classificada de la general i primera de la categoria B (20-29 anys) va ser l'anglesa Louise Brown, de l'Scarborough, amb 2:13:33. I Laia Sabat, del Xino Xano Orientació, va ser la tercera, amb 2:35:00.

També es van donar trofeus als primers classificats de cada categoria i un pernil al primer corredor masculí i femení que van arribar al Puigllançada. Xavier Cadena, segon classificat masculí, i Anna Serra, primera classificada femenina, van ser els afortunats. Xavier Cadena va fer el cim en un temps de 50 minuts i Anna Serra amb 59 minuts. Tots els participants van rebre una samarreta de la cursa com a obsequi i el dinar al mateix Xalet.

Laia Farrés

Gran èxit de la X cursa i caminada popular de Collserola

Ja hem celebrat la desena edició de la Cursa i Caminada Popular de Muntanya a Collserola! La cursa i caminada ja s'ha convertit en tot un clàssic del circuit, tal com demostren les gairebé tres mil persones que hi van participar. Aquest any, a més, la cursa i caminada era puntuable per al circuit del Barnatresc 2000 i per al calendari de curses de muntanya de la Federació Catalana d'Atletisme.

Enguany, el primer a creuar la línia d'arribada va ser José Manuel Rodríguez Aguilar, amb un temps d'1:02:20. El segon va ser Santiago Tejada Pérez, amb 1:04:07, i el tercer Martín González Cillan, amb 1:04:10. En la classificació femenina, la primera va ser Montse Cinca Pato, amb un temps d'1:11:22. La segona va ser Sonia Giménez Borrego, amb 1:20:57. I la tercera va ser Carmen Blanco Díaz, amb un temps d'1:23:19.

Els primers en la modalitat d'esport adaptat van ser Ivan Pons, amb un temps d'1:30:44, i Isabel García, amb un temps de 3:26:46, tots dos del Centre Excursionista de Catalunya. Tots els guanyadors es van emportar com a trofeu un pernil, com ja és habitual. També es van sortejar tres pernils més entre la resta de participants. Tots els participants van ser obsequiats amb una gorra en acabar la cursa i caminada, després d'haver fet els quinze quilòmetres del recorregut.

El bon temps va acompanyar els participants des de la sortida, a dos quarts de deu del matí, fins a l'arribada. El recorregut, any rere any, comença a l'entrada del Parc de Cervantes, a la Diagonal. Els corredors i excursionistes pugen fins a Sant Pere Màrtir, passen per Finestrelles, fan la carretera de les Aigües, pugen fins al turó de Magarola i baixen per les Llars Mundet fins al Velòdrom d'Horta, lloc on finalitza la cursa i caminada.

Aquest any, però, a l'arribada, els participants es van divertir amb un grup d'animació. Música i malabars van convertir la cita en una festa per a celebrar la desena edició d'aquesta Cursa i Caminada Popular de Muntanya a Collserola.

Laia Farrés

El XXIV Aplec Excursionista dels Països Catalans, a la Tor de Querol

Un any més i l'Aplec Excursionista dels Països Catalans continua fidel a l'objectiu que es va marcar ara fa vint-i-quatre anys, que no és altre que l'apropament dels excursionistes de totes les terres de parla catalana.

Aquest any 2000 la cita va ser a la Tor de Querol, a la Cerdanya, els dies 12, 13, 14 i 15 d'octubre, i l'entitat organitzadora, el Grup Pirinenc Excursionista Nord-Català, com cada any que s'ha organitzat a les comarques del nord de Catalunya, però

aquesta vegada amb la col·laboració del Grup Excursionista Cerdanya i la participació de cinc entitats excursionistes de Catalunya Nord, tot un èxit per als organitzadors.

Un seguit d'activitats ompliren els tres dies. Es van organitzar set excursions de diferents nivells, tres visites culturals i quatre xerrades, en què es va parlar de temes, naturalístics, històrics i excursionístics. Presentació del projecte del Parc Natural dels Pirineus Catalans, concert coral, i cada dia després del sopar, actuació de grups musicals i cantants tant catalans com occitans. A tots els assistents, se'ls va oferir un opuscle, on, a més del programa d'actes, hi havia una sèrie d'articles de diferents aspectes de la Cerdanya.

La trobada se celebrà en el petit veïnat d'Irivals, on hi ha una ciutat de vacances, molt a prop de la Tor de Querol.

En la reunió de delegats, que és l'assemblea en què any rere any es decideixen totes les qüestions organitzatives dels aplecs, la Secció Excursionista del Centre de Lectura de Reus va presentar la proposta per a organitzar el proper XXV Aplec, el de l'any 2001, data en què aquesta veterana secció excursionista reusenca celebra el seu centenari.

Quatre-cents vuitanta excursionistes del País Valencià, les Illes, el Principat, Catalunya Nord i Occitània participaren en aquest Aplec, dels quals cinquanta-cinc eren socis del Centre Excursionista de Catalunya.

Aquest XXIV Aplec ha estat un èxit del Grup Excursionista Nord-Català, amb el qual ha col·laborat el Grup Excursionista Cerdanya, i amb el suport de l'Ajuntament de la Tor de Querol, Region Languedoc - Roussillon, el Patronat Comarcal de Turisme de la Cerdanya, el Consorci per a la Normalització Lingüística, la Fédération Française de la Randonnée Pédestre, la Caixa d'Estalvis Llenguadoc - Rosselló i el Ministère de la Jeunesse et des Sports - Direction Départementale de la Jeunesse et des Sports.

F. Beato i Vicens

XI Trobada anual d'escaladors del GAME

Els passats dissabte i diumenge 7 i 8 d'octubre del 2000, a cal Petit, prop de Vilanova de Meià, se celebrà l'XI Reunió d'escaladors del

GAME (Grupo de Alta Montaña Español).

El divendres dia 6 al vespre ja arribaren alguns dels primers participants. Però fou el dissabte i diumenge quan tingueren lloc els actes programats.

El matí del dissabte, i fins a mitja tarda, els participants es repartiren entre fer alguna via d'escalada de les nombroses que s'obren en les cingleres de prop de Vilanova, o efectuar un recorregut a peu pel Montsec.

Després de sopar, i en una carpa que hi ha instal·lada al costat de cal Petit, es van fer els actes d'homenatges, que any rere any se celebren en aquestes trobades.

L'animador i cap del Grup d'Escaladors Veterans, Francesc Guillaumon, va fer de mestre de cerimònies en l'homenatge d'aquest any, que correspongué a la nostra veterana escaladora Maria Antònia Simó i als escaladors Ramon Somoza i Lorenzo Ortas.

En aquest acte, acompanyaven Francesc Guillaumon el president del GAME, Joan Quintana, i el president de la Federació Espanyola, Joan Garrigós.

A títol pòstum també es va homenatjar els membres del GAME Amadeo Botella, Josep Monistrol, Ernest Lamarca i José Chaverri.

Una projecció de diapositives, amb diverses activitats muntanyenques del conegut escalador Paco Aguado, omplí aquest simpàtic acte, en què participà un nombrós grup d'escaladors i amics dels homenatjats.

La trobada es va cloure el diumenge amb un dinar, en el qual s'emplaçaren per a l'any vinent a retrobar-se altre cop, en un ambient d'amistat, on joves i veterans amants de l'escalada i la muntanya coincideixen.

Aquest any a Vilanova de Meià hi assistiren 87 escaladors, familiars d'aquests o amics: quaranta-dos eren de Catalunya, dinou de Múrcia, setze de Madrid, quatre d'Aragó, quatre del País Basc, un de València i un de Grenoble (França).

F. B.

Exposició «La vall del Gaià al primer terç del segle XX»

El dia 28 d'octubre s'inaugurà a Vila-rodon (Alt Camp), organitzada pel Centre d'Estudis del Gaià, l'exposició «La vall del Gaià al primer terç del segle XX», fotografies de Francesc Blasi i Vallespinosa, pro-

cedents de l'Arxiu Fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya. També es presentà el llibre editat amb aquest motiu.

L'acte d'inauguració fou presidit pel president del Consell Comarcal de l'Alt Camp, el president del Centre d'Estudis del Gaià i el president del Centre Excursionista de Catalunya, Enric Nosàs, que féu un dels parlaments.

Aquesta exposició durant la primavera es presentarà junt amb el llibre a la sala d'exposicions Albert H. Gordon del Centre.

CRÒNICA ALPINA

a càrrec de Joan Maria Vendrell

Amin Brakk, 5.850 m. Himàlaia, Karakorum. Després de 31 dies a la paret i més de mil-cinc cents metres escalats, els escaladors bascos Adolfo Mandinabeitia i Juan Miranda aconsegueixen obrir el tercer itinerari d'aquesta imponent paret. La via es diu *Namkor* i té unes dificultats d'A5 i 6b+. Per a propores obertures a la paret es recomana, com a mínim, un mes de vacances, perquè tal com va succeir l'any passat amb l'altre gran itinerari (*Sol-Solet*, 1.500 m. A5+/6c, dels catalans Sílvia Vidal, Pep Massip i Miquel Puigdomènech), els escaladors s'han passat més de trenta dies penjats a la tàpia. I és que *piano, piano si va lontano...* i fins on es vulgui arribar.

Yosemite. Estats Units d'Amèrica. Enguany s'ha produït un autèntic desembarcament de catalans a la bucòlica vall de sequoies californiana. Des del mes de juny fins a finals de setembre, hi ha hagut un constant reguitzell d'escaladors tant pel Camp IV com per les parets adjacents: El Capitán, Half Dome, Leaning Tower, Lost Arrow, Washington Column, etc.

A continuació fem el recull de les activitats més interessants realitzades pels escaladors de casa, dons si ho fèssim de totes les vies fetes no podríem (recordem que cada any visiten la famosa vall més de cinc-cents escaladors d'arreu del món).

Juny 2000. Robert Guilera (CADE) amb Sebastià Colomer, s'emporta la *Regular* (5.10, A1-600 m) al Half Dome i *The Prow* (5.8, A2-300 m) a la Washington Colum, aquesta vegada acompanyat d'en Rubèn Passarius, l'escalador solitari dels Ports.

Per la seva banda Kike Ortuño i Victor Sans, «Salla», aconsegueixen la mítica *Lost In America* (5.8, A4-800 m.) al Capitán. De nou Kike s'enfila al Capitán per fer la que és possiblement la millor via en lliure del món: *The Salathé* (5.12, A2-1.000 m), l'acompanya Isaac Cortés, que aconsegueix alliberar tots els llargs excepte el tram clau. I és que a Yosemite no tot és tirar de pedals!!

Agost 2000. Roger Ximenis (CADE) i Helena de Castro enceten la temporada amb la sinuosa *North American Wall* (5.9, A2+-1000 m.) al Capi. Recalcar que els sis dies passats a la tapia eren l'estrena per l'escaladora aragonesa!).

Dani Brugaroles i Joan Maria Vendrell (CADE) fan *The Shield* (5.8, A3+ 950 m) també al Capitán, una de les vies més espectaculars d'aquesta paret. La *Regular* al Half Dome la repeteixen en Roger, l'Helena i en Joan Maria, a més a més de l'escalada feta per Josep Maria Esquirol i «Juli» que, prèviament havien aconseguit la *Magic Mushroom* (5.7, A3+ 950 m). A destacar també l'ascensió que fa Josep Maria a la temuda *Zenyatta Mondatta* (5.8, A4 700 m) al Capitán, sis dies de feina per una via que durant molt temps va marcar la dificultat extrema de l'escalada artificial. Felicitats!

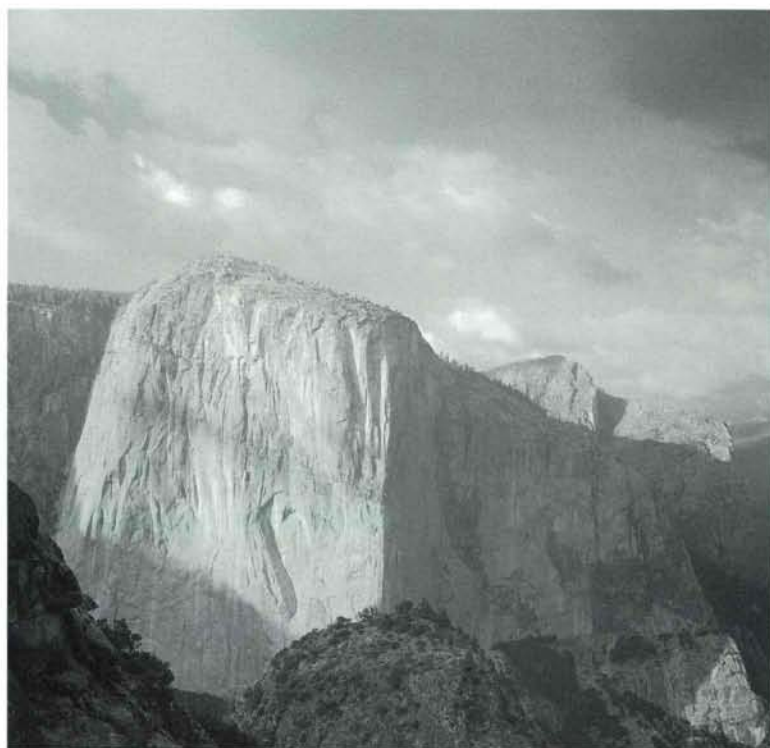
En Dani i l'Helena repeteixen *The Prow*, una de les clàssiques de la vall, mentre la cordada formada per en Roger i en Joan Maria trenquen el silenci amb els quatre dies a la *Mescalito* (5.10, A3 1.000 m).

Per no faltar a la cita dels famosos, Sílvia Vidal s'emporta un bon rècord de la vall: *Wyoming Sheep Ranch* (5.8, A4 850 m) al Capi. El més notable: primera ascensió femenina i solitària! Deu dies d'autèntic esforç i molta calor, per una via considerada en el seu temps la més difícil de la paret. Chapeáu per aquesta noia que no para de sorprendre'ns any rera any.

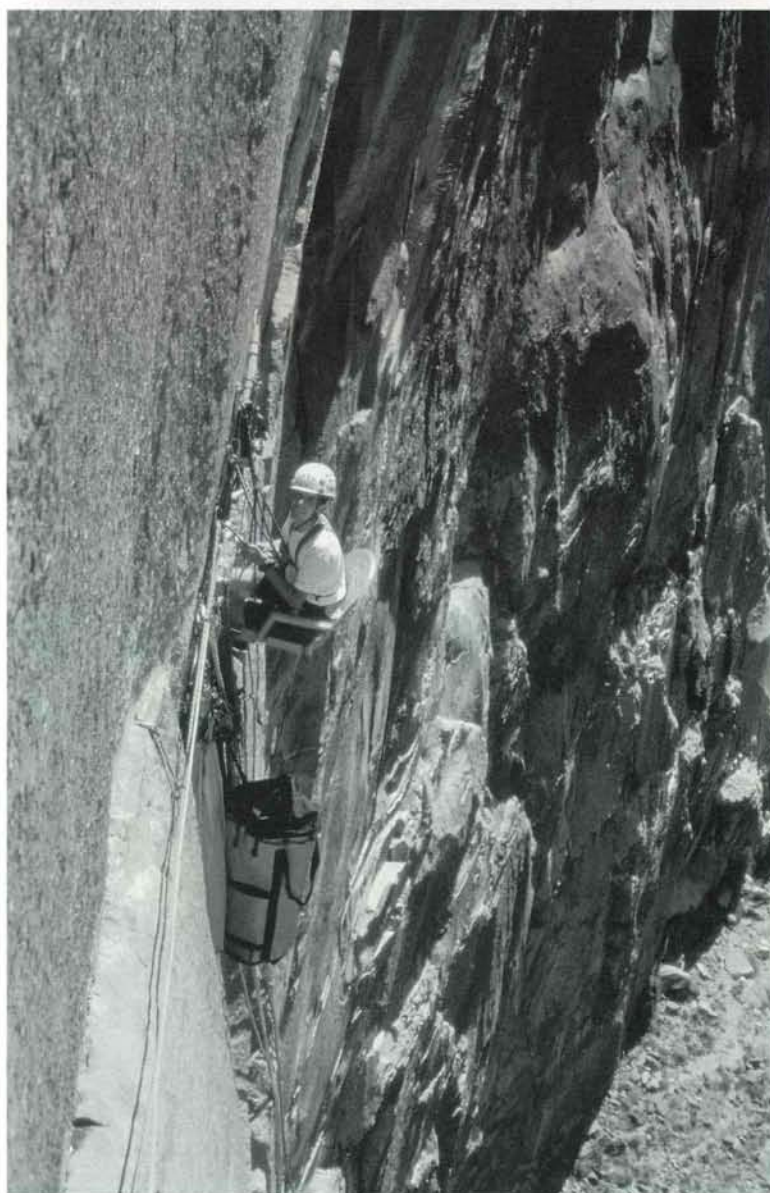
En Joan Maria escala amb en Jonathan la *West Face* (5.9, A2 400 m) a la Leaning Tower. Per acabar aquest mes tan prolífic en grans escalades, en Roger i en Joan Maria aconsegueixen la poc concorreguda *Native Son* (5.8, A4+ R, 800 m.), considerada entre les més difícils del Capitán.

**L'imponent
paret
del Capitán
(Yosemite),
a dalt.**

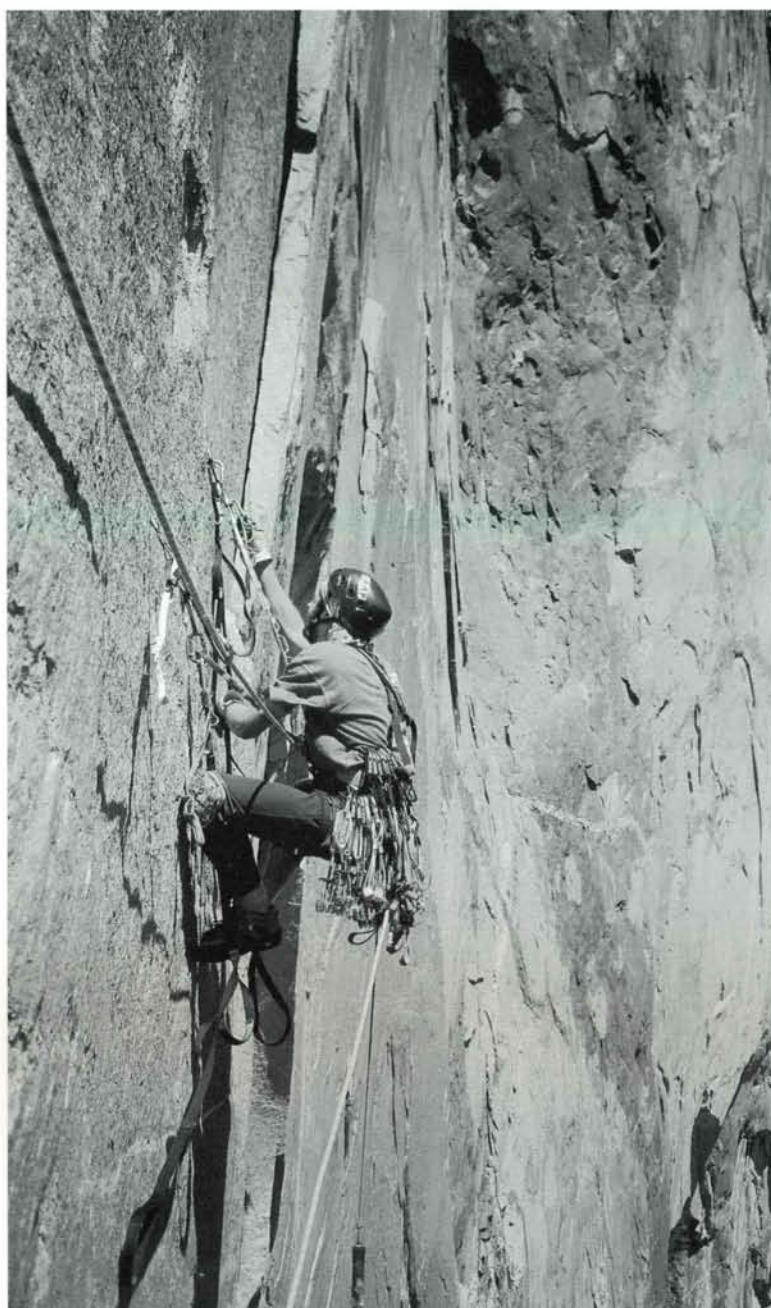
**Confort a la
reunió
(el Capitán),
a baix.**

© Foto: Joan M. Vendrell, 2000.

© Foto: Roger Ximenis, 2000.

© Foto: Joan M. Vendrell, 2000.

Setembre 2000. En Joanfra Farreres i l'amic Pere Dot, pugen al Half Dome per la clàssica *Regular*.

Frankenjura. Alemanya. Tot i tractar-se d'una crònica alpina, ens ha semblat just ressenyar l'ascensió d'Iker Pou a la via d'escalada lliure més dura del món, la famosa *Action Directe* (9a). Recordem que des que el seu autor, Wolfgang Gullich, l'encadenés l'any 1991, avançant-se al seu temps, solament l'havia repetida Alex Adler l'any 95.

Així, doncs, el 7 de juny d'enquany l'escalador d'Euskadi triomfa en la seva lluita personal amb la via. Ho fa després de més de tres anys i més de cinc-cents «pegues» (intents)!!! Suposem que es deu conèixer tant els quinze metres de la via com els més de trenta asseguradors diferents que

han pogut comprovar la tenacitat de la jove promesa, addicte a les vies de bloc.

Montserrat. Catalunya. A finals de setembre en Roger Ximenis (CADE) aconsegueix la quarta ascensió i la segona en solitari de la mítica *Vudú* (6a, A4 300 m) a la paret de l'Aeri. Recordem que aquesta és una de les vies de referència en l'artificial extrem del nostre país, oberta per Josep Maria Alsina tot sol l'any 1994. A destacar la seva continuïtat, verticalitat i, per què no dir-ho, rigorositat!

Escalada realitzada en quatre dies de feina constant, havent fixat els dos primers llargs, a priori els més compromesos.

Picu Urriellu. Espanya. Nou rècord horari el que ha establert el jove

escalador madrileny en pujar les quatre cares del Naranjo de Bulnes en 4 hores i 40 minuts. Sí, sí, ho heu llegit bé! En menys de cinc hores, Luís Gómez, treu fum als gats i puja en «solo» integral la *Rabadá-Navarro* (750 m, 6c+) –Oest–, la *Pidal-Cainejo* (500 m, 5è) –Nord–, la *Cepeda* (350 m, 5+) –Est– i per finalitzar la *Hermanos Martínez* (350 m. 5è) –Sud–. Com a referències varies, tenir en compte que solament va necessitar 1' 40" per «menjar-se» la Rabadá, únicament es va «marcar» tres A0 i que entre pujades i baixades va acumular més de 3000 metres de desnivell. Activitat recomanada pels que no disposen d'un mes de vacances per anar a l'Amin Brakk i que només poden gaudir d'estones lliures. Per cert, heu pensat què seria capaç de fer l'amic Gómez amb trenta dies d'escalada? Millor no fer números...

Darrera hora. El jove escalador barceloní, Eduard Martínez, amb només 15 anys, encadena el seu primer *8a a vista!!* Realitat o ficció? I és que les noves generacions premien de debò.

Nota de la redacció de la crònica alpina

Recordem que aquesta crònica pretén ser un reflex de l'activitat realitzada pels alpinistes i escaladors de casa nostra en els darrers mesos. Per a grans «exploits» i altres, ja hi ha diverses revistes especialitzades. Així que si el que voleu és informació recent, propera i assequible, el millor que podeu fer és enviar qualsevol informació si voleu que surti publicada a la següent adreça electrònica: joanmaria@hotmail.com. I és que la crònica, la fem entre tots. Animeu-vos!!

RECORDANÇA

Cels Gomis i Serdañons

Aquest darrer estiu, la mort s'ha emportat el nostre consoci Cels Gomis i Serdañons als terrenys de les eternes acampades, semblants probablement als que ell tant estimà i que amb tanta senzillesa com devoció féu estimar als seus amics i consoci, divulgant-los entre elles i fruit-ne ell mateix.

El dotzè llarg de la via Mescalito (El Capitán).

© Foto: Joan M. Vendrell, 2000.

Incorporat al Centre l'any 1920, ben aviat aportà a les seves activitats esportives els seus refinats gustos estètics i socials, dotant el càmping d'aquella època, bon xic pesant i matusser, de la naturalitat, elegant i simple, que foren la seva principal característica, que el feien tan atractiu i simpàtic als seus companys i que forjaren una de les principals facetes del seu caràcter.

Materials d'acampada lleugers però sòlids, dissenyats expressament per a l'acampada, tant d'alta muntanya com de càmping lleuger, qualitat en indumentària, tendes i utensilis de modern disseny, mètodes i tècniques europeus de nova actualitat, sobretot anglesos i suïssos, adquirits en el curs dels seus viatges per l'estranger, foren molts dels factors positius que ell aportà a l'acampada ca-

talana d'aquella època.

Fundador i primer president de l'aleshores subsecció de Càmping, més tard Secció de Càmping i Caravaning, el seu pas per la junta directiva marcà una fita remarcable en la seva orientació tècnica i esportiva, i sembrà una llavor que més endavant hauria de fructificar en les generacions següents.

Una altra activitat ben diferent, portada a terme per Cels Gomis dins de la nostra entitat, aquesta d'un caire d'investigació i divulgació cultural, amarada de veneració i d'amor al seu llinatge, fou la recopilació i posada al dia d'una gran part del material bibliogràfic dedicat al folklore que havia recollit el seu avi Cels Gomis i Mestres, destacat soci de l'Associació Catalana d'Excursions, i un dels primers i més remarcables folkloristes catalans.

Amb el seu important estudi *Lo llamp i els temporals*, Gomis i Mestres inicià l'any 1884 la seva «Biblioteca Folklòrica», seguit el 1888 de la *Meteorologia i agricultura populars*, i molts d'altres estudis i treballs publicats en el nostre Butlletí, així com en els de diverses entitats catalanes, que restaren inèdits a la seva mort i que el seu nét, Cels Gomis i Serdañons, recollí minuciosament i adaptà a les normes lingüístiques actuals amb gran èxit, sota el títol *La bruixa catalana*, l'any 1987. La seva tasca de publicar de bell nou la part més important de l'obra folklòrica del seu avi va continuar, però, amb la reedició del volum *Dites i tradicions populars referents a les plantes* i l'esmentat *Meteorologia i agricultura populars*.

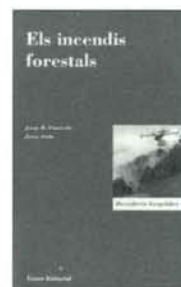
Aquests tres volums, publicats en bona mesura gràcies a l'entusiasme i la dedicació infatigables del nostre consoci i de l'amor i la veneració que sentia pel seu avi, han permès posar a l'abast del lector actual, uns materials bibliogràfics que fa anys que ja estaven totalment exhaurits, i posar al seu coneixement molts aspectes de la vida, les creences i les velles tradicions del nostre poble.

Descansi en pau el nostre volgut consoci, que tan bon exemple ens deixa d'amor a la nostra entitat i un llegat tan fructífer a la cultura folklòrica catalana.

Josep Girona Casagran

LLIBRES I MAPES

Els incendis forestals

Josep M. Panareda i Josep Arola.
Eumo Editorial.
Vic 1999, 136 pàgs., il·l.

En aquest llibre de la col·lecció «Descoberta Geogràfica», els autors, Josep

M. Panareda, catedràtic de Geografia Física de la Universitat de Barcelona, i Josep Arola, que ha estat cap de diferents brigades dels Bombers de Catalunya, han volgut explicar les

Roger Ximenis
en el tercer
llarg de
la via Vudú,
a la paret de
l'Aeri de
Montserrat.

causes i les conseqüències del foc als boscos, l'extinció, els efectes a curt i llarg termini en la vegetació i la fauna i també en el paisatge.

És un llibre breu i entenedor, que pot interessar tant els tècnics i especialistes en la problemàtica dels incendis forestals com tots els que es preocupen per les seves conseqüències en el medi natural. Il·lustrat amb fotografies en color i gràfics, les últimes pàgines contenen recomanacions davant dels incendis, un glossari de termes tècnics i un ampli recull bibliogràfic

J. Bordons

3000 metros de los Pirineos, 2

Guía montañera. Luis Alejos. SUA Edizioak. Bilbao 1999, 192 pàgs. il·l.

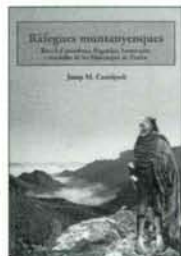
Ens ha arribat aquesta segona part de la guia dels tres mil del Pirineu, de les tres de què constarà

l'obra completa, que comprèn els sectors de Gran Bachimala-Culfreda, Posets-Eriste i Perdiguero-Gorgs Blancs. El llibre abasta 75 cims amb un total de 137 itineraris.

Com l'anterior, cada itinerari conté un petit croquis i una taula on figura el lloc de sortida, el desnivell, l'horari i la dificultat, a més d'una breu descripció de la ruta. Al final inclou unes taules amb la llista alfabètica dels cims, base de dades, dificultat, llista altimètrica i altres dades d'interès.

J. Bordons

Ràfegues muntanyenques

Josep M. Contijoch. Dibuixos: Dr. Enric Sánchez. Cossetània edicions. Valls 1999, 128 pàgs., il·l.

Aquest llibre es presenta com un recull d'anècdotes, llegendes, humorades i rondalles de les muntanyes de Prades, algunes de les quals havien estat brindades a diferents persones. Es tracta d'una sèrie de relats de temps passats

que giren al voltant del terme de Rojals, a les muntanyes de Prades.

Després d'un altre llibre publicat, *Els masos de Rojals*, l'autor ha pogut recollir una segona sèrie de relats inspirats en fets autèntics relacionats amb la vida humana i rural de la zona, transmesos oralment i escaiguts anys enrere, un grapat de llegendes que contribueixen a difondre el tarannà dels personatges de la muntanya.

És un llibre senzill, que resulta entenyable tot fent reviure detalls de la vida rural, que es llegeix d'una sola arrencada i acaba amb un decàleg ecològic.

J. Bordons

El territorio del leopardo

Eduardo Martínez de Pisón. Desnivel Ediciones. Madrid 2000, 210 pàgs.

En aquest llibre de relats de muntanya pels diferents continents, l'autor

ens ofereix una sèrie de temes viscuts i altres d'històries escoltades que poden no haver passat mai.

Dins de la col·lecció de literatura de muntanya i viatges, aquest volum ens ofereix 34 relats breus i entretinguts, acompanyant-hi algun dibuix i mapes, que poden trobar una bona acollida entre un públic que no sols s'interessi per les guies d'itineraris d'excursions, turisme o tècnica de la muntanya i que també li agradi gaudir d'una bona lectura de relats d'aventura per altres territoris.

J. Bordons

Enciclopèdia de la muntanya

Juan José Zorrilla. Desnivel Ediciones. Madrid 2000, 602 pàgs., il·l.

L'obra que ara comentem és fruit d'un ambiciós projecte editorial, publicat amb

l'ajuda de la Direcció General del Llibre, Arxius i Biblioteques del Ministeri d'Educació i Cultura i que ha comptat amb la col·laboració de nombrosos especialistes.

Les obres d'aquesta amplitud existents en el mercat eren edicions estrangeres i, en lloc de decidir-se per la traducció d'alguna d'elles, Desnivel va preferir un text original en castellà i de nova redacció, malgrat les dificultats que això podia representar. En prendre aquesta decisió l'Editorial és conscient de la limitació de mitjans, tant de temps com humans, que no han permès aprofundir més en alguns temes i en les entrades biogràfiques de personatges destacats del país, que s'han basat en qüestionaris, enviats prèviament als interessats; un sistema propens a ser magnificat pels autors, malgrat la voluntat de contrastar-los posteriorment. El mateix autor ja preveu que fins a una futura edició el llibre no es podrà considerar una obra exhaustiva.

En el benentès que els mitjans que requereix una obra d'aquesta envergadura fa difícil de trobar l'aprobació unànime de tothom, creiem que sí que pot resultar útil per a moltes consultes i ser una obra de referència entre les publicacions de muntanya.

J. Bordons

Riglos, Agüero y Puertos de Beceite-Villel, GR-8

Federación Aragonesa de Montañismo. Prames. Saragossa 1999, 300 pàgs., il·l.

Un nou llibre de Prames i del comitè Aragonès de Senders de Gran

Recorregut, dedicat aquesta vegada al GR-8, un sender que recorre les serres orientals del Sistema Ibèric (ports de Beseit, serra de Gúdar i Javalambre), a l'est de la província de Terol, en el seu recorregut aragonès que enllaça Beseit amb Villel, al sud de la ciutat de Terol.

Com han anat fent en anteriors topogües publicades, el llibre ens introdueix a la geografia, la història, l'art i la cultura del territori, i presenta totes les poblacions del recorregut. Fa una detallada descripció del camí a seguir i s'il·lustra amb fotografies en color i blanc i negre, i nombrosos perfils del quilometratge i de les altituds de cada sector. També ho fa del recorregut del GR-8.1 i dels senders PR-TE que hi enllacen. Completen el llibre unes taules d'horaris i la llista de serveis.

J. Bordons

Foz de Escalete

Felipe Guinda Polo. Prames, S.A. Saragossa 2000, 216 pàgs. il·l.

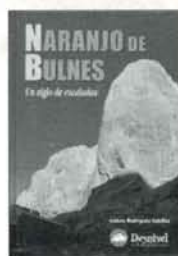
Ens ha arribat la quarta edició, renovada i ampliada, de la guia d'escalades a Riglos, Agüero i Foz de Escalete.

Es tracta d'una completa guia que descriu 164 vies d'escalada pels Mallos, que tantes possibilitats ofereixen, i una cinquantena per la Foz de Escalete, d'espectaculars parets. El llibre, il·lustrat amb belles fotografies en color, s'obre amb una introducció explicant la geologia, clima, vegetació rupícola, ocells del rocam, història i tècnica de l'escalada en els Mallos, i acaba amb un annex sobre la importància dels nusos en l'escalada, amb abundants dibuixos pràctics.

Resumint: és una obra ben presentada i que pot ser de gran utilitat per als nombrosos escaladors que freqüenten aquestes, espectaculars roques de l'Alt Aragó i els qui les vulguin conèixer.

J. Bordons

Naranjo de Bulnes. Un siglo de escaladas

Isidoro Rodríguez Cubillas. Desnivel ediciones. Madrid 2000, 292 pàgs., il·l.

La literatura excursionista compta amb un bon nombre de publicacions dedicades a la conquesta de determinades muntanyes i cims emblemàtics de la terra. A vegades, diferents circumstàncies han convertit alguns cims en veritables mites; com ho són, posem per cas, el Cervino en els Alps o els Encantats al Pirineu, tot i no ser els més elevats d'una serralada.

El Naranjo, o Picu Urriello dels nadius, sempre ha estat un cim que ha infós un gran respecte i ha esdevingut un mite per la seva impressionant verticalitat i una paret oest que causen un fort impacte visual. L'any 1858, un dels científics que van estudiar els Picos de Europa va escriure: «de todas estas Peñas la única que se tiene por inaccesible al hombre, y aún de los rebecos, es el Naranjo de

Bulnes». Diguem de passada que al nom de Naranjo se li atribueix un origen cromàtic pel color rogenc que adquireix la paret oest cap al tard.

Dividit en dotze capítols i amb un extens annex dedicat a estadístiques i itineraris d'ascensions, el llibre explica amb abundants detalls la història dels Picos i dels personatges que s'hi han relacionat. Relata l'apassionant història de la conquesta del Picu, des de la primera ascensió efectuada l'any 1904 per Pedro Pidal, marquès de Villaviciosa, i Gregorio Pérez, el Cainejo, fins a les més arriscades ascensions, i arribant a una massiva afluència d'escaladors que volen lluir-lo en el seu currículum. En aquesta història no hi falten les tragèdies i, a més, dins de cada època, s'hi intercalen les més destacades gestes alpines mundials.

Fet sense estalviar recursos, amb format 16,5 x 23 cm i tapa dura, el llibre conté un gran nombre de fotografies de gran qualitat, croquis de vies d'escalada traçats sobre unes grans fotografies en color de cada cara i abundant informació. És un llibre ben escrit que atreu poderosament el lector fent-lo participant de les grans epopeies d'aquest emblemàtic cim.

J. Bordons

BIBLIOGRAFIA RECENT D'INTERÈS EXCURSIONISTA

a cura de Martí Puras i Rexach i la col·laboració de Libreria Quera

Guies itineràries

GR 11 Aragón. (Nova edició). Editorial Prames.

Senderos de Gredos. 38 excursiones y ascensiones clásicas. Grandes Espacios. Editorial Desnivel.

Ecogüia Sierra de Ancares y Courel. Anaya Touring Club.

Caminant a Montserrat. Abadia de Montserrat. (Conté dos mapes a 1: 7.500).

Cartografia

Mapa Parque Natural Posets-Maladeta. Valle de Benasque. 1:40.000. Editorial Alpina.

Mapa Excursionista Gavarnie - Ordesa. 1:50.000. ICC / Rando Editions.

Pòster de Sant Llorenç del Munt i serra

de l'Obac. Antoni Sebastià i Querol.

Mapa Serrablo. Tierra de Biescas, núm. 9. 1:40.000. Editorial Prames i Federació Aragonesa.

Mapa Tierras del Moncayo, núm. 23. 1:40.000. Editorial Prames i Federació Aragonesa.

Bicicleta de muntanya

Aventure en VTT. Georges Veron. Altigraph editions.

Art

La Catalunya Nord. Viatge al romànic català, núm. 3. Jesús Mestre i Joan-Albert Adell. RACC i Edicions 62.

Les comarques gironines. Viatge al romànic català, núm. 4. Jesús Mestre i Joan-Albert Adell. RACC i Edicions 62.

Baix Empordà i la Selva. Guies Catalunya Romànica, núm. 10. Editorial Pòrtic.

Monografies

Alcanar. Agustí Bel i Beltran. La Creu de Terme, 7. Editorial Cossetània.

Parc Natural del Montseny, 1. Reserva de la Biosfera. Diputació de Barcelona. (Conté itineraris).

Les feines de la vella pagesia. Miquel Pont. Editorial Proa.

Persones de Gallifa. Art, guerra, pagesia. Amàlia Bosch i Dutzira. Rúbrica Editorial.

El llibre dels Ibers. Viatge il·lustrat a la cultura ibèrica. F. Gràcia, G. Munilla, F. Ricart i O. Garcia. Signament Edicions. El Medol.

Natura

Bolets de Catalunya, núm. 19. Societat General de Micologia.

Escalada

Guia de Montserrat. Ascensiones de leyenda. Antonio García Picazo.

Descens de barrancs

Descenso de Cañones. Sierra de Guara. Eduardo Gómez.

Pirineo Oriental Francés. Descenso de cañones I. Eduardo Gómez.

Vídeos

El Montseny. Els paisatges vegetals i l'home. Agustí Coromines.

Natura als Pirineus. Oriol Alamany.

A/s seus peus
**calçat
infantil**

● BALMES
PLAÇA MOLINA

● AVDA.
PAU CASALS, 15

● PASSEIG
SANT JOAN, 139

Fotoprotector ISDIN

gaudiu del sol sense perill...

Enjoy sunshine without any risk.

Jouissez du soleil sans aucun risque.

Geniessen Sie die Sonne ohne Gefahr.

Factor de protecció solar sense protecció	Temps d'exposició sense risc de cremades
	20 minuts
FACTOR 8	2 hores 40 minuts
FACTOR 11	3 hores 40 minuts
FACTOR 15	5 hores
EXTREM	Més de 6 hores

ISDIN

Tècnica i investigació en dermatologia